

Vejledning om særlig støtte til voksne

Vejledning nr. 5 til serviceloven

VEJLEDNING 2006

Vejledning om særlig støtte til voksne

(Vejledning nr. 5 til serviceloven)

Socialministeriets vejledning af 5. december 2006

Titel: Vejledning om særlig støtte til voksne

Udgiver: Socialministeriet
Socialfagligt Center
Tlf. 33 92 93 00
Fax. 33 93 25 18
E-post: sm@sm.dk

Udgivelsesår: 2006

Udgave, oplag: 1. udgave, 1. oplag, 3000 eks.
ISBN-13: 978-87-7546-517-0
ISBN-10: 87-7546-517-5

Sats: Sat med Times New Roman hos
Socialministeriet

Tryk og bogbind: Nørhaven Book, Viborg

Pris: 50 kr. (incl. moms) i boghandelen
eller ved henvendelse til:

Nordisk Bog Center
Bækvej 10-12
4690 Haslev
Tlf. 5636 4048
Fax 5636 4039
E-post: ekspedition@nbcas.dk
Telefontid: Man-tor 9.30-16.00, fre 9.30-15.00

Indholdsfortegnelse
(Indholdsfortegnelsen refererer til punkter i vejledningen)

<i>Afsnit I</i>	<i>Støtte- og kontaktpersoner efter servicelovens § 99</i>	
Kapitel 1	Formål og målgruppe	3
Kapitel 2	Opgaven	4
Kapitel 3	Tilrettelæggelsen af ordningerne	5
Kapitel 4	Metodehæfte	6
Kapitel 5	Finansiering	7
<i>Afsnit II</i>	<i>Kontaktperson til døvblinde efter servicelovens § 98</i>	
Kapitel 6	Generelt om kontaktpersonordningen	9
Kapitel 7	Formål og personkreds	10
Kapitel 8	Kontaktpersonens opgaver	11
Kapitel 9	Tilrettelæggelsen af ordningerne	13
Kapitel 10	Finansiering	16
<i>Afsnit III</i>	<i>Ledsageordning efter servicelovens § 97</i>	
Kapitel 11	Generelt om ledsagelse	18
Kapitel 12	Formålet med ledsagelse	19
Kapitel 13	Personkredsen	20
Kapitel 14	Tildeling af ledsager	23
Kapitel 15	Ledsageordningens indhold	26
Kapitel 16	Opspareordningen	28
Kapitel 17	Tilrettelæggelse af ledsageordningen	30
Kapitel 18	Ledsagerens kvalifikationer	36
Kapitel 19	Udgifter til aktiviteter og befordring	39
Kapitel 20	Finansiering	40
<i>Afsnit IV</i>	<i>Hjælpeordning efter servicelovens § 96</i>	
Kapitel 21	Generelt om hjælpeordningen	42
Kapitel 22	Personkredsen	43
Kapitel 23	Betingelser for ydelse af hjælpeordning	45
Kapitel 24	Udmåling af hjælpen	48
Kapitel 25	Administration og arbejdstilrettelæggelse	53
Kapitel 26	Opfølgning og tilsyn	62
Kapitel 27	Flytning til en anden kommune	63
Kapitel 28	Forholdet til ydelser efter den sociale lovgivning	64

Kapitel 29	Forholdet til ydelser efter anden lovgivning	66
Kapitel 30	Finansiering	69
<i>Afsnit V</i>	<i>Nødvendige merudgifter efter servicelovens § 100</i>	
Kapitel 31	Generelle bemærkninger og formål med bestemmelsen	71
Kapitel 32	Betingelser, personkreds, mv.	74
Kapitel 33	Udmåling og beregning af støtten	85
Kapitel 34	Eksempler på sandsynliggjorte merudgifter	91
Kapitel 35	Samspil med andre ordninger og bestemmelser	112
Kapitel 36	Genvurdering – regulering og opfølgning mv.	123
Kapitel 37	Ophør	129
Kapitel 38	Finansiering	137
<i>Afsnit VI</i>	<i>Funktionsevnetoden – metode for god sagsbehandling ved vurdering af nedsat funktionsevne</i>	
Kapitel 39	Formålet med funktionsevnetoden	139
Kapitel 40	Generelt om sagsbehandling	141
Kapitel 41	Anvendelsesområde	150
Kapitel 42	Funktionsevnekriteriet og handicapkompensation generelt	154
Kapitel 43	Metode for inddragelse af borgeren	156
Kapitel 44	Forhold vedrørende beskrivelse og vurdering af funktionsevnen	167
Kapitel 45	Genvurdering, ændringer mv.	170
<i>Bilag:</i>		
Bilag 1	Bekendtgørelse nr. 626 af 15. juni 2006 om nødvendige merudgifter ved den daglige livsførelse.	
Bilag 2	Bekendtgørelse nr. 623 af 15. juni 2006 om metode for god sagsbehandling ved vurdering af nedsat funktionsevne som grundlag for tildeling af handicapkompenserende ydelser efter servicelovens bestemmelser (Funktionsevnebekendtgørelsen)	
Bilag 3	Bekendtgørelse nr. 625 af 15. juni 2006 om betingelser for ledsageordningen efter serviceloven	
Bilag 4	Socialpædagogisk bistand (Ekstrakt fra vejledning nr. 2 til serviceloven om personlig og praktisk hjælp, træning, forebyggelse mv.)	
Bilag 5	Paragrafnøgle for serviceloven	
Bilag 6	Stikordsregister	

Vejledning om særlig støtte til voksne

(Vejledning nr. 5 til serviceloven)

Indledning

1. Vejledning nr. 5 til serviceloven indgår som del af en mere samlet fremstilling af Socialministeriets vejledning til serviceloven, der gælder fra 1. januar 2007. Der foreligger på nuværende tidspunkt følgende 7 vejledninger:

- Vejledning om formål og andre generelle bestemmelser i serviceloven. Vejledning nr. 1 til serviceloven.
- Vejledning om personlig og praktisk hjælp, træning, forebyggelse mv. Vejledning nr. 2 til serviceloven.
- Vejledning om særlig støtte til børn og unge og deres familier. Vejledning nr. 3 til serviceloven.
- Vejledning om botilbud mv. til voksne. Vejledning nr. 4 til serviceloven.
- Vejledning om særlig støtte til voksne. Vejledning nr. 5 til serviceloven.
- Vejledning om hjælpemidler, biler, boligindretning mv. Vejledning nr. 6 til serviceloven.
- Vejledning om kvalitet, tilsyn, tilskud til frivillige organisationer mv. Vejledning nr. 7 til serviceloven.

Vejledning nr. 5 til serviceloven henvender sig i lighed med de øvrige vejledninger til serviceloven først og fremmest til de kommunale sagsbehandlere.

Vejledning om socialpædagogisk støtte indgår som et mere integreret led i Vejledning nr. 2 til serviceloven. Dermed er der gennemført en kobling af den personlige og praktiske hjælp sammen med denne støtte. Den socialpædagogiske støtte har imidlertid også en snæver forbindelse til de øvrige personstøtteordninger, der er omfat-

tet af Vejledning nr. 5 til serviceloven. Der er derfor som bilag til Vejledning nr. 5 til serviceloven gengivet vejledningen om socialpædagogisk støtte.

Vejledning nr. 5 til serviceloven indeholder følgende afsnit

Afsnit I om støtte- og kontaktpersoner efter servicelovens § 99. Pkt. 2-7.

Afsnit II om kontaktperson til døvblinde efter servicelovens § 98. Pkt. 8-16.

Afsnit III om ledsageordning efter servicelovens § 97. Pkt. 17-40.

Afsnit IV om hjælpeordning efter servicelovens § 96. Pkt. 41-69.

Afsnit V om nødvendige merudgifter efter servicelovens § 100. Pkt. 70-137.

Afsnit VI om funktionsevne metoden (metode for god sagsbehandling). Pkt. 138-174.

I indledningen til de enkelte afsnit omtales de enkelte kapitler i afsnittet.

Afsnit I

Støtte- og kontaktpersoner efter servicelovens § 99

Indledning

2. I afsnittet uddybes servicelovens § 99 om støtte- og kontaktpersoner.

Kapitel 1 indeholder vejledning om formål og målgruppe.

Kapitel 2 indeholder vejledning om opgaven.

Kapitel 3 indeholder vejledning om tilrettelæggelse af ordningerne.

Kapitel 4 indeholder vejledning om relevante kilder til løsning af opgaverne.

Kapitel 5 indeholder vejledning om finansiering.

Kapitel 1

Formål og målgruppe

Serviceoven

§ 99. Kommunalbestyrelsen sørger for tilbud om en støtte- og kontaktperson til personer med sindslidelser, til personer med et stof- eller alkoholmisbrug samt til personer med særlige sociale problemer, der ikke har eller ikke kan opholde sig i egen bolig.

3. Formålet med støtte- og kontaktpersonordningerne er styrke brugerens mulighed for at opnå og bevare kontakt til omverdenen ud fra egne ønsker og behov og dermed gøre ham eller hende i stand til at benytte samfundets muligheder og allerede etablerede tilbud.

Støtte- og kontaktpersonordningen er dermed et supplement til de øvrige sociale tilbud som fx personlig hjælp efter § 83, socialpædagogisk støtte efter § 85, efterforsorg efter udflytning fra en boform efter § 110 og skal ikke erstatte disse tilbud eller deres faglige indhold. Tilbuddet kan også gives til lejere i skæve boliger (: boliger for dem, der ikke trives i traditionelt byggeri, hjemløse og særligt udsatte grupper) med tilknyttet social vicevært.

Målgruppen for ordningen er de mest socialt udsatte og isolerede sindslidende, stof- og alkoholmisbrugere samt hjemløse, som almindeligvis ikke gør brug af, eller ikke kan gøre brug af de allerede eksisterende tilbud. For så vidt angår sindslidende er målgruppen ikke snævert afgrænset til personer med egentlig psykiatriske diagnoser.

Der er tale om en målgruppe, som ikke nødvendigvis tidligere har haft kontakt med de sociale myndigheder på forhånd. Der er således ikke tale om en visiteret ordning. Alle kan henvende sig til kommunen og gøre opmærksom på, at en person har behov for hjælp, ligesom kendskab til målgruppen kan ske ved støtte- og kontaktpersonernes opsøgende arbejde.

Kapitel 2

Opgaven

4. Opgaven for støtte- og kontaktpersonordningerne er ved opsøgende arbejde at opbygge og skabe kontakt til de mest socialt udsatte og isolerede sindslidende, misbrugere og hjemløse, som ikke selv magter at kontakte de etablerede tilbud. Formålet er at tilbyde en hjælp, der understøtter og styrker muligheden for et liv på egne præmisser med større personlig og social mestring. Erfaringsmæssigt kræver det opsøgende arbejde tid og tålmodighed.

Tilbud om en støtte- og kontaktperson gives i dialog med brugeren af ordningen og på dennes præmisser. Støtte- og kontaktpersonen kan tilbyde brugeren at være anonym. Brugeren kan afslå at tage imod et tilbud om hjælp fra en støtte- og kontaktperson.

Når der er skabt kontakt og tillid, vil støtte- og kontaktpersonens funktion i det videre arbejde være at bygge bro til omverdenen, fx de kommunale myndigheder, væresteder, behandlingssystemet, sundhedsvæsenet etc.

Der kan ikke fastsættes tidsmæssige rammer for, hvor lang tid det tager at etablere en kontakt og hvornår støtte- og kontaktforholdet kan afsluttes.

Kapitel 3

Tilrettelæggelsen af ordningerne

5. Kommunalbestyrelsen har ansvaret for at tilrettelægge ordningerne. Organisationsmæssigt kan støtte- og kontaktpersonordninger indplaceres som en del af den kommunale forvaltning. Ordningerne bør dog tilrettelægges på en sådan måde, at det sikres, at der sker en adskillelse af omsorgs- og myndighedsfunktionen. Ordningerne vil også kunne etableres i tilknytning til fx misbrugscentre, forsorgshjem, aktivitets- og væresteder, bostøttecentre, kommunale eller regionale boformer o.l. samt private tilbud og boformer.

Kommunen kan med fordel samarbejde med frivillige organisationer på det sociale område om etablering af ordningen, fx over for en bestemt målgruppe.

Flere kommuner kan gå sammen om at løse opgaven med støtte- og kontaktpersoner, således at der etableres og tilrettelægges tværkommunale støtte- og kontaktpersonordninger målrettet de enkelte målgrupper for ordningen. Det kan fx

være således, at ordningen for sindslidende knyttes til socialpsykiatrisk boform, en SIND-klub eller distriktspsykiatrien, ordningen for hjemløse tilknyttes en boform efter § 110 (forsorghjem eller herberg), ordningen for stofmisbrugere knyttes til et misbrugscenter og ordningen for alkoholmisbrugere knyttes til et værested, fx under KFUM's Sociale Arbejde. Der bør sikres koordination mellem de forskellige støtte- og kontaktpersonordninger, dels af hensyn til faglig samarbejde, sparring og supervision, dels for at sikre, at brugerne bliver henvist til den relevante støtte- og kontaktpersonordning for målgruppen.

Uanset organisatorisk forankring bør der være kontakt til et eller flere andre kommunale eller regionale tilbud som fx boformer, aktivitets- og væresteder, dagcentre, bostøttecentre mv., hvilket letter muligheden for at formidle kontakt til andre sociale og sundhedsmæssige myndigheder.

Kapitel 4

Metodehæfte

6. Der kan i øvrigt henvises til »SKP til misbrugere og hjemløse – Metodehæfte om arbejde med de nye målgrupper for støtte- og kontaktpersonordningen«, Videns- og Formidlingscenter for Socialt Udsatte, august 2006.

Kapitel 5

Finansiering

7. Kommunalbestyrelsen afholder udgifterne til støtte- og kontaktpersoner, jf. servicelovens § 173.

Afsnit II

Kontaktperson til døvblinde efter servicelovens § 98

Indledning

8. Afsnittet erstatter kapitel 9 i Socialministeriets vejledning nr. 58 af 10. marts 1998 og indeholder følgende kapitler:

Kapitel 6 indeholder vejledning om kontaktpersonordningen, mere generelt.

Kapitel 7 indeholder vejledning om formål og personkreds.

Kapitel 8 indeholder vejledning om opgaverne.

Kapitel 9 indeholder vejledning om tilrettelæggelsen af ordningerne.

Kapitel 10 indeholder vejledning om finansiering.

§ 98. Kommunalbestyrelsen skal i fornødent omfang tilbyde hjælp i form af en særlig kontaktperson til personer, som er døvblinde.

Kapitel 6

Generelt om kontaktpersonordningen

9. Personer, som er funktionelt døvblinde, har ret til i fornødent omfang at få hjælp af en særlig kontaktperson.

Ved vurdering af, om en person har behov for hjælp efter § 98, skal kommunalbestyrelsen tage stilling til alle anmodninger om hjælp fra ansøgeren, jf. servicelovens § 88.

Kontaktpersonordningen kan ydes som en del af et samlet tilbud om hjælp til pleje, overvågning eller ledsagelse til personer, der modtager et samlet tilbud som led i et ophold i eget hjem eller i et botilbud.

Det forudsættes, at kontaktpersonordningen dækker ledsagebehovet, og der ydes derfor ikke ledsagelse efter § 97 til personer, der har kontaktperson.

Kapitel 7

Formål og personkreds

Formål

10. Formålet med kontaktpersonordningen er at give personer over 18 år, der er funktionelt døvblinde, mulighed for at få en særlig form for hjælp, der kan være med til at bryde den døvblindes isolation samt bidrage til, at den pågældende kan leve så normalt som muligt på trods af det meget svære kommunikationshandicap og massive ledsagebehov.

Kontaktpersonordningen kan ydes til personer over 18 år, der er funktionelt døvblinde. Der er ingen øvre aldersgrænse.

Kapitel 8

Kontaktpersonens opgaver

11. En kontaktpersons opgaver er blandt andet følgende:

- At besøge og kommunikere med den døvblinde.
- At orientere om hverdagen (avislæsning mv.).
- At være bindeled til omgivelserne.

- At bistå med at oversætte breve, meddelelser, regninger mv.
- At ledsage til indkøb, besøg, forretninger mv.
- At ledsage og være bindeled til myndigheder, posthus, bank osv.
- At ledsage til aktiviteter, kurser, møder o.l.

Almindelig praktisk bistand i hjemmet hører ikke med til de funktioner, som kontaktpersonen skal udføre.

Indirekte udgifter ved kontaktpersonordningen

12. Som følge af, at kontaktpersonordningen skal medvirke til, at døvblinde kan leve så normalt som muligt, har Ankestyrelsen i SM C-32-05 fundet, at det kan være nødvendigt at yde hjælp til dækning af indirekte udgifter i forbindelse med kontaktpersonordningen, fx udgifter til kontaktpersonens foræring og opholdsudgifter, i tilfælde, hvor kontaktpersonens tilstedeværelse skønnes nødvendig.

Kapitel 9

Tilrettelæggelsen af ordningerne

13. Det påhviler kommunalbestyrelsen at stå for arbejdet med at finde frem til og ansætte kontaktpersoner, at etablere den enkelte kontaktpersonordning og administrere sådanne ordninger.

14. Det er en ganske særlig opgave at finde frem til den rigtige kontaktperson til den enkelte døvblinde, fordi en sådan ordning stiller store personlige krav til begge parter, også følelsesmæssigt. Arbejdet med at finde, instruere og ansætte kontaktpersonerne forudsætter derfor en særlig viden om døvblindeområdet. Den døvblinde selv skal altid være med til at finde frem til og godkende den enkelte kontaktperson.

Instruktion

15. Kontaktpersonerne skal have adgang til fornøden instruktion, supervision og kursusvirksomhed. Kommunen skal søge den nødvendige ekspertise ved tilrettelæggelsen.

Kapitel 10

Finansiering

16. Kommunalbestyrelsen afholder udgifterne til kontaktpersonordningen. Der henvises til servicelovens § 173.

Afsnit III

Ledsageordning efter servicelovens § 97

Indledning

17. Dette afsnit erstatter kapitel 8 i Socialministeriets vejledning nr. 58 af 10. marts 1978 og indeholder følgende kapitler:

Kapitel 11 indeholder vejledning om ledsagelse efter § 97, mere generelt.

Kapitel 12 indeholder vejledning om formålet med ledsagelse.

Kapitel 13 indeholder vejledning om personkredsen.

Kapitel 14 indeholder vejledning om tildeling af ledsager.

Kapitel 15 indeholder vejledning om det mere konkrete indhold i ledsageopgaverne.

Kapitel 16 indeholder vejledning om opspareordningen.

Kapitel 17 indeholder vejledning om den nærmere tilrettelæggelse af ledsageordningen.

Kapitel 18 indeholder vejledning om ledsagerens kvalifikationer.

Kapitel 19 indeholder vejledning om udgifter til aktiviteter og befordring.

Kapitel 20 indeholder vejledning om finansiering.

Serviceloven

§ 97. Kommunalbestyrelsen skal tilbyde 15 timers ledsagelse om måneden til personer under 67 år, der ikke kan færdes alene på grund af betydelig og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne.

Stk. 2. Personer, der er visiteret til 15 timers ledsagelse om måneden ved det fyldte 67. år, jf. stk. 1, bevarer denne ret efter det fyldte 67. år

Stk. 3. En person, som er berettiget til ledsagelse, jf. stk. 1 eller stk. 2, har ret til selv at udpege en person til at udføre opgaven. Kommunen skal godkende og ansætte den udpegede person.

Stk. 4. Der kan normalt ikke ske ansættelse af personer med en meget nær tilknytning til den, der er berettiget til ledsagelse efter stk. 1 eller stk. 2.

Stk. 5. Kommunalbestyrelsen kan beslutte at tilbyde personer, som er berettiget til ledsagelse, jf. stk. 1 eller stk. 2, at få ydelsen udbetalt som et kontant tilskud til en ledsager, som de pågældende selv antager. Det er frivilligt for den berettigede at benytte tilbuddet.

Stk. 6. Modtageren kan opspare timer inden for en periode på 6 måneder. Kommunalbestyrelsen skal fastsætte retningslinjer herfor.

Stk. 7. Modtagerens udgifter til ledsagerens befordring og andre aktiviteter med tilknytning til ledsageordningen kan dækkes med et beløb på op til 663 kr. årligt. Beløbet ydes af kommunalbestyrelsen efter anmodning fra modtageren.

Stk. 8. Der kan ikke ydes ledsagelse efter denne bestemmelse til personer, der har hjælpeordning efter § 96.

Stk. 9. Socialministeren kan i en bekendtgørelse fastsætte regler om betingelser for ledsageordningen.

Kapitel 11

Generelt om ledsagelse

18. Ledsagelse efter servicelovens § 97 kan ydes til personer mellem 18 og 67 år, som på grund af betydelig og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne ikke kan færdes på egen hånd uden for hjemmet.

Ledsageordningen omfatter selve ledsagelsen og de funktioner, der er direkte forbundet med ledsagelsen, fx at hjælpe med at tage overtøj af og på samt med kørestol og andre ganghjælpe-midler. Ledsageordningen skal supplere de øvrige serviceydelser, men ikke erstatte dem og omfatter således fx ikke praktisk hjælp i hjemmet.

Personer, der opfylder betingelserne for at få ledsagelse, har ret til 15 timer pr. måned, uanset hvad de pågældende ønsker at blive ledsaget til.

Personer, der er visiteret til ledsagelse før det fyldte 67. år, bevarer denne ret efter det fyldte 67. år.

Kapitel 12

Formålet med ledsagelse

19. Formålet med ledsagelse er at medvirke til normalisering og integration i samfundet af personer med betydelig og varigt nedsat funktionsevne. Ledsageordningen skal ses som et led i bestræbelserne på at øge handicappedes muligheder for selvstændighed, valgfrihed og ansvar for egen tilværelse.

Personer med handicap har som andre behov for at kunne komme hjemmefra, gøre indkøb og deltage i kulturelle og sociale aktiviteter uden altid at skulle bede familie, venner eller medarbejdere i bomiljøet om hjælp.

Både for personer, der lever et relativt aktivt liv og for andre, der lever mere isoleret, vil ordningen kunne medvirke til, at de kan deltage i aktiviteter uden for hjemmet efter eget valg.

Kapitel 13

Personkredsen

20. Ledsagerordningen efter § 97 ydes til personer mellem 18 og 67 år, som på grund af betydelig og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne ikke kan færdes uden for hjemmet uden ledsagelse.

Ved vurdering af, om en person er berettiget til ledsager efter servicelovens § 97 skal der, jf. SM C-25-00 lægges vægt på:

- At ansøgeren ikke kan færdes alene uden for hjemmet på grund af en betydelig og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne.
- At ansøgeren kan efterspørge individuel ledsagelse uden socialpædagogisk indhold.
- At ansøgeren kan give udtryk for – ikke nødvendigvis verbalt – et ønske om at deltage i forskellige aktiviteter, og om ansøgeren er bevidst om indholdet i aktiviteten.

Personer mellem 18 og 67 år, der opfylder betingelserne for ledsageordningen, har ret til ledsagelse uanset boform.

Det skal dog indgå i vurderingen af, om ledsagelse kan ydes til en person mellem 18 og 67 år, der har ophold i eget hjem eller i et botilbud efter serviceloven, i hvilket omfang der i forvejen ydes individuel ledsagelse som et led i det samlede tilbud, der ydes den pågældende, jf. §§ 83 og 85.

Det forhold, at ledsagelse foregår i små grupper (fx 2-4 personer), udelukker ikke, at dette kan betegnes som individuel ledsagelse, såfremt

de enkelte beboere selv har valgt den pågældende aktivitet med ledsagelse. Et eksempel kunne være, at en beboer ønsker at gå i biografen. Såfremt en anden beboer har samme ønske, fratrækker dette ikke ledsagelsen dens individuelle karakter.

21. Ordningen omfatter ikke personer med nedsat funktionsevne som følge af sindslidelse eller af sociale årsager. Se dog SM C-42-00: »Ansøger, som led af en organisk hjernelidelse (Gerstmanns syndrom), der grundlæggende var af somatisk karakter, fandtes omfattet af personkredsen for ledsageordningen, uanset at der var psykiske symptomer i et vist omfang.«.

Personer med en sindslidelse kan få tilbudt en støtte- og kontaktperson efter § 99.

22. Personer, som har hjælpeordning efter servicelovens § 96 eller kontaktperson til døvblinde efter § 98, forudsættes at få deres ledsagebehov dækket inden for disse ordninger.

Kapitel 14

Tildeling af ledsager

23. Kommunalbestyrelsen træffer efter en konkret vurdering afgørelse om, om en person opfylder betingelserne for at få ledsagelse. Denne afgørelse er uafhængig af, hvad ledsagelsen ønskes brugt til.

Ledsagelse i forbindelse med et botilbud

24. For personer, der i forvejen modtager ledsagelse som en del af et samlet servicetilbud i eget hjem eller i et botilbud, tages der ved kommunalbestyrelsen vurdering af, om der er et ledsagerbehov, hensyn til den hjælp, der i øvrigt ydes den pågældende.

Det vil dreje sig om personer, der har handicap, som bevirker, at de har behov for en meget beskyttet boform, men som alligevel er i stand til at efterspørge individuel ledsagelse, fx til deltagelse i aftenskole, danseskole, biograf, idræt eller andre aktiviteter.

Ved tilrettelæggelse af ledsagelsen skal der tages hensyn til den hjælp, der i øvrigt ydes den pågældende som en integreret del af botilbuddet. Det betyder, at beboere, der i forvejen modtager individuel ledsagelse til en aktivitet, som de selv har valgt, men som de alene på grund af deres handicap ikke kan deltage i uden ledsagelse, ikke

har krav på yderligere 15 timers ledsagelse, men op til i alt 15 timers ledsagelse. Ledsageordningen skal ikke fungere som en erstatning for den socialpædagogiske bistand og anden form for hjælp.

Ved vurderingen af, om en beboer i forvejen modtager individuel ledsagelse til en aktivitet i en form, der modsvarer ledsagelse efter § 97, skal der blandt andet lægges vægt på, om der er tale om en aktivitet, som beboeren selv har valgt, og som ikke indeholder socialpædagogisk bistand. I SM C-8-06 afgjorde Ankestyrelsen, at en aktivitet, som var lægeordineret, ikke var selvvalgt. Der kunne i den forbindelse ikke lægges vægt på, at den pågældende var glad for aktiviteten. Aktiviteter som besøg hos frisør, restaurant eller indkøb af mad og tøj var derimod selvvalgte, og dermed svarende til ledsagelse efter § 97.

Opsøgende arbejde

25. Der vil være mange handicappede, der selv vil søge ordningen. Erfaringerne viser dog også, at der vil være nogle personer, der klart opfylder betingelserne, men som ikke efterspørger ordningen på grund af lang tids isolation eller mangel på muligheder, og hvor der kræves opsøgende arbejde for at få den enkelte til at gøre brug af tilbuddet.

Kapitel 15

Ledsageordningens indhold

26. Borgeren bestemmer, hvortil ledsagelsen skal ske, og hvad der skal ske. Ledsagelsen omfatter ikke socialpædagogisk bistand. Ledsagelse som led i socialpædagogisk bistand jf. § 85, gennemgås i Vejledning nr. 2 til serviceloven.

Der er heller ikke tale om, at ledsageren skal fungere som kontakt- og støtteperson eller besøgsven. Ledsageren skal være opmærksom på, at tiden ikke bruges til at sidde hjemme, men medvirke til opfyldelsen af det egentlige formål nemlig at komme ud til ønskede aktiviteter.

27. Ledsageopgaven er forskellig i forhold til personer med forskellige handicap og forskellige ledsagebehov.

For fysisk handicappede kan ledsageren fx støtte brugeren, når denne skal udendørs, finde varer under indkøb og tage dem ned fra hylderne og bære indkøbte varer hjem. Ledsageren kan hjælpe til med kørestolen ved besværlige passager, hjælpe brugeren på toilettet, køre bil for bru-

geren, eventuelt tage med ud i naturen, i biograf eller andre forlystelser. For personer fx spastikere eller andre, der har svært ved at gøre sig forståelig over for fremmede, kan ledsageren hjælpe til med kommunikationen.

For blinde eller svagtsende kan der ligeledes hjælpes til med indkøb af dagligvarer eller tøj og gaver, eller med andre aktiviteter, hvor brugeren skal bruge hjælper, fx motionere på tandemcykel, være med ved svømning eller andre fritidsaktiviteter.

Ledsageren må være opmærksom og klar til at sørge for hjælp, hvis brugeren får anfald eller bliver dårlig.

Kapitel 16

Opspareordningen

28. Modtageren kan inden for en periode på 6 måneder spare timer sammen. Timer, der er opsparet men ikke forbrugt, bortfalder efter 6 måneder. Kommunalbestyrelsen fastsætter retningslinier for opsparring. Kommunalbestyrelsen skal vejlede borgeren om opspareordningen, fx i forbindelse med visitationen.

Ledsageordningen tilrettelægges, således at kommunalbestyrelsen har mulighed for i videst mulige omfang at imødekomme brugerens ønsker, men også således at ordningen bliver mulig at administrere. Det betyder, at tilrettelæggelse af arbejds- og ansættelsesforhold for ledsagerne kan gøre det nødvendigt for brugerne at indstille sig på, at ledsagelsen må foregå på et af de tidspunkter, hvor der er ledig kapacitet. Brugerne må være indstillet på, at det i særlige belastningssituationer kan være vanskeligt at imødekomme alles ønsker om bestemte tidsmæssige placeringer.

For at sikre den bedst mulige overensstemmelse mellem brugernes ønsker og kommunalbestyrelsen muligheder er det derfor vigtigt, at brugeren i god tid inden tidspunktet for den ønskede aktivitet træffer aftale med kommunalbestyrelsen om, hvordan opsparringen skal tilrettelægges, og hvornår den skal realiseres.

Ved opsparingsordningen forudsættes det således, at kommunalbestyrelsen fx kan fastsætte, at

- med mindre, der er truffet aftale om opsparringen, kan kommunalbestyrelsen vælge, at ikke forbrugte timer automatisk falder bort,
- alle timer i den indeværende måned skal anvendes, inden den opsparede tid bruges,

- brugen af den opsparede tid skal ske i rækkefølge fra den nærmest foregående måned og videre månedsvis bagud inden for de seks måneder, og at
- ikke forbrugte timer fra den første af de 6 måneder vil falde væk efter udløbet af 6 måneders perioden, såfremt de ikke er blevet anvendt.

Det betyder, at brugeren inden for en 6 måneders periode maksimalt kan disponere over 90 timer til forbrug eller opsparring og således ikke i en given måned kan have mere end 90 timer til rådighed.

Opsparingsaftalen kan indgås, når der er behov for det og således også hen over et årsskifte.

Ledsagetimer kan ikke bruges på forskud.

29. Brugerens forbrug af ledsagetimer til den enkelte ledsageopgave beregnes, så antallet af timer som udgangspunkt svarer til det antal timer, hvor der i forbindelse med den enkelte ledsageopgave ydes løn til ledsageren. Det betyder, at brugere, der ønsker ledsagelse til rejser, må gøres opmærksomme på, at den ekstra tid, der medgår til ledsagerens tilbagerejse, fratrækkes i brugerens ledsagetimer. Under ledsageopgaver inden for lokalområdet gælder dette ikke. Lønomskostninger imellem de enkelte ledsageopgaver afholdes af kommunalbestyrelsen.

Hvis der i forbindelse med rejser er ventetid eller overnatning, som ikke honoreres som ledsagetimer, men efter andre takster, kan de beregnede ledsagetimer, som fratrækkes i brugerens ledsagetimer, ikke overstige et tilsvarende antal timer efter omregning til fulde løntimer.

Kapitel 17

Tilrettelæggelse af ledsageordningen

30. Kommunalbestyrelsen har pligt til at yde ledsagelse som en naturlydelse, medmindre brugeren vælger at benytte sig af muligheden for selv at udpege en ledsager eller få udbetalt et kontant beløb til ansættelse af en ledsager.

31. En person, der er berettiget til en ledsageordning kan dog vælge selv at udpege en ledsager som ansættes af kommunen, jf. bekendtgørelsens stk. 1.

Kommunalbestyrelsen har fortsat arbejdsgiveransvaret, og dermed den administration, der vedrører ordningen, herunder om udarbejdelse af ansættelseskontrakt, løn, forsikring og ar-

bejdsforhold. Aftale om den konkrete ledsagesopgave kan indgås direkte mellem bruger og ledsageren, men skal meddeles kommunen som et led i opgørelsen af timeforbruget. Kommunalbestyrelsen skal vurdere, om den udpegede ledsager kan anses for egnet til opgaven. Af hensyn til kommunalbestyrelsens administration af opgaven bør det tilstræbes, at brugeren så vidt muligt begrænser antallet af ledsagere.

32. Kommunalbestyrelsen kan desuden vælge at tilbyde brugeren af hjælpeordningen at få ydelsen udbetalt som et kontant tilskud, så brugeren selv kan ansætte en ledsager, jf. stk. 2. Kommunen er ikke forpligtet til at tilbyde brugeren at få ydelsen udbetalt som et kontant tilskud. Ved vurderingen af, om en bruger skal tilbydes at få ydelsen udbetalt som kontant tilskud, skal der lægges vægt på, om brugeren er i stand til at varetage arbejdsgiveransvaret.

Hvis brugeren vælger at få udbetalt ledsagerordningen som et kontant tilskud, overtager brugeren arbejdsgiveransvaret. Det indebærer, at brugeren er ansvarlig for ansættelse, lønudbetaling, skatteberegning mv., opgørelse af de timer, der skal betales for, indbetaling af fx ATP-bidrag og udregning og udbetaling af feriepenge. Brugeren kan dog aftale med kommunen, at kommunen efter anvisning fra brugeren og med accept fra ledsageren varetager praktiske opgaver såsom udbetaler løn direkte til ledsageren og forestår skatteberegning mv.

Hvis ydelsen udbetales som en kontant tilskud, kan beløbet maksimalt svare til de faktiske omkostninger, som kommunen har ved at udføre en tilsvarende opgave. Det betyder, at kommunen ved beregningen skal medtage alle omkostninger til administration af ordningen, jf. opgørelsesmetoden for kontant tilskud af hjemmehjælp efter servicelovens § 95, stk. 2.

33. Begge muligheder giver brugeren af ledsagerordningen en mulighed for at vælge en ledsager, som har tid til at ledsage, når brugeren ønsker det. Samtidig vil brugeren i højere grad have mulighed for at vælge en ledsager ud fra interessefællesskab.

Da ledsageordningen skal dække ledsagelse, der ligger ud over den ledsagelse, som en ægtefælle eller andre med nær tilknytning til bruge-

ren ellers yder, kan der normalt ikke ske ansættelse af personer, der har nær tilknytning til brugeren af hjælpeordningen.

Kommunalbestyrelsen bør, som led i det almindelige tilsyn, sørge for, at ordningen fungerer tilfredsstillende.

34. Tilrettelæggelsen af ledsageordningerne kan gennemføres i et integreret samarbejde med handicaporganisationerne. Erfaringerne har også vist, at kommunalbestyrelsen har haft udbytte af at inddrage personer med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne i administration og tilrettelæggelse af ordningen. Der kan henvises til Socialministeriets rapport: Ledsageordningen mellem offentlig og privat omsorg, ved Inger Glavind Bo og Bente Grønfeldt, maj 1996.

35. For at kommunalbestyrelsen kan få mulighed for at imødekomme brugerens ønsker om ledsagelse, er det vigtigt, at det så vidt muligt i god tid aftales, hvortil og hvornår ledsagelse ønskes, således at kommunen kan tilrettelægge ordningen mest hensigtsmæssigt.

Kapitel 18

Ledsagernes kvalifikationer

36. Ledsagerne bør rekrutteres blandt personer, der har interesse i og/eller erfaringer med at arbejde med mennesker med handicap. Det kan fx være personer, som tidligere har arbejdet inden for handicapområdet eller lignende, men der kan også være tale om personer, som viser interesse for, venter på eller er i gang med en uddannelse inden for det sociale eller pædagogiske område.

37. Udgangspunktet er, at ledsagerne skal have en introduktion til arbejdet. I de situationer, hvor brugeren selv udpeger ledsageren, skal ledsageren have en introduktion til arbejdet. Ledsageren bør have handicapkendskab, samt kendskab til etik og praktiske færdigheder i at udøve hjælpen, som fx løfteteknik.

38. Ved valg af ledsagelse til den enkelte bruger skal der tilstræbes et interessefællesskab og så vidt muligt den samme ledsager til den enkelte bruger.

Kapitel 19

Udgifter til aktiviteter og befordring

39. Brugeren afholder sine egne udgifter til befordring mv. og egne samt ledsagerens udgifter til biografbilletter, til spisning osv., hvis brugeren ønsker ledsagerens tilstedeværelse. Endvidere dækker brugeren ledsagerens befodringsudgifter under ledsagelsen.

Kommunalbestyrelsen kan yde tilskud til dækning af udgifter til ledsagerens befordring og andre aktiviteter med op til 676 kr. (2006 priser) årligt. Beløbet udbetales én gang årligt på baggrund af sandsynliggjorte merudgifter, svarende til den opgørelsesmetode, som anvendes til beregning af merudgifter efter servicelovens § 100.

Kommunalbestyrelsen kan desuden i forbindelse med den enkelte ledsageopgave efter en konkret vurdering yde udgifter til ledsagerens lokalbefordring i forbindelse med en ledsagelse. Hvis ledsagerens tilstedeværelse i det konkrete tilfælde skønnes nødvendig, kan kommunen endvidere vælge at afholde ledsagerens udgifter til biografbilletter, til spisning mv. inden for rimelige grænser.

Det årlige beløb på 676 kr. årligt (2006 priser) skal ikke være opbrugt, før kommunen yder hjælp i forbindelse med enkelte ledsageopgaver.

Kommunalbestyrelsen yder dækning af ledsagerens befodringsomkostninger mellem de enkelte ledsageopgaver i lokalområdet.

Kapitel 20

Finansiering

40. Kommunalbestyrelsen afholder endeligt udgifterne til ledsagelse, jf. servicelovens § 173.

Afsnit IV

Hjælpeordning efter servicelovens § 96

Indledning

41. Dette afsnit erstatter kapitel 7 i Socialministeriets vejledning nr. 58 af 10. marts 1998 og indeholder følgende kapitler:

Kapitel 21 indeholder vejledning om hjælpeordningen, mere generelt, herunder om formål.

Kapitel 22 indeholder vejledning om personkredsen.

Kapitel 23 indeholder vejledning betingelserne for ydelse af hjælpeordning

Kapitel 24 indeholder vejledning om udmåling af hjælpen.

Kapitel 25 indeholder vejledning om administration og arbejdstilrettelæggelse.

Kapitel 26 indeholder vejledning om opfølgning og tilsyn.

Kapitel 27 indeholder vejledning om flytning til en anden kommune.

Kapitel 28 indeholder vejledning om forholdet til andre ydelser inden for den sociale lovgivning.

Kapitel 29 indeholder vejledning om forholdet til ydelser efter anden lovgivning.

Kapitel 30 indeholder vejledning om finansiering.

Serviceloven

§ 96. Kommunalbestyrelsen skal yde tilskud til dækning af udgifter ved ansættelse af hjælpere til pleje, overvågning og ledsagelse til personer med betydelig og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne, der har et aktivitetsniveau, som gør det nødvendigt at yde en ganske særlig indsats.

Stk. 2. Tilskud efter stk. 1 forudsætter, at modtageren selv er i stand til at administrere hjælpeordningen, herunder at ansætte den nødvendige hjælp og være ansvarlig for den daglige arbejdstilrettelæggelse.

Kapitel 21

Generelt om hjælpeordningen

42. Formålet med ydelse af en hjælpeordning er, at personer med betydelig og varigt nedsat funktionsevne kan leve så almindeligt som muligt og bl.a. deltage i aktiviteter på samme måde som andre borgere.

Det er kommunen, der kan yde hjælpeordning efter § 96. Ved vurdering af, om en person har behov for hjælp efter § 96, skal kommunalbestyrelsen tage stilling til alle anmodninger om hjælp fra ansøgeren, jf. § 88.

Kapitel 22

Personkredsen

43. Personkredsen omfatter som udgangspunkt personer med betydelig og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne, som medfører, at de pågældende ikke eller kun i meget begrænset omfang kan bevæge sig og udføre almindelige daglige funktioner.

Hjælpeordning efter § 96 ydes uafhængigt af indkomstgrundlag. Det klassiske eksempel er personer, som pga. respirationsinsufficiens har behov for sådan hjælp. Ordningen kan også stilles til rådighed for andre stærkt fysisk handicappede, hvis situation er at sidestille med respirationshandicap. Det drejer sig især om handicap, som medfører udbredte lammelser eller andre vidtgående fysiske handicap, som især medfører at den pågældende ikke eller kun i meget begrænset omfang kan bevæge sig og udføre almindelige daglige funktioner.

Hertil kommer en række betingelser, som medfører, at personkredsen er langt snævrere end personkredsen ved en række af de øvrige handicapkompenserende ydelser. Det drejer sig om personer,

- som i høj grad er afhængige af andre i almindelige daglige funktioner, og som har et massivt behov for pleje, overvågning, ledsagelse eller praktisk bistand,
- hvis behov ikke kan dækkes ved almindelig personlig hjælp, omsorg og pleje mv. Dette kan skyldes, at hjælpen har så personlig karakter, at den pågældende selv skal kunne vælge sine hjælpere, og hjælpefunktionen i øvrigt skal dække opgaver, som går ud over, hvad der normalt dækkes af hjemmehjælp, herunder ledsagefunktioner,
- som har eller formodes at kunne få et aktivitetsniveau, som gør det nødvendigt at yde en ganske særlig intensiv støtte, og
- som selv er i stand til at administrere ordningen, således at de fungerer som arbejdsgivere over for hjælperne.

Det vil typisk dreje sig om personer, som skal til at opbygge en selvstændig tilværelse eller fastholde en sådan på trods af et svært fysisk handicap, fx personer, som flytter fra forældre-hjemmet, eller som uddanner sig.

Ordningen er fortrinsvist tiltænkt yngre personer, der har behov for støtte til at bevare et aktivitetsniveau. Ifølge SM O-87-98 kan det dog ikke udelukkes, at ældre personer, også personer over 67 år, efter en konkret vurdering kan modtage støtte efter § 98. »Ankestyrelsen bemærkede samtidig, at efter Ankestyrelsens opfattelse er en hjælpeordning fortrinsvis tænkt anvendt på yngre personer, men da der ikke i loven er fastsat en aldersgrænse, kan det ikke udelukkes, at ældre personer, også personer over 67 år, efter en

konkret vurdering vil kunne modtage støtte ifølge ordningen.«

Målgruppen kan også omfatte personer med hjerneskadet i den udstrækning, de opfylder betingelserne om aktivitetsniveau og er i stand til at administrere kontantydelsen, dvs. ansætte den nødvendige hjælp og fungere som arbejdsgivere over for hjælperne.

Boformer undtaget

44. Personer, der har ophold i boliger, hvor hjælp efter §§ 83-94 er tilrettelagt for flere beboere med henblik på afhjælpning af særlige behov, gennemførelse af udviklingsforløb etc. baseret på bl.a. fællesskab i hverdagen, vil som udgangspunkt ikke have ret til hjælpeordning, i det omfang hjælpen dækkes efter de nævnte bestemmelser. Baggrunden er, at den individuelt tilrettede hjælpeordning vil kunne modvirke sigtet med den særlige tilrettelæggelse af hjælpen, som er baseret på fællesskab i hverdagen.

Kapitel 23

Betingelser for ydelse af hjælpeordning

Betingelser om aktivitet

45. Det er en betingelse for tildeling af hjælp efter denne bestemmelse, at vedkommende har eller kan få et aktivitetsniveau, som gør det nødvendigt at yde en ganske særlig intensiv støtte. Det er ikke muligt at give en mere nøjagtig beskrivelse af hvilke kriterier for et højt aktivitetsniveau, der berettiger til en hjælpeordning. Det vil altid bero på en konkret vurdering. I denne sammenhæng må det tages med i betragtning, at mange modtagere ikke kan have et højt aktivitetsniveau uden at få bevilget en hjælpeordning.

Da der i overvejende grad er tale om personer, der er berettiget til førtidspension, kan der imidlertid ikke forventes et aktivitetsniveau svarende til erhvervsarbejde e.l., men der kan fx være tale om organisations- og foreningsarbejde, deltagelse i fritidsundervisning, kulturelle, uddannelsesmæssige og sportslige aktiviteter mv. Det at have ansvaret for et eller flere børn, som vedkommende bor sammen med, kan også i sig selv være tilstrækkeligt, selv om den pågældende kun i meget begrænset omfang kan påtage sig noget af det praktiske selv.

Betingelser om administration

46. Det er endvidere en betingelse for hjælp efter denne bestemmelse, at vedkommende er i stand til at administrere ordningen og fungere som arbejdsgiver over for hjælperne, jf. kapitel 25 om administration og arbejdsvilkår.

En person, der fx har haft en hjælpeordning i en årrække, men ikke længere er i stand til at administrere den, er ikke længere berettiget til ordningen. Ved frakendelse af en hjælpeordning efter servicelovens § 96 skal der udarbejdes en handleplan for, hvordan behovet for hjælp i fremtiden vil blive dækket. »Udarbejdelse af en handleplan for den fremtidige indsats var en garantiforskrift. Manglende udarbejdelse heraf i forbindelse med en kommunes standsning af tilskud til en hjælpeordning var derfor kritisabelt.«, jf. SM C-12-05.

Andre betingelser

47. Det er også en forudsætning for tildeling af hjælpen, at der er tale om behov, som ikke kan dækkes efter reglerne om personlig hjælp, omsorg og pleje mv., §§ 83-84 og at det medfører merudgifter, som ikke kan dækkes af et tilkendt plejetillæg til førtidspension.

Det er ligeledes en forudsætning, at behovet ikke kan dækkes ved en ledsageordning efter § 97. Modtagere af hjælpeordning efter denne bestemmelse kan ikke samtidig få ledsagelse efter § 97.

Kapitel 24

Udmåling af hjælpen

Udmåling

48. Hjælpens udmåling bør foregå efter en nøje individuel behovsvurdering og med udgangspunkt i, hvad den pågældende selv kan klare. I vurderingen tages der stilling til, hvilke funktioner hjælperne skal dække, i hvor mange timer og på hvilke tidspunkter.

Udmåling af hjælpen foretages i et samarbejde med den pågældende selv og med fornøden sagskundskab og bistand fra personer med kendskab til hjælpeordningernes funktion og formål.

Udgangspunktet for hjælpen er, at den skal dække hele døgnet, men der er ikke noget til hinder for, at den pågældende får udmålt et mindre antal timer, hvis han/hun ønsker det. Det kan fx

være på grund af et ønske om at være alene nogle timer, eller at en pårørende fx kan og vil påtage sig hjælpefunktionerne nogle timer.

49. Man må dog være opmærksom på, at familie, herunder ægtefælle eller andre, som frivilligt påtager sig sådanne funktioner, får hvile og fritid i tilstrækkeligt omfang til at kunne klare egen daglig tilværelse.

Der er ikke hjemmel til at pålægge ægtefællen at varetage disse udvidede pleje-, overvågnings- og ledsagefunktioner, men ægtefællen kan - hvis han/hun ønsker det - godt ansættes som hjælper.

I nogle tilfælde vil det være nødvendigt med mere end 24 timers hjælp. Dette kan skyldes, at det er nødvendigt at være to om arbejdet i visse situationer, fx når vedkommende skal løftes. Det kan ligeledes være nødvendigt i forbindelse med ferie eller sygdom.

50. Hjælpeordningen kan kombineres med andre hjælpeforanstaltninger, fx personlig hjælp, omsorg og pleje mv., dog kun i det omfang den pågældende selv foretrækker det.

Forholdet til plejetillægget

51. Da hjælpeordninger også kan gives til modtagere af førtidspension, må det ved fastsættelse af hjælpen i hvert enkelt tilfælde vurderes, i hvilket omfang et tilkendt plejetillæg skal indgå ved udmåling af hjælpen.

Hvis hjælpen udmåles, så den dækker alle ledsage-, pleje- og overvågningsbehov, er udgangspunktet, at hele plejetillægget skal anvendes til betaling af en del af hjælpeordningen, eller at plejetillægget frakendes.

I andre tilfælde vil kun en del af plejetillægget skulle fradrages i beløbet til hjælpeordningen. Størrelsen af fradraget afhænger af, hvilke behov den pågældende forudsættes at skulle dække med plejetillægget uden for hjælpeordningen.

I enkelte tilfælde vil der ikke skulle ske reduktion på grund af plejetillægget. Det kan fx være tilfældet, hvis der er behov for at dække mange vanskeligt definerbare småfunktioner ved siden af hjælpeordningen.

Invaliditetsydelse kan modtages sammen med hjælpeordning og skal ikke medgå til betaling af nogen del af hjælpeordningen.

Udgifter til hjælpere

52. Der kan ved udmålingen af hjælpen også være tale om at udmåle et særskilt beløb til dækning af de direkte udgifter i forbindelse med hjælperne, fx ekstra billetter til ledsagerne mv.

Kapitel 25

Administration og arbejdstilrettelæggelse

Aflønning af hjælpere

53. Aflønning af hjælpere bør normalt ske efter de almindelige regler i overenskomst om aflønning af hjemmehjælpere mv.

54. Der skal i udmålingen af beløbene tages højde for skat, feriepenge, ATP, forsikringer, ferie mv.

Forsikring

55. Med hensyn til forsikringer har Arbejdsskadenstyrelsen udtalt, at en arbejdsgiver har forsikringspligt i henhold til arbejdsskadeforsikringsloven, når vedkommende selv ansætter og aflønner private hjælpere.

Kommunen bør vejlede brugeren om at sørge for tilstrækkelige forsikringer, herunder mod arbejdsskade og rejseforsikringer ved rejser i udlandet.

Mange private forsikringer dækker også ansvar for medhjælp i husholdningen. Hvis dette ikke er tilfælde, bør der også tegnes en erhvervsansvarsforsikring.

Administration

56. Servicelovens § 96, stk. 2, angiver, at brugeren selv skal være i stand til at administrere ydelsen og tilrettelægge hjælpen. Hjælperne skal ansættes og afskediges af den pågældende bruger, som også er ansvarlig for udarbejdelse af ansættelsesbevis, jf. Beskæftigelsesministeriets regler, den daglige arbejdstilrettelæggelse og vejledning af hjælpere.

Brugeren er også ansvarlig for udbetaling af løn, opgørelse af de timer, der skal betales for, skat, indbetaling af fx ATP- bidrag, udregning og udbetaling af feriepenge mv.

Brugeren kan dog fx aftale, at kommunen efter anvisning fra modtageren foretager praktiske opgaver som udbetaler løn direkte til hjælperne, indberetter skat mv., eller brugeren kan rekvirere

hjælp til at varetage lønudbetaling mv. fra et privat servicefirma.

57. Som led i sin rådgivningen af brugeren bør kommunen, især i forbindelse med igangsættelse af hjælpeordningen hos den enkelte, være behjælpelig med de praktiske ting, så som annoncering, ansættelsesforhold mv. Det skal i denne sammenhæng oplyses, at en hjælper ikke må være under 18 år.

KL og FOA har i fællesskab udarbejdet en standardkontrakt for ansættelse af hjælpere. Standardkontrakten, som den kommunale sagsbehandler kan udlevere til brugeren, kan findes på www.kl.dk.

58. Der er med hjælpeordningen tale om et privat ansættelsesforhold mellem brugeren og hjælpere, herunder med hensyn til vurdering af hjælpernes kvalifikationer, tilrettelæggelse af arbejdstid mv. Kommunen kan alene træde til med rådgivning og mere praktiske forhold.

Arbejdsvilkår

59. Forudsætningen for at hjælpeordningen skal kunne opfylde den handicappedes behov for hjælp er, at ordningen kan tilrettelægges fleksibelt. Der er tale om hjælp af en så personlig karakter, at det er nødvendigt, at der er et absolut tillidsforhold mellem parterne.

Det er vigtigt, at brugeren forstår at tage hensyn til den ansatte hjælpers arbejdsbetingelser. Serviceloven indeholder ingen regler om hjælperens arbejdsforhold mv.

Beskæftigelsesministeriets regler

60. Brugeren skal være opmærksom på, hvad der gælder for en arbejdsgiver ifølge Beskæftigelsesministeriets regler. Det skal i denne sammenhæng præciseres, at der er tale om arbejde i arbejdsgiverens (brugerens) private husholdning. Dette arbejde er omfattet af arbejdsmiljølovens udvidede område, jf. arbejdsmiljølovens § 2, stk. 3. Det vil sige, at arbejdsmiljølovens bestemmelser vedr. arbejdets udførelse, tekniske hjælpemidler mv. gælder for dette arbejde. Reglerne om fx arbejdstid, arbejdsstedets indretning og bedriftssundhedstjeneste gælder derimod ikke for dette arbejde.

Når en person skal løftes, flyttes og plejes skal dette foregå på en for hjælperen forsvarlig måde.

Arbejdet skal kunne udføres på en måde, så der kan arbejdes i hensigtsmæssige arbejdsstillinger, og uden at der foretages tunge løft. Vurdering af, hvornår der skal bruges tekniske hjælpemidler, kan foretages ud fra Arbejdstilsynets vejledende At-meddelelse 4.05.2 om vurdering af løft.

Instruktion

61. Instruktion af hjælpere varetages af modtageren af hjælpen i samarbejde med forvaltningen, jf. kommunens almindelige vejledningspligt eller eventuelt gennem kursusvirksomhed for hjælpere.

Kapitel 26

Opfølgning og tilsyn

62. Kommunerne har i medfør af § 16 i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område pligt til at føre tilsyn med, hvordan de kommunale opgaver løses. Tilsynet omfatter både indholdet af tilbudene og den måde, opgaverne udføres på.

Kommunen bør mindst en gang om året sikre sig, at hjælpeordningen fungerer efter hensigten og bl.a.

- om behovet for hjælp er i overensstemmelse med den udmålte hjælp,
- om modtageren får den pleje, overvågning og ledsagelse, som var hensigten med ordningen,
- om modtageren opfylder betingelserne for hjælpen, herunder betingelserne for at kunne fungere som arbejdsgiver,
- om modtageren tilrettelægger, og hjælperen udfører arbejdet tilfredsstillende, og
- om der er for hyppige hjælperskift, der kan give anledning til en særlig indsats.

Kapitel 27

Flytning til en anden kommune

63. Hvis en person med hjælpeordning flytter til en anden kommune, bør en ansøgning om hjælpeordning indgives til den nye bopælskommune i så god tid, at der er mulighed for at behandle sagen færdig med henblik på at yde hjælpen straks, når flytningen er sket.

Tilflytningskommunen bør efter modtagelsen tage kontakt med den pågældendes tidligere opholdskommune med hensyn til oplysninger om tidligere ydet hjælp. Ved et sådant samarbejde mellem kommunerne vil det være muligt at yde hjælpen, så snart flytningen er sket.

Kapitel 28

Forholdet til andre ydelser efter den sociale lovgivning

64. Hvis en person har ret til hjælpeordning, har pågældende også ret til ydelser efter § 100, hvis betingelserne i øvrigt er opfyldt. Dette gælder også, hvis den pågældende modtager pension efter de regler, der var gældende før 1. januar 2003.

Hjælp til revalidering, herunder uddannelse mv. efter lov om aktiv socialpolitik kan ydes sammen med hjælpeordningen efter § 96.

65. Hvis ansøgere under 67 år har behov for praktisk og personlig hjælp i mere end 20 timer pr. uge, men ikke har et aktivitetsniveau eller ikke kan administrere ordningen, kan hjælp efter § 95 komme i betragtning.

Kapitel 29

Forholdet til ydelser efter anden lovgivning

Personlig assistance

66. Personer, som har arbejde, kan, hvis betingelserne i øvrigt er opfyldt, have hjælpeordning til at dække pleje-, overvågnings- og ledsagebehovet også i arbejdstiden under forudsætning af, at hjælpere kun dækker de nævnte funktioner. Der kan efter § 96 ikke ydes hjælp til at varetage arbejdsfunktioner.

67. Efter Beskæftigelsesministeriets lov om personlig assistance til handicappede i erhverv kan der ydes personlig assistance til at bistå personer med nedsat funktionsevne med de praktiske arbejdsfunktioner, som følger af beskæftigelsen, og som vedkommende på grund af den nedsatte funktionsevne ikke selv kan udføre. Det er også muligt efter disse regler, at få tilskud til personlig assistance under efteruddannelse forud for påbegyndelse af et konkret ansættelsesforhold. Vejledning fås hos den stedlige arbejdsformidling.

Efter Socialministeriet regler er der intet til hinder for, at udgifterne, i de tilfælde, hvor behovet for personlig hjælp efter servicelovens § 96 og behovet for personlig assistance ved udførelsen af praktiske arbejdsfunktioner efter Beskæftigelsesministeriet regler overlapper hinanden, og hjælpen man ydes af én person, deles.

Ventilatorbistand

68. Når der er tale om mennesker med en respirationsinsufficiens, som på grund af særligt apparatur har behov for overvågning, ydes denne som ventilatorbistand, betalt af sygehusvæsenet.

Sundhedsministeriet har – efter aftale med Socialministeriet – i skrivelse af 14. januar 1993 præciseret, at i de tilfælde, hvor hjælpetimerne overlapper hinanden, således at der er behov for begge former for hjælp samtidigt, og hjælpen kan ydes af en person, deles udgifterne til disse overlappende timer således, at sygehusvæsenet og den pågældende kommunalbestyrelse afholder hver 50 % af udgifterne.

Kapitel 30

Finansiering

69. Kommunalbestyrelsen afholder endeligt udgifterne til hjælpeordningen, jf. servicelovens § 173.

Afsnit V**Nødvendige merudgifter efter servicelovens § 100***Indledning*

70. Dette afsnit erstatter kapitel 10 i Socialministeriets vejledning nr. 58 af 10. marts 1998, således som dette blev ændret med Socialministeriets vejledning nr. 106 af 23. oktober 2002, og indeholder følgende kapitler:

Kapitel 31 indeholder vejledning om bestemmelsen mere generelt, herunder om formål.

Kapitel 32 indeholder vejledning om betingelser og personkreds.

Kapitel 33 indeholder vejledning om udmåling og beregning af støtte.

Kapitel 34 indeholder vejledning om typer af merudgifter.

Kapitel 35 indeholder vejledning om samspil med andre ordninger og bestemmelser.

Kapitel 36 indeholder vejledning om genvurdering, regulering og opfølgning mv.

Kapitel 37 indeholder vejledning om ophør.

Kapitel 38 indeholder vejledning om finansiering.

Kapitel 31

*Generelle bemærkninger og formål med bestemmelsen**Serviceloven*

§ 100. Kommunalbestyrelsen skal yde dækning af nødvendige merudgifter ved den daglige livsførelse til personer mellem 18 og 65 år med varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne og til personer med varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne, der efter § 15 a i lov om social pension har opsat udbetalingen af folkepensionen. Det er en betingelse, at merudgifter er en konsekvens af den nedsatte funktionsevne og ikke kan dækkes efter anden lovgivning eller andre bestemmelser i denne lov.

Stk. 2. Udmålingen af tilskuddet sker på grundlag af de sandsynliggjorte merudgifter for den enkelte, f.eks. merudgifter til individuel befordring, håndsørkninger og fritidsaktiviteter.

Stk. 3. Tilskud til nødvendige merudgifter kan ydes, når de skønnede merudgifter udgør mindst 6.000 kr. pr. år, svarende til 500 kr. pr. måned. Tilskuddet beregnes med et basisbeløb på 1.500 kr. pr. måned. Basisbeløbet øges første gang med 500 kr. pr. måned til 2.000 kr. pr. måned, når de skønnede merudgifter overstiger 21.000 kr. pr. år, svarende til 1.750 kr. pr. måned. Herefter øges basisbeløbet med 500 kr. pr. måned, hver gang merudgifterne stiger henholdsvis 6.000 kr. pr. år og 500 kr. pr. måned. Tilskuddet afrundes til nærmeste hele beløb, der er deleligt med 500.

Stk. 4. Socialministeren fastsætter i en bekendtgørelse regler om, hvilke udgifter der kan ydes hjælp til, og betingelserne herfor.

Stk. 5. Personer, der modtager pension efter § 14 i lov om højeste, mellemste, forhøjet almindelig og almindelig førtidspension, er ikke berettigede til ydelser efter denne bestemmelse, medmindre de tillige

er bevilget personlig hjælpeordning efter § 96.

Generelt

71. Merudgiftsydelsen i servicelovens § 100 er et supplement til servicelovens øvrige bestemmelser om støtte. Bestemmelsen giver hjemmel til at dække de udgifter, som personer mellem 18 og 65 år ikke ville have haft, hvis der ikke havde været tale om en varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne.

Personkredsen omfatter personer mellem 18 og 65 år med varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne, der betinger merudgifter ved den daglige livsførelse, samt personer der efter § 15 a i lov om social pension har opsat udbetaling af folkepension. Personkredsen omfatter dog ikke personer, der modtager førtidspension efter de før 1. januar 2003 gældende regler. Der henvises til punkt 81.

Dækning af merudgifter ved den daglige livsførelse ydes som udgangspunkt som en kontantydelse og tildeles ud fra størrelsen af den enkelte ansøgers sandsynliggjorte, nødvendige merudgifter som følge af funktionsnedsættelsen. Gennem denne ydelsesform får den pågældende mulighed for selv at tilrettelægge, hvordan behovet bedst muligt kan dækkes. Visse ydelser kan dog aftales som naturalhjælp, fx taxakørsel eller medicinudgifter, der kan afregnes direkte af kommunen.

Merudgiftsydelsen er skattefri og indkomstafhængig.

72. Metode for god sagsbehandling ved vurdering af nedsat funktionsevne 'funktionsevne-metoden' skal anvendes ved behandling af ansøgninger om merudgiftsydelse. I sager, hvor borgernes funktionsevnenedsættelse er ubetydelig, kan kommunen dog beslutte ikke at anvende metoden, hvis borgeren er enig heri. Der henvises til vejledningens pkt. 150-151. Kommunen skal i den forbindelse være opmærksom på de særlige procedurer for borgerinddragelse, der er indarbejdet i metoden.

Formål

73. Formålet med ydelsen er at medvirke til, at en person med varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne og dennes familie kan leve et al-

mindeligt liv som andre ikke-handicappede på samme alder og i samme livssituation.

Merudgiftsydelsen skal sikre, at en person med varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne kan få dækket de nødvendige merudgifter, som er en forudsætning for at få dagligdagen til at fungere.

Sigtet med tilskud til merudgifter generelt er at give modtageren mulighed for selv at tilrettelægge, hvordan hans eller hendes behov bedst kan dækkes.

Merudgiftsydelsen skal samtidig sikre, at personer med varigt nedsat funktionsevne, som yder en særlig indsats for at bevare tilknytningen til arbejdsmarkedet, kan forblive på arbejdsmarkedet.

Kapitel 32

Betingelser, personkreds mv.

Betingelser for støtte

74. Merudgiften skal være en nødvendig følge af den nedsatte funktionsevne. Dvs., at de udgifter, der kan dækkes, er udgifter, som den pågældende ikke ville have haft, hvis der ikke havde været tale om en nedsat funktionsevne.

Udgifter, som pågældende selv ville have afholdt, hvis der ikke havde foreligget særlige omkostninger ved den daglige livsførelse på grund af den nedsatte funktionsevne, skal derfor afholdes af den pågældende selv.

Der lægges herved på den ene side vægt på, at den pågældende skal afholde udgifter på linie med, hvad andre på samme alder og i samme livssituation har. På den anden side skal den pågældende ikke selv dække merudgifter, der er en følge af den nedsatte funktionsevne.

Personkreds

75. Personkredsen omfatter personer mellem 18 og 65 år, der har varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne som følge af medfødt handicap eller senere opstået handicap, sygdom eller som følge af ulykkesskader, samt personer der efter § 15 a i lov om social pension har opsat udbetaling af folkepension. Merudgiften skal være en følge af den nedsatte funktionsevne.

76. Der skal være tale om en varigt nedsat funktionsevne, hvis konsekvenser for den enkelte er af indgribende karakter i den daglige tilvæ-

relse, og som medfører, at der må sættes ind med betydelige hjælpeforanstaltninger for at opnå en tilnærmelsesvis normal tilværelse.

Som eksempler herpå kan nævnes udviklingshæmning, sindslidelser, epilepsi, nedsat bevægelsesfunktion, herunder respirationsinsufficiens, hjerneskade, nedsat talefunktion, manglende eller svagt syn samt manglende eller nedsat hørelse.

Eksemplerne er ikke udtømmende. Selv om årsagen til den nedsatte funktionsevne ofte vil være en lægelig diagnosticeret lidelse, der angiver en varig nedsættelse af kropslige eller kognitive funktioner, er det imidlertid den samlede vurdering af funktionsevnenedsættelsen i forhold til den daglige tilværelse, og de deraf affødte behov for kompensation for merudgifter, der er afgørende for berettigelsen til den særlige merudgiftsydelse. Det er således ikke den lægelige diagnose eller den pågældendes arbejdssevne, der er afgørende, men den pågældendes muligheder for at klare sig i sin daglige tilværelse.

77. Vurderingen af, om personen opfylder betingelserne for at komme i betragtning til merudgiftsydelse, skal foretages uafhængigt af den løbende eller varige behandling, herunder medicinske behandling. Der henvises til Ankestyrelsens afgørelse SM C-29-04, samt SM C-16-06 om diabetes og SM C-6-06 om forhøjet blodtryk.

78. Ved den samlede vurdering af funktionsevnenedsættelsen i forhold til den daglige tilværelse vil blandt andet indgå den pågældendes aktivitetsniveau, boligforhold, erhvervsforhold, personlige forhold, herunder om den pågældende er forælder, helbredsforhold etc.

Funktionsevnenedsættelse er et begreb, som bruges ved tildeling af alle servicelovens ydelser, der skal kompensere for en nedsat funktionsevne, som fx personlig hjælp, ledsagelse, nødvendig boligindretning og hjælpemidler.

79. Personkredsen omfatter endvidere personer, som har medfødte misdannelser eller mangler, men ikke synligt eller umiddelbar konstaterbar nedsat funktionsevne, når forskrifter om diæt o.l. følges. Der tænkes især på gruppen af personer med phenylketonuri (PKU eller Føllings sygdom) og personer med cystisk fibrose, som dog alene kan få hjælp til dækning af merudgif-

ter til diæt, jf. § 2 i Socialministeriets bekendtgørelse om merudgifter ved den daglige livsførelse efter servicelovens § 100.

Forsørgelsesgrundlaget

80. Forsørgelsesgrundlaget har ikke nogen betydning i forhold til den personkreds, der kan opnå tilskud til dækning af nødvendige merudgifter som følge af en nedsat funktionsevne. Bestemmelsen omfatter alle voksne under 65 år, jf. dog nedenfor om personer der modtager førtidspension efter de indtil 1. januar 2003 gældende regler, med varigt nedsat funktionsevne, uanset om forsørgelsesgrundlaget er førtidspension, erhvervsindkomst, dagpenge, fleksjob, SU, revalideringshjælp, kontanthjælp eller andet.

Ikke ret til merudgiftsydelse

81. Personer, der modtager førtidspension efter § 14 i lov om højeste, mellemste, forhøjet almindelig og almindelig førtidspension tilkendt efter de indtil 1. januar 2003 gældende regler, er ikke omfattet af bestemmelsen, jf. servicelovens § 100, stk. 5, medmindre de har fået bevilget en hjælpeordning efter servicelovens § 96. Der henvises desuden til punkterne om hvilende førtidspension og invaliditetsydelse nedenfor.

Hvilende førtidspension

82. For personer, hvis førtidspension er gjort hvilende, men hvor førtidspensionen er tilkendt efter de indtil 1. januar 2003 gældende regler, gælder, at disse er omfattet af personkredsen i servicelovens § 100.

Fra det tidspunkt, hvor de overgår til at modtage førtidspension efter de indtil 1. januar 2003 gældende regler, vil de ikke længere være omfattet af personkredsen, medmindre de samtidig har en hjælpeordning efter servicelovens § 96.

Invaliditetsydelse

83. For personer, der modtager invaliditetsydelse, tilkendt efter de indtil 1. januar 2003 gældende regler, gælder, at disse er omfattet af servicelovens § 100. Disse personer, kan derfor bevare invaliditetsydelsen samtidig med at de modtager merudgifter efter servicelovens § 100.

Personer, der modtager invaliditetsydelse, betragtes ikke som førtidspensionister i forhold til servicelovens § 100.

Hvis en person, der modtager invaliditetsydelse, samtidig modtager bistands- eller plejetillæg efter reglerne i pensionslovens § 16 fra før 1. januar 2003, vil den pågældende ikke samtidig kunne modtage merudgiftsydelse efter servicelovens § 100, til det som har udløst bistands- eller plejetillægget. Det vil sige, hvis ansøger er tilkendt bistands- eller plejetillæg med den begrundelse, at den pågældendes invaliditet bevirker, at han/hun må have personlig bistand af andre eller vedvarende pleje eller tilsyn, som nødvendiggør andres stadige nærværelse, kan samme udgift ikke medregnes ved udmålingen af merudgiftsydelsen.

Hvis en person modtager invaliditetsydelse og samtidig er tilkendt bistands- eller plejetillæg, skal den pågældende således have sandsynliggjorte merudgifter på 6.000 kr. eller derover årligt udover bistands- eller plejetillægget.

84. En person, der modtager bistands- eller plejetillæg, kan dog vælge at lade tillægget bortfalde og lade alle merudgifterne indgå i beregningen efter servicelovens § 100.

I de tilfælde, hvor en person ønsker at fravælge bistands- eller plejetillæg og lade alle merudgifterne indgå i beregningen efter servicelovens § 100, skal kommunen frakende bistands- eller plejetillægget. Det er en følge af, at den pågældendes behov i stedet vil blive dækket efter servicelovens § 100.

Det er i den forbindelse vigtigt, at kommunen rådgiver og vejleder om den bedst mulige løsning. Det bør indgå i vejledningen, at merudgiftsydelsen bortfalder, når borgeren fylder 65 år, medmindre personen efter § 15 a i lov om social pension har opsat udbetalingen af folkepension, mens bistands- og plejetillæg fortsætter også efter det fyldte 65. år.

Eksempel 1:

Birthe modtager invaliditetsydelse og er samtidig tilkendt bistanstillæg efter pensionslovens § 16, stk. 1, som følge af, at hun har behov for hjælp til personlig hygiejne, hjælp til af- og påklædning og hjælp til toiletbesøg.

Bistanstillægget udgør 2.224 kr. pr. måned (sats 2002), 26.688 kr. årligt (sats 2002).

Birthe har herudover sandsynliggjorte merudgifter for 641 kr. pr. måned, 7.692 kr. årligt, til befordring, medicin og kurser.

Birthe søger kommunen om tilskud til dækning af de sandsynliggjorte merudgifter efter servicelovens § 100.

Da de sandsynliggjorte merudgifter overstiger bagatelgrænsen på 6.000 kr. pr. år, får Birthe 1.500 kr. pr. måned, som er basisbeløbet, der udløses ved sandsynliggjorte merudgifter, der er lig med eller overstiger 6.000 kr. årligt.

Eksempel 2:

Helen modtager invaliditetsydelse og er samtidig tilkendt plejetillæg efter pensionslovens § 16, stk. 2, som følge af at hun har behov for vedvarende tilsyn, der nødvendiggør andres stadige tilstedeværelse. Plejetillægget udgør 4.439 kr. pr. måned (sats 2002), 53.268 kr. årligt (sats 2002). Helen har herudover sandsynliggjorte merudgifter for 434 kr. pr. måned, 5208 kr. årligt til et enkelt kursus og til medicin. Helen søger kommunen om tilskud til dækning af de sandsynliggjorte merudgifter efter servicelovens § 100.

Da de sandsynliggjorte merudgifter ikke overstiger bagatelgrænsen på 6.000 kr. år, får Helen et afslag. Begrundelsen er, at de sandsynliggjorte merudgifter ikke overstiger bagatelgrænsen på 6.000 kr.

Eksempel 3:

Peter modtager invaliditetsydelse og er samtidig tilkendt bistanstillæg efter pensionslovens § 16, stk. 1, som følge af at hans helbredstilstand kræver, at han skal mades ved måltiderne og skal hjælpes ved toiletbesøg og til at færdes indendørs.

Bistanstillægget udgør 2.224 kr. pr. måned (sats 2002), 26.688 kr. årligt (sats 2002).

Peter har herudover sandsynliggjorte merudgifter for 828 kr. pr. måned, 9.936 kr. årligt til tøj, medicin og almindelige håndsørkninger.

Peter søger kommunen om tilskud til dækning af de sandsynliggjorte merudgifter efter servicelovens § 100.

Kommunen vurderer, at de sandsynliggjorte merudgifter kun udgør 475 kr. pr. måned, idet den resterende del af beløbet op til den ansøgte merudgift på 828 kr. pr. måned, vurderes at være udgifter til almindelige håndsørkninger, som er indeholdt i bistanstillægget.

Peter får derfor afslag på sin ansøgning, idet de sandsynliggjorte merudgifter udover bistanstil-

lægget ikke overstiger bagatelgrænsen på 6.000 kr. pr. år.

Peter orienteres om, at han kan vælge at lade tillægget bortfalde, og lade alle merudgifterne indgå i beregningen efter servicelovens § 100. Peter vælger derfor at lade bistanstillægget bortfalde, og lade alle merudgifterne indgå i beregningen efter servicelovens § 100.

Ved beregningen af de sandsynliggjorte merudgifter tager kommunen udgangspunkt i bistanstillægget (sats for indeværende år) på 2.224 kr. pr. måned og lægger 475 kr. til, i alt 2.699 kr. pr. måned svarende til 32.388 kr. årligt. Merudgiftsydelsen, som Peter vil modtage, vil herefter være 27.000 kr. årligt, 2.250 kr. pr. måned.

Kapitel 33

Udmåling og beregning af støtte

Udmåling

85. Sigtet med merudgiftsydelse generelt er at give modtageren mulighed for selv at tilrettelægge, hvordan hans eller hendes behov bedst kan dækkes. Merudgiftsydelsen udmåles ud fra størrelsen af den enkelte ansøgers sandsynliggjorte, nødvendige merudgifter som følge af funktionsnedsættelsen.

Med sandsynliggjorte merudgifter menes, at der laves et overslag over omfanget af de behov, som den pågældende efter al sandsynlighed vil få i det kommende år, og hvad det medfører af merudgifter. Der skal således ikke søges kommunen om hjælp for hver enkelt merudgift, men derimod for sandsynliggjorte merudgifter, der er en følge af funktionsnedsættelsen for det kommende år. Udgifter, der afholdes inden for 12 måneder regnet fra tidspunktet, hvor ansøgeren henvender sig i kommunen, sammenlægges.

Overslaget over merudgifterne fastlægges ud fra kendskabet til niveauet generelt for de omhandlede udgifter. Merudgifterne vedrører såvel løbende udgifter som enkeltudgifter.

Hvis der fx er tale om ekstraordinært slid på tøj og sko som følge af den nedsatte funktionsevne, laves et overslag over, hvad merudgiften til dette vil være på årsbasis. Det samme gælder i de tilfælde, hvor den pågældende ved, at han/hun skal befordres fx til behandling, fritidsinteresser, arbejde o.l. Også et skøn over kursusudgifter indgår i oversigten, herunder også kurser der normalt finder sted, men som ikke er annonceret på

det tidspunkt, hvor beregningerne foretages. Det vil typisk dreje sig om kursusudgifter som følge af den pågældendes og eventuelle børn eller pårørendes nødvendige deltagelse, fx deltagelse i tegnsprogskurser eller kurser som tager sigte på at sætte de pågældende i stand til at leve et almindeligt liv. I forbindelse med håndsregninger, som fx vinduespudding, snerydning mv. kan niveauet fx fastlægges, ved at kommunen indhenter priser fra leverandører af hjemmeservice.

86. For at modtage merudgiftsydelse skal der foreligge sandsynliggjorte merudgifter på mindst 500 kr. pr. måned eller mindst 6.000 kr. årligt, 'bagatelgrænsen'.

Udbetalingstidspunkt

87. Udbetaling af merudgiftsydelse sker som udgangspunkt fra ansøgningstidspunktet, hvis borgeren på dette tidspunkt opfylder betingelserne. Der henvises til Ankestyrelsens afgørelse SM C-51-01 og SM C-22-06.

Beregning af merudgiftsydelsen

88. Hvis ansøgerens funktionsevnenedsættelse erfaringsmæssigt medfører sandsynliggjorte merudgifter udover 500 kr. månedligt eller mindst 6.000 kr. årligt, udløser dette et basisbeløb på 1.500 kr. pr. måned.

Selv om merudgifterne udgør under 500 kr. i enkelte måneder, vil der kunne udbetales et basisbeløb, hvis kommunen skønner, at de samlede udgifter i løbet af et år vil overstige 6.000 kr.

Har ansøgeren merudgifter udover basisbeløbet på 1.500 kr., betinget af funktionsnedsættelsen, kan yderligere beløb udbetales i trin på 500 kr. pr. måned. Ydelsen vil herefter blive betegnet som merudgiftsydelse.

89. Merudgiftsydelsen øges første gang med 500 kr. pr. måned, til 2.000 kr. pr. måned, når de skønnede merudgifter overstiger 21.000 kr. pr. år, svarende til 1.750 kr. pr. måned. Herefter øges basisbeløbet med 500 kr., hver gang merudgifterne stiger 6.000 kr. pr. år svarende til 500 kr. pr. måned. Tilskuddet afrundes til nærmeste hele beløb, der er deleligt med 500.

Eksempel 1:

Søren har sandsynliggjorte merudgifter på 745 kr. pr. måned svarende til 8.940 kr. pr. år.

Søren vil herefter modtage basisbeløbet, på 18.000 årligt, 1.500 kr. pr. måned.

I eksempel 1 overstiger Søren's skønnede merudgifter 6.000 kr. pr. år svarende til 500 kr. pr. måned. Derfor udløses et basisbeløb på 1.500 kr. pr. måned og 18.000 kr. årligt.

Eksempel 2:

Søren har sandsynliggjorte merudgifter på 1.885 kr. pr. måned svarende til 22.620 kr. pr. år.

Merudgiftsydelsen, som Søren vil modtage, vil herefter være 24.000 kr. årligt, 2.000 kr. pr. måned.

I eksempel 2 overstiger Søren's skønnede merudgifter 21.000 kr. pr. år svarende til 1.750 kr. pr. måned. Merudgifter over 21.000 kr. årligt udløser udover basisydelsen et ekstra beløb på 500 kr., således at den samlede merudgiftsydelse bliver 2.000 kr. Søren vil derfor modtage en merudgiftsydelse på 2.000 kr. pr. måned (basisbeløb 1.500 kr. + 500 kr.) svarende til 24.000 kr. årligt.

Eksempel 3:

Søren har sandsynliggjorte merudgifter på 2.100 kr. pr. måned svarende til 25.200 kr. pr. år.

Merudgiftsydelsen, som Søren vil modtage, vil herefter være 24.000 kr. årligt, 2.000 kr. pr.

måned.

I eksempel 3 overstiger Søren's skønnede merudgifter 21.000 kr. pr. år svarende til 1.750 kr. pr. måned. Men de skønnede merudgifter overstiger ikke næste trin, som vil være 2.250 kr. pr. måned svarende til 27.000 kr. pr. år. Derfor modtager Søren kun en merudgiftsydelse på 2.000 kr. pr. måned (basisbeløb 1.500 kr. + 500 kr.) svarende til 24.000 kr. årligt.

Eksempel 4:

Søren har sandsynliggjorte merudgifter på 2.260 kr. pr. måned svarende til 27.120 kr. pr. år.

Merudgiftsydelsen, som Søren vil modtage, vil herefter være 30.000 kr. årligt, 2.500 kr. pr. måned.

I eksempel 4 overstiger Søren's skønnede merudgifter 27.000 kr. pr. år svarende til 2.250 kr. pr. måned. Ved merudgifter over 27.000 årligt øges basisbeløbet på 1.500 kr. med 1.000 kr. (500 kr. første trin + 500 kr. andet trin). Søren vil derfor modtage en merudgiftsydelse på 2.500 kr. pr. måned (basisbeløb 1.500 kr. + 1.000 kr. (500 kr. første trin + 500 kr. andet trin)) svarende til 30.000 kr. årligt.

Skema for beregning af merudgiftsydelse

Skønnede merudgifter månedligt	Skønnede merudgifter årligt	Merudgiftsydelse
500 kr.	6.000 kr.	1.500 kr. pr. måned (Basisbeløb)
1.750 kr.	21.000 kr.	2.000 kr. pr. måned
2.250 kr.	27.000 kr.	2.500 kr. pr. måned
2.750 kr.	33.000 kr.	3.000 kr. pr. måned
3.250 kr.	39.000 kr.	3.500 kr. pr. måned
Osv.	Osv.	Osv.
Osv.	Osv.	Osv.

Dækning af merudgifter sker ud fra et overslag af sandsynliggjorte merudgifter ved den daglige livsførelse, og administrationen af ordningen forudsættes derfor at blive tilrettelagt efter generelle principper og uden dokumentationskrav for hver enkelt udgift. Ankestyrelsen har i SM C-31-06 udtalt, at merudgifterne udmåles på baggrund af et overslag over de sandsynliggjorte merudgifter, og at overslaget fastlægges ud fra kend-

skabet til niveauet generelt for de omhandlede udgifter. Ankestyrelsen finder ikke, at der kan stilles krav om, at der foreligger en nøje specifikation af hver enkelt udgift.

Ikke skattepligt

90. Efter ligningslovens § 7, litra j, er en ydelse, som udbetales efter serviceloven til dækning

af nærmere bestemte udgifter, ikke skattepligtig for modtageren. Dækning af merudgifter efter servicelovens § 100 er omfattet af denne bestemmelse.

Kapitel 34

Eksempler på sandsynliggjorte merudgifter

91. I det følgende angives nogle eksempler på merudgifter, der kan dækkes efter servicelovens § 100 som følge af den varigt nedsatte funktionsevne. Der er ikke tale om en udtømmende liste. Der kan ofte være tale om komplicerede situationer, som opstår på grund af den varigt nedsatte funktionsevne.

Kost og diætpræparater

92. Der kan ydes tilskud til merudgifter til diæt-kost. Der kan fx henvises til SM C-27-05 og SM C-28-05. Det forudsættes, at kommunen sørger for, at behovet er tilstrækkelig dokumenteret, fx ved lægeerklæring.

I tilfælde, hvor der ydes tilskud til ernæringspræparater efter sundhedsloven, går denne lovgivning forud for dækning af merudgifter efter servicelovens § 100, jf. § 159 i sundhedsloven, der hører under Indenrigs- og Sundhedsministeriets ressort.

Der kan ydes tilskud til særlige diætpræparater, når det ved lægeerklæring er dokumenteret, at der er tale om diætpræparater, som ordineres som følge af nedsat funktionsevne.

Sagkyndig bistand

93. Ved bedømmelsen af dokumentationsgrundlaget i disse tilfælde kan det oftest være nødvendigt at inddrage sagkyndig bistand fra specialafdelinger under sygehusvæsenet eller fra embedslægen, hvis kommunen ikke selv råder over den lægelige ekspertise.

Er der tvivl om, hvad udgiften til diætkosten er, kan det anbefales at tage kontakt med den pågældende specialafdeling, som ofte har beregninger over udgiften. Ligeledes foreligger der ofte beregninger fra Forbrugerstyrelsen eller fra brugerorganisationer, patientforeninger o.l. I hvert enkelt tilfælde skal der ved fastlæggelsen af den konkrete ydelse dog laves et skøn over behovet.

Udgifterne til særlige diætpræparater, som fremstilles på sygehus og som pågældende skal

indtage som led i en sygehusbehandling, afholdes af sygehusvæsenet.

Diætpræparater der dækkes af staten

94. Udgifter til særlige diætpræparater dækkes også for personer, som har medfødte misdannelser eller mangler, men ikke synligt eller umiddelbart konstaterbart nedsat funktionsevne, når forskrifter om diæt o.l. følges. Det gælder især gruppen af personer med PKU (Føllings sygdom) og personer med Alcaptonuri, jf. § 2 i Socialministeriets bekendtgørelse om merudgiften ved den daglige livsførelse efter servicelovens § 100.

Udgifterne til disse særlige diætpræparater afholdes af staten (Kennedy Institutet – Statens Øjenklinik (KISØ)). Præparaterne rekvireres direkte hos Institutet, bortset fra præparatet Aminogran, der distribueres via apotekerne.

Medicin

95. Der kan ydes dækning af nødvendige merudgifter til hjælp til den del af egenbetalingen af den tilskudsberettigede medicin, der ikke dækkes efter sundhedslovens regler. Det er en betingelse, at den tilskudsberettigede medicin er ordineret som følge af den nedsatte funktionsevne. Der kan i enkeltstående tilfælde efter lægelig ordination ydes hjælp til medicin, der ikke er tilskudsberettiget, jf. reglerne herfor i afsnit X i sundhedsloven, lov nr. 546 af 24. juni 2005.

Støtte til medicinudgifter følger af sundhedslovens regler.

Sundhedslovens regler om tilskud til medicin indebærer, at tilskuddets størrelse afhænger af den enkelte persons behov for tilskudsberettiget medicin, jf. sundhedslovens § 146, stk. 2.

For personer over 18 år indebærer sundhedslovens regler om tilskud til medicin,

- at man ikke får tilskud, hvis den samlede udgift til køb af tilskudsberettiget medicin er mindre end 480 kr. (takst 2006) i løbet af en periode på ét år,
- at der er tilskud på 50 % til den del af udgiften, der ligger mellem 480 kr. og 1.165 kr. (takst 2006),
- at der er tilskud på 75 % til den del af udgiften, der ligger mellem 1.165 kr. og 2.730 kr. (takst 2006), og
- at der er tilskud på 85 % til udgifter, der overstiger 2.730 kr. (takst 2006).

Efter sundhedslovens § 147 kan personer, der har et stort, varigt og fagligt veldokumenteret behov for tilskudsberettiget medicin, få tildelt et særligt kronikertilskud. Kronikertilskuddet indebærer, at der lægges et loft på 3.520 kr. (takst 2006) over den årlige egenbetaling opgjort i tilskudspriser. Tildeling af dette tilskud kræver, at den behandlende søger Lægemiddelstyrelsen om, at der ydes patienten et sådant tilskud.

Privat sygeforsikring

96. Der kan kun ydes hjælp efter servicelovens § 100 til udgifter, som ikke dækkes efter anden lovgivning. Det betyder, at der kun kan ydes hjælp efter denne bestemmelse til den pågældendes egen andel af udgiften til medicin mv. Der kan kun ydes tilskud efter servicelovens § 100 til den del af udgiften, som ikke kan dækkes efter fx sundhedsloven eller fra Sygeforsikringen Danmark eller andre private sygeforsikringer/ordninger.

Befordring generelt

97. Der kan ydes tilskud til merudgifter til befordring til og fra uddannelse, arbejde, behandling og fritid (familiebesøg, fritidsinteresser etc.). Befordringsydelse efter merudgiftsbestemmelsen er subsidiære i forhold til befordringsydelse efter andre bestemmelser, herunder eventuelt støtte, der kan ydes efter § 117 i serviceloven til personer, der på grund af varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne har behov for befordring med individuelle befordringsmidler.

Tilskud til nødvendige merudgifter til befordring kan ydes, uanset befordringsform. Dette gælder således også uanset om den bil, som pågældende bliver befordret i, er ejet af den pågældende, lånt, lejet eller anskaffet med støtte efter servicelovens § 114. Når en person er berettiget til hjælp, kan tilskuddet fx udregnes på baggrund af statens regler for godtgørelse for brug af egen bil efter laveste takst. Dette gælder, hvad enten bilen er ejet, lånt eller lejet.

Beregning af merudgifterne til befordring skal ske på baggrund af et overslag over sandsynliggjorte merudgifter. Der kan efter en konkret vurdering foretages fradrag i udgiftsdækningen til såvel de ansøgte kilometertal, ud fra en vurdering af nødvendigheden, som fradrag for specielle kørselsudgifter, jf. SM C-31-06. »Ved beregningen indgik alene skønnede nødvendige mer-

udgifter, hvorfor der efter en konkret vurdering kunne foretages fradrag i såvel det ansøgte kilometertal ud fra en vurdering af nødvendigheden som for sparede kørselsudgifter, f. eks. et HT-kort ud fra en merudgiftsvurdering.«

98. Hjælp til anskaffelse af bil til befordring af en person med nedsat funktionsevne kan ikke ydes efter servicelovens § 100. Den kan eventuelt ydes efter servicelovens § 114, jf. Socialministeriets bekendtgørelse om støtte til køb af bil efter servicelovens § 114, hvori der udtømmende er gjort op med mulighederne for støtte efter serviceloven til anskaffelse af bil til personer med varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne. Der kan således heller ikke efter servicelovens § 100 ydes hjælp til betaling af afdrag på en bil.

99. I ganske særlige situationer kan der efter en konkret vurdering ydes hjælp til betaling af andre driftsudgifter i forbindelse med befordring i egen bil. Det vil fx gælde, hvis det kan sandsynliggøres, at den pågældende ikke ville have haft bil, hvis der ikke var et særligt kørselsbehov som følge af den pågældendes nedsatte funktionsevne. Det vil endvidere være tilfældet, hvis den pågældende har en ekstraordinær stor og driftsmæssig kostbar bil – fx en kassebil/MPV-bil som følge af den pågældendes nedsatte funktionsevne.

Der kan henvises til SM C-2-06 og SM C-4-06. I SM C-2-06 var merudgifterne konkret sandsynliggjort på baggrund af ansøgers alder, uddannelsesforhold og civilstatus, mens merudgifterne i SM 4-06 ud fra samme hensyn ikke fandtes sandsynliggjort.

I disse situationer kan der ydes tilskud til betaling af fx forsikringer, benzin, reparationer mv., når merudgiften må anses at være en nødvendig merudgift ved den daglige livsførelse.

Befordring i fritid

100. Hvis en person på grund af nedsat funktionsevne ikke er i stand til at benytte offentlige befordringsmidler, kan der ydes tilskud til nødvendige merudgifter til befordring i egen bil i fritiden. Det vil også kunne være tilfældet i de situationer, hvor en forælder med nedsat funktionsevne skal ledsage sit barn til dagtilbud, skole, behandling eller fritidstilbud, og hvor dette ikke kan lade sig gøre med offentlige befordrings-

midler. Der er ikke bestemte grænser for, hvor meget der kan ydes i den situation. Det beror på en konkret vurdering af fx hjemmets afstand til fritidsforanstaltninger, venners hjem, mulighederne for almindelig fritidsbeskæftigelse osv.

Befordring til og fra arbejde

101. Der kan ydes hjælp til betaling af de nødvendige merudgifter, der er forbundet med befordring til og fra et arbejde. Der vil være tale om merudgifter ud over det særlige skattefradrag, som kan benyttes ved befordring til og fra arbejde, jf. ligningslovens § 9 D. Se også Skatten 2002, hvori det nævnes, at »Har en skatteyder som følge af invaliditet eller kronisk sygdom udgifter ud over det normale til befordring mellem hjem og arbejdsplads, skal de almindelige regler om fradrag for befordring mellem hjem og arbejdssted ikke anvendes, men i stedet bestemelsen i ligningsloven § 9 D.«

Merudgifter til og fra arbejde vil gælde for de udgifter, der ligger udover, hvad den pågældende selv ville have afholdt, hvis der ikke havde foreligget særlige problemer i forbindelse med den pågældendes nedsatte funktionsevne.

Merudgifter til og fra arbejde kan fx være udgifter i forbindelse med færgeoverfart, hvor størrelsen på bilen udløser en ekstra betaling, taxakørsel i forbindelse med, at den særligt indrettede bil er til reparation, taxakørsel i ventetiden indtil bevilling af støtte til køb af bil efter servicelovens § 114 foreligger, eller indtil bilen leveres. Det er en forudsætning, at kørselsbehovet ikke kan dækkes efter andre bestemmelser eller anden lovgivning.

Befordring til og fra uddannelse

102. Der vil kunne ydes hjælp til betaling af de nødvendige merudgifter, der er forbundet med befordring til og fra en uddannelse. Dette vil være i de tilfælde, hvor den pågældende i videre omfang end normalt og som en direkte følge af nedsat funktionsevne skal befordres til eller fra skole eller andet uddannelsessted.

Det sker dog kun i det omfang merudgifterne hertil ikke dækkes efter andre bestemmelser, herunder Beskæftigelsesministeriets revalideringsbestemmelser i lov om aktiv socialpolitik, eller ved andre ordninger, jf. Undervisningsministeriets regler om befordringsgodtgørelse til visse grupper af uddannelsessøgende.

Befordring til og fra behandling

103. Der kan ydes hjælp til betaling af befordringsudgifter og lignende, som er nødvendige, for, at en voksen kan komme til behandling som følge af nedsat funktionsevne. Hvis der er behov for, at personen har en ledsager, kan hjælp til betaling i sådanne tilfælde ydes såvel til befordring for personen selv som til ledsagerens befordring. Merudgifterne dækkes i det omfang, de ikke dækkes efter andre bestemmelser eller ved andre ordninger.

Hjælp til dækning af befordringsudgifter mv. i forbindelse med behandling i udlandet kan kun ydes, hvis Sundhedsstyrelsen har godkendt, at behandlingen skal foregå i udlandet, jf. Indenrigs- og Sundhedsministeriets bekendtgørelse nr. 299 af 13. maj 2002 om ret til sygehusbehandling og fødselshjælp. I sådanne tilfælde ydes hjælpen kun, hvis den ikke dækkes fuldt ud efter § 36 i overnævnte bekendtgørelse. Her dækker bopælskommunen udgifterne til befordring af patienter til og fra behandling i udlandet med det efter omstændighederne billigste, forsvarlige befordringsmiddel.

Handicaprettede kurser

104. Der kan ydes hjælp til dækning af merudgifter som følge af den pågældendes og eventuelle børns eller pårørendes nødvendige deltagelse i kurser, som tager sigte på at sætte de pågældende i stand til at leve et liv som andre ikkehandicappede på samme alder og i samme livssituation.

Det klassiske eksempel er deltagelse i kurser i kommunikation (tegnsprogsundervisning mv.) for pårørende til personer med vidtgående hørehandicap. Dernæst kurser som omhandler forskellige aspekter af temaet »at leve med handicap«, herunder forholdet til partneren, børn mv. De pårørende omfatter også familiens børn.

De udgifter, der kan være tale om, er fx rejseudgifter, merudgifter ved måltider og ophold, kursusudgifter, kursusmaterialer, pasning af barn/børn, som ikke skal med på kurset.

Beklædning

105. Der kan ydes hjælp til personer, som på grund af deformiteter eller ganske særlig legemsbygning e.l. har behov for særlig dyrt eller særligt udformet tøj. Det samme gælder hjælp til beklædning, som er nødvendig på grund af eks-

traordinært slid på tøj og sko, herunder ekstraordinært slid på ortopædiske sko.

Særlige beklædningsgenstande som fx regnslag til kørestol, kørepose, rygeforklæde og beskyttelsesbukser til svært inkontinente personer ydes dog efter servicelovens § 112. Efter denne bestemmelse ydes også hjælp til beklædningsgenstande til personer, som på grund af sygdom, ulykke e.l. er blevet varigt invalideret, og som følge heraf skal have udskiftet større dele af sin garderobe.

Hvis det er nødvendigt med ortopædisk fodtøj eller indlæg, herunder fodtøj og indlæg til personer med en foddeformitet, ydes hjælpen efter Socialministeriets bekendtgørelse om ydelse af hjælpemidler og forbrugsgoder efter servicelovens §§ 112 og 113.

Daglige håndsrækninger

106. Hvis en person på grund af nedsat funktionsevne ikke er i stand til at varetage opgaver, som er nødvendige for at få en almindelig dagligdag til at fungere, kan der ydes tilskud til nødvendige merudgifter i form af håndsrækninger. Der kan fx være tale om

- at skifte en elpære,
- at pudse vinduer,
- at vaske gardiner,
- at købe ind, herunder gaveindkøb,
- at passe børn, hvis den handicappede forælder er ude,
- at ledsage børn til dagtilbud, skole, behandling, fritidstilbud e.l.,
- at hjælpe med at give mindre børn tøj på, bade dem, give dem mad e.l.,
- at hjælpe med at smøre børnenes madpakker,
- at hjælpe med at få overtøj på,
- at hjælpe med at komme ud og ind af bilen,
- at hjælpe med at pakke taske og bære ind og ud, hvor adgangsforholdene ikke er egnede,
- at hjælpe med forskellige former for aflastning og praktisk hjælp, fx i forbindelse med udsving i helbredstilstanden, ved behandlinger etc.

107. I forbindelse med vurderingen af, om den pågældende har nødvendige merudgifter til almindelige daglige håndsrækninger, skal kommunen vurdere den pågældendes samlede situation. Der skal bl.a. tages hensyn til den pågældendes netværk, og det forudsættes, at eventuel-

le øvrige medlemmer af husstanden deltager i opgaveudførelsen i hjemmet, herunder at skifte el-pære, pudse vinduer, købe ind etc.

Hvis der er større børn i hjemmet, skal der ved vurderingen af, om den pågældende har nødvendige merudgifter til almindelige håndsrækninger, ikke stilles krav, som går ud over de krav, der normalt stilles til større børn. Der kan i den forbindelse fx ses på, hvordan opgaverne i hjemmet blev fordelt før, der opstod behov for hjælp.

Der må ved vurderingen af udgifter i forbindelse med de daglige håndsrækninger tages hensyn til, om håndsrækningen allerede ydes efter andre bestemmelser i serviceloven. Dette gælder fx servicelovens § 83, om personlig og praktisk hjælp, servicelovens § 96, om tilskud til dækning af udgifter ved ansættelse af hjælpere til pleje, overvågning og ledsagelse, servicelovens § 97, om ledsagelse til voksne, der ikke kan færdes alene på grund af betydelig og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne, etc.

Nødvendige håndsrækninger

108. Der kan ydes tilskud til merudgifter i forbindelse med nødvendige håndsrækninger, fx snerydning af fortov og flisegang, slåning af græs, malerarbejde, etc. Der kan også være tale om hjælp til praktiske gøremål mv. i forbindelse med den pågældendes særlige handicap.

I den forbindelse bør kommunen være opmærksom på, hvilket handicap den pågældende har. Kommunen kan, for at få afdækket den enkelte handicappedes behov, søge oplysninger om de specielle forhold, der gør sig gældende for forskellige sygdoms- og handicapgrupper ved at rette henvendelse til de relevante patientforeninger og handicaporganisationer/foreninger.

Kommunen bør ligeledes være opmærksom på, om den pågældende har et arbejde, og om den pågældendes arbejdsindsats betyder, at der kan opstå et særligt behov for hvile. I den forbindelse kan der være behov for håndsrækninger i form af indkøb, madlavning etc., således at den pågældende fortsat har overskud til at forblive i beskæftigelse.

Som nævnt ovenfor under daglige håndsrækninger skal kommunen også ved vurderingen af nødvendige håndsrækninger vurdere den pågældendes samlede situation, samt vurdere om udgiften allerede ydes efter andre bestemmelser i serviceloven.

Forsikringer

109. Udgifter til forsikringer eller forhøjede forsikringspræmier, som er en følge af ansøgerens funktionsevnededsættelse, kan ydes som en nødvendig merudgift ved den daglige livsførelse.

Det gælder fx udgifter til at forsikre 3-hjulede knallerter og kørestole, som er bevilget efter serviceloven, dyrere forsikringer på kassebiler (se under befordring *generelt*), dyrere husforsikring på grund af et større antal kvadratmeter, dyrere fritids- og ulykkesforsikringer for at opnå samme dækning, som andre ikke-handicappede på samme alder og i samme livssituation, etc.

Indskud i en lejebolig og andre udgifter

110. Betaling af indskud i en anvist lejebolig efter servicelovens § 116, stk. 2, skal ifølge en afgørelse fra Den Sociale Ankestyrelse, SM C-6-2002, afgøres i medfør af servicelovens § 100 og ikke i medfør af servicelovens § 116, stk. 2 om dækning af anskaffelsesudgifter til anden bolig.

Indskud i en lejebolig anses ikke som en anskaffelsesudgift, men derimod som en sikkerhed for lejerens eventuelle forpligtelser ved fraflytning af lejemålet. En anskaffelsesudgift til en anden bolig efter servicelovens § 116, stk. 2 vedrører anskaffelsen af en ejerbolig.

Eventuelle udgifter på grund af et boligskit til en anvist lejebolig skal vurderes i henhold til servicelovens § 100.

Andre eksempler på hvilke udgifter merudgiftsydelsen i øvrigt dækker

111. Udover de ovennævnte udgifter kan der i det konkrete tilfælde være andre eksempler på nødvendige merudgifter så som:

- Udgifter til beskæftigelse i fritiden
- Udgifter til flytning, der er betinget af en nedsat funktionsevne, herunder eventuelt salg af ejendomsmægler (salgsomkostninger), leje af flyttevogn mv. Se herom under afgrænsning overfor andre bestemmelser.
- Ekstra varmeudgifter. Den nedsatte funktionsevne kan medføre behov for ekstra varme, idet den pågældende ikke kan bevæge sig eller kun i begrænset omfang, og at den pågældendes af- og påklædning tager længere tid.
- Udgifter til daglig vask (tøjvask) og hygiejne.

Der kan henvises til SM C-37-04 for så vidt angår vedligeholdelsesudgifter og ekstra varmeudgifter. Udgifter til ekstra varme i sommerhus og vedligeholdelse af sommerhus, som blev benyttet til ferier, skulle ikke indgå i beregningen af merudgiftsydelsen til en stærkt handicappet kvinde. »De ekstra varmeudgifter i sommerhuset fandtes således ikke primært at skyldes kvindens behov for ekstra varme som følge af hendes funktionsnedsættelse. Videre fandtes vedligeholdelsesudgiften ikke at være en nødvendig merudgift i lovens forstand, idet det ud fra beskrivelsen af kvindens samlede situation ikke var nødvendigt for hende at have et sommerhus.«

Kapitel 35

Samspil med andre ordninger og bestemmelser

112. Personer, der har behov for merudgifter til den daglige livsførelse, kan have problemer, som kræver mere indgående social- eller sundhedsmæssig bistand. Det kan derfor være nødvendigt at give andre former for hjælp ved siden af hjælpen efter servicelovens § 100. Dette skal sammenholdes med servicelovens § 150, hvorefter kommunen løbende skal være opmærksom herpå, samt retssikkerhedslovens § 5, hvorefter kommunen skal behandle ansøgninger om hjælp i forhold til alle de muligheder, der findes for at give hjælp efter den sociale lovgivning.

113. Servicelovens § 141 indeholder regler om udarbejdelse af handleplaner for indsatsen blandt andet for personer med betydeligt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne. Målet med denne indsats er at sikre en koordineret indsats og at tydeliggøre forpligtelsen for alle involverede personer, instanser og forvaltningsgrene. Der henvises til Vejledning nr. 1 til serviceloven.

114. Hvis ansøgerens sandsynliggjorte merudgifter kan dækkes efter andre bestemmelser i den sociale lovgivning, skal disse bestemmelser anvendes, førend det vurderes, om den pågældende kan få dækket merudgifterne efter servicelovens § 100.

Ligeledes gælder det, at servicelovens § 100 ikke efter sit formål omfatter hjælp til egenbetaling efter andre bestemmelser i den sociale lovgivning. Dette gælder fx hjælp til dækning af egenbetalingen i forbindelse med køb af en særlig stol, som kan bevilges som forbrugsgode ef-

ter servicelovens § 113, hjælp til dækning af egenbetalingen i forbindelse med den pågældendes valg af anden leverandør end den af kommunen valgte i forbindelse med erhvervelse af et særligt personligt hjælpemiddel efter servicelovens § 112, stk. 4, hjælp til dækning af ansøgerens udgifter i forbindelse med den første årlige udskiftning af dæk og slanger til kørestole efter Socialministeriets bekendtgørelse om ydelse af hjælpemidler og forbrugsgoder efter servicelovens §§ 112 og 113 etc.

Der kan dog i helt særlige tilfælde, ud fra en konkret, individuel vurdering ved ekstraordinært slid på fx ortopædiske sko, ydes hjælp til dækning af egenbetalingen eller en del heraf.

Afgrænsning over for andre bestemmelser

Behandling

115. Udgifter til lægebehandling forudsættes afholdt indenfor rammerne af den gældende sygesikringsordning. Om hjælp til dækning af udgifter til særlig tandbehandling, ergoterapi, fysioterapi og anden lignende behandling kan der også henvises til lov om aktiv socialpolitik § 82.

Behandlingsredskaber

116. Udgifter til behandlingsredskaber afholdes af sygehusvæsenet. Afgrænsningen af behandlingsredskaber i forhold til hjælpemidler efter servicelovens § 112 er behandlet i Indenrigsministeriets Cirkulære om afgrænsningen af behandlingsredskaber, hvortil udgiften afholdes af sygehusvæsenet af 20. februar 1975.

Hjælpemidler, forbrugsgoder og støtte til køb af bil

117. Om ydelse af hjælpemidler, forbrugsgoder og bil henvises til servicelovens §§ 112, 113 og 114.

Nødvendig boligindretning og boligskift

118. Om hjælp til boligindretning og skift af bolig på grund af betydelig og varigt nedsat funktionsevne henvises til servicelovens § 116.

Nødvendig boligindretning

119. Som boligindretning efter servicelovens § 116 anses mur- og nagelfaste genstande. Hvis det derimod drejer sig om møbler, gardiner, gulvbelægning (som ikke er en integreret del af

gulvet), maling og anden istandsættelse, og hjælp til dette ikke kan ydes efter andre bestemmelser i serviceloven, kan servicelovens § 100 eventuelt bringes i anvendelse.

Ved boligændring i form af til- og ombygning som følge af den pågældendes handicap kan der ydes merudgifter efter servicelovens § 100 i form af forhøjet lejeværdi af egen bolig, forhøjelse af ejendomsforsikring, og større forbrug af el og varme, se også SM C-18-00.

Særligt for så vidt angår den forhøjede lejeværdi lægges der vægt på, at der tages pant for værdiforøgelsen som indretningen medfører, hvorfor den ikke modsvares af en formueforøgelse.

Boligskift

120. Servicelovens § 116, stk. 2, indeholder en hjemmel til støtte til anskaffelse af en anden bolig, men derimod ikke til udgifter vedrørende selve salget af boligen. Hjælp til salgskostninger skal derfor afgøres efter servicelovens § 100 om nødvendige merudgifter ved livsførelsen. Hvis det er nødvendigt for den pågældende at sælge den hidtidige bolig med deraf følgende udgifter, følger det af kompensationsprincippet, at den pågældende ikke skal have merudgifter som følge af handicappet. Der kan således ikke i en sådan vurdering lægges vægt på hverken størrelsen af salgsprovenuets eller den omstændighed, at den pågældendes boligudgifter bliver mindre end tidligere. Dette er en følge af, at hjælp efter servicelovens § 100 er uafhængig af ansøgerens indkomst- og formueforhold.

For indskud i en anvist lejebolig gælder, at dette skal afgøres i medfør af servicelovens § 100, og ikke i medfør af servicelovens § 116, stk. 2. Et indskud i en lejebolig er ikke en anskaffelsesudgift, men derimod en sikkerhed for lejerens forpligtelser ved fraflytning af lejemålet.

Respirationsinsufficiens

121. Når der er tale om mennesker med respirationsinsufficiens, som på grund af særligt apparatur har behov for overvågning, ydes denne som ventilatorbistand betalt af sygehusvæsenet, mens kommunen afholder udgiften til anden form for hjælp og pleje mv. efter lov om social service. Kommunens hjælp til pleje og overvågning ydes sædvanligvis efter servicelovens §§ 83-84, eventuelt § 95, hjemmesygepleje samt som hjælpeordning efter servicelovens § 96. Der

henvises til Vejledning nr. 5 til serviceloven, afsnittet om hjælpeordning efter servicelovens § 96.

Aktivlovens bestemmelser

122. Såfremt en person er omfattet af personkredsen for merudgiftsydelse efter servicelovens § 100 – og opfylder betingelserne for tilskud efter denne bestemmelse, skal en ansøgning behandles efter servicelovens § 100, frem for efter aktivlovens bestemmelser. Der henvises til Ankestyrelsens afgørelser SM C-53-05 og SM C-14-06 hvor daværende servicelovens § 84 – nuværende § 100 - om nødvendige merudgifter findes at have forrang for aktivlovens § 81, 82 og 85.

Kapitel 36

Genvurdering - regulering og opfølgning mv.

123. Det er forudsat, at modtageren årligt med kommunen afklarer det kommende års forventede udgifter, hvorefter det fastsættes, om der er grundlag for basisydelse/merudgiftsydelse. Dette kan fx ske under et møde. Den kontante del af ydelsen udbetales i månedlige rater. Selvom udgangspunktet er, at merudgiftsydelsen udbetales til den berettigede som et kontantbeløb, kan det konkret aftales med kommunen, at fx taxakørsel, håndværksudgifter, udgifter i forbindelse med tilmelding til et kursus, medicinudgifter og udgifter til plejeartikler kan afregnes direkte af kommunen. Beløbet, som afregnes direkte af kommunen, modregnes i det månedlige basisbeløb/merudgiftsydelse.

Der skal ske en opfølgning på, om den udmålte ydelse dækker de konkrete behov. Det er derfor vigtigt, at kommunen med jævne mellemrum – som hovedregel mindst en gang årligt – afholder et møde med den pågældende, hvor dennes situation og behov drøftes. Udbetalingen af ydelsen fortsætter dog, indtil der er eventuelt en truffet afgørelse om frakendelse af merudgiftsydelsen. Tilsvarende gælder i forbindelse med flytning, indtil tilflytningskommunen har behandlet sagen.

Opfølgning

124. Det kan være svært i starten af et forløb at få alle de merudgifter med, som har tilknytning til den pågældendes varigt nedsatte funktionsevne. Det bør derfor overvejes at lave en opsamling

efter en kortere periode fx efter 2-3 måneder, første gang ydelsen udmåles.

Modtageren af ydelsen bør ved opfølgningen kunne sandsynliggøre de væsentligste udgifter, som han/hun har haft, siden ydelsen blev fastsat. Det vil gøre det nemmere at få fastsat en rimelig merudgiftsydelse, specielt når den pågældende får ydelsen for første gang.

125. Hvis der akut indtræffer væsentlige ændringer i den pågældendes situation og behov, forudsættes ydelsen også reguleret for et kortere tidsrum, bl.a. for at kunne dække større enkeltudgifter på det tidspunkt, hvor merudgiften opstår. Udgifter, der er en følge af almindelige pristigninger, anses ikke for at være en væsentlig ændring i den pågældendes situation. Derimod vil udgifter, der pludseligt er opstået som følge af den pågældendes nedsatte funktionsevne, kunne bevirke, at ydelsens størrelse tages op til fornyet overvejelse, fx hvis udgifterne medfører, at modtageren rykker til et nyt ydelsestrin. Dette kan ske ved et møde, via telefon, mail eller lignende.

Enkeltstående merudgifter

126. Hvis der opstår behov for dækning af en enkeltstående merudgift, kan dette ske ved en enkeltstående udbetaling uden regulering af det månedlige beløb. Dette forudsætter, at den pågældende allerede er berettiget til merudgiftsydelse efter servicelovens § 100. Kommunen skal i den forbindelse være opmærksom på, at den bedst mulige løsning findes. Dette følger af almindelige forvaltningsretlige principper, hvorefter en myndighed har pligt til at være opmærksom på, at borgerne får de rettigheder, som de har krav på. Som eksempel på enkeltstående merudgifter kan nævnes udgifter i forbindelse med en flytning eller uforudsete udgifter til kurser. Ved tilbagevendende udgifter skal udgiften indregnes i de forventede udgifter, jf. også pkt. 123.

127. Ved uventede og høje udgifter, som forventes at være blivende, skal aftalen revideres snarest. Det samme gælder i de tilfælde, hvor udgifterne viser sig at være lavere end oprindelig antaget. Den årlige opfølgning vil herefter skulle fastsættes senest et år efter det tidspunkt, hvor aftalen blev indgået eller revideret.

Eksempel:

Per holder et møde med sin sagsbehandler den 1. marts 2003. Det vurderes, at Pers sandsynliggjorte merudgifter er på 636 kr. pr. måned svarende til 7.632 kr. årligt. Det oplyses, at Per vil få basisbeløbet på 1.500 kr. pr. måned, og at ydelsen vil komme til udbetaling første gang den 1. april 2003 gældende for 1. april og frem.

Den 6. maj 2003 konstateres det, at Per, som følge af sin funktionsevnenedsættelse, har fået uventede merudgifter, der ligger langt over det oprindeligt tilkendte basisbeløb på 1.500 kr. Per kan nu sandsynliggøre, at hans merudgifter som følge af funktionsnedsættelsen er øget med godt 1.300 kr. pr. måned. Per har således nu sandsynliggjorte merudgifter på 1.936 kr. (636 kr. + 1.300 kr.) pr. måned.

Sagsbehandleren indkalder til møde medio maj 2003. Det vurderes, at Pers sandsynliggjorte merudgifter nu er på 1.936 kr. pr. måned svarende til 23.232 kr. årligt. Det oplyses, at Per nu, i stedet for det oprindelige basisbeløb på 1.500 kr., vil få 2.000 kr. pr. måned, idet Pers sandsynliggjorte merudgifter overstiger 1.750 kr. pr. måned, hvilket udløser 500 kr. ekstra om måneden.

Det aftales herefter mellem sagsbehandleren og Per, at det næstkommende møde vil blive medio maj 2004.

I eksemplet ovenfor aftales det næstkommende møde et år efter det tidspunkt, hvor den oprindelige udmåling blev revideret, og altså ikke året efter det tidspunkt hvor den første udmåling fandt sted.

Havde der derimod været tale om et akut indtruffet behov, som ikke er varigt, ville det næstkommende møde være året efter den første udmåling.

128. Ved den årlige opfølgning vurderes det, om den pågældende stadig opfylder betingelserne for tilskud efter servicelovens § 84. Dernæst vurderes det, om den pågældende stadig har skønnede merudgifter, der som minimum overstiger 6.000 kr. årligt. Og endelig skal det vurderes, om der er grundlag for at ændre tilskuddet, som følge af ændringer i sandsynliggjorte merudgifter.

Kapitel 37

*Ophør**65 år og ret til folkepension*

129. Merudgiftsydelsen efter servicelovens § 100 ophører, når den berettigede fylder 65 år og opnår ret til folkepension. Merudgiftsydelsen er forudbetalt og vil derfor bortfalde ved udgangen af den måned, hvor den pågældende fylder 65 år.

Hvis den pågældende fylder 65 år på selve dagen for udbetalingen, vil den pågældende have et krav på at få merudgiftsydelsen udbetalt for denne måned.

130. I forbindelse med overgang til folkepension, skal der foretages en grundig vejledning af den pågældende, hvor hans/hendes situation samlet tages op til vurdering, både med hensyn til pågældendes fremtidige økonomiske situation og behovet for praktisk og personlig hjælp, hjælpemidler mv. Samtidig vil det være relevant at vurdere, om den pågældende vil være berettiget til tillæg efter pensionslovens bestemmelser.

Denne vurdering bør foretages i god tid, inden ansøgeren overgår til folkepension.

Dødsfald

131. Ved dødsfald gælder samme regler om ophør som ovenfor skitseret for personer, der fylder 65 år.

Betingelserne ikke opfyldt

132. Hvis det ved den årlige opfølgning vurderes, at den pågældende ikke længere opfylder betingelserne for tilskud efter servicelovens § 100, vil tilskuddet bortfalde når dette konstateres. Merudgiftsydelsen vil således ikke komme til udbetaling måneden efter det årlige opfølgningsmøde, men bortfalder ved udgangen af den måned, hvor dette konstateres. Kommunen bør fremsende en skriftlig afgørelse herom til den pågældende med klagevejledning over afgørelsen.

133. Hvis det vurderes, at merudgifterne er lavere end oprindeligt antaget, og de samlede merudgifter ikke mindst udgør 6.000 kr. årligt, bortfalder tilskuddet fra det øjeblik, hvor dette konstateres. Merudgiftsydelsen vil således ikke

komme til udbetaling måneden efter konstateringen.

Invaliditetsydelse

134. Personer, som modtager invaliditetsydelse, og som efterfølgende overgår til at modtage førtidspension efter de indtil 1. januar 2003 gældende regler om førtidspension, vil fra det tidspunkt ikke være omfattet af personkredsen i servicelovens § 100, medmindre de samtidig har en hjælpeordning efter servicelovens § 96.

Tilskuddet efter servicelovens § 100 vil i de tilfælde, hvor en person, som hidtil har modtaget invaliditetsydelse, overgår til førtidspension, opføre med virkning fra den måned, hvor førtidspensionen kommer til udbetaling.

Særligt om rådgivningsindsatsen over for personer med merudgifter under bagatelgrænsen

135. Hvis den pågældende ikke kan sandsynliggøre merudgifter af en størrelsesorden, der som minimum er lig med bagatelgrænsen på 6.000 kr. årligt, bør kommunen være opmærksom på den pågældendes behov for rådgivning og vejledning og anden form for støtte efter andre af servicelovens bestemmelser om handicapkompensation.

Muligheden for hjælp efter bestemmelserne om hjælpemidler, biler eller boligindretning bør også overvejes, jf. Vejledning nr. 6 til serviceloven.

Endelig bør kommunen være opmærksom på personer, der efter en økonomisk trangsvurdering ikke har midler til at afholde udgifter, der enten ikke efter en konkret individuel vurdering er omfattet af personkredsen i servicelovens § 100 eller hvis merudgifter som minimum ikke er lig med bagatelgrænsen på 6.000 kr. årligt.

Kommunen bør i disse tilfælde fx være opmærksom på reglerne i lov om aktiv socialpolitik §§ 81 og 82, der vedrører hjælp til rimeligt begrundede enkeltudgifter og hjælp til sygebehandling, medicin og lignende.

Personer, der modtager førtidspension, tilkendt efter de indtil 1. januar 2003 gældende regler

136. For personer, der modtager førtidspension, tilkendt efter de indtil 1. januar 2003 gæl-

de regler, men som samtidig har fået bevilget en hjælpeordning efter servicelovens § 96, og derfor er omfattet af servicelovens § 100, gælder, at kommunen også, udover de ovenfor nævnte bestemmelser, bør være opmærksom på muligheden for, at den pågældende vil være berettiget til personlige tillæg efter § 17 i pensionsloven (gældende pensionslov fra før 1. januar 2003).

Kapitel 38

Finansiering

137. Kommunen afholder, jf. servicelovens § 173, udgifterne efter § 100 til dækning af nødvendige merudgifter. Staten refunderer, jf. servicelovens § 177, nr. 4, 50 pct. af kommunens udgifter efter § 100 i serviceloven.

Afsnit VI

Funktionsevnetoden

- metode for god sagsbehandling ved vurdering af nedsat funktionsevne

Indledning

138. Dette afsnit beskriver anvendelsen af metode for god sagsbehandling ved nedsat funktionsevne og grundlag for tildeling af handicapkompenserende ydelser efter servicelovens bestemmelser 'funktionsevnetoden'. Der henvises desuden til Socialministeriets publikation: »Håndbog i metode for god sagsbehandling ved vurdering af nedsat funktionsevne som grundlag for tildeling af handicapkompenserende ydelser efter servicelovens bestemmelser«, 2002.

Afsnittet indeholder følgende kapitler:

Kapitel 39 indeholder vejledning om formålet med funktionsevnetoden.

Kapitel 40 indeholder vejledning om sagsbehandlingen, mere generelt.

Kapitel 41 indeholder vejledning om anvendelsesområdet.

Kapitel 42 indeholder vejledning om funktionskriteriet og handicapkompensation generelt.

Kapitel 43 indeholder vejledning om metode for inddragelse af borgeren.

Kapitel 44 indeholder vejledning til beskrivelse og vurdering af funktionsevnen.

Kapitel 45 indeholder vejledning om genvurdering, ændringer, klage mv.

Kapitel 39

Formålet med funktionsevneметоден

Funktionsevnebekendtgørelsen

§ 1. Formålet med bekendtgørelsen er

- 1) at sikre, at der foretages en helhedsvurdering af den samlede livssituation for borgeren og dennes familie,
- 2) at sikre, at borgeren oplever synlighed og gennemskuellighed i afgørelser og procedurer,
- 3) at sikre, at borgeren involveres og får indflydelse på egen sag gennem dialog med kommunen,
- 4) at sikre, at afgørelse træffes efter en koordineret indsats i kommunen samt andre involverede instanser,
- 5) at sikre dokumentationsgrundlaget for vurderingen af borgerens funktionsevne,
- 6) at bidrage til at skabe en fælles faglig forståelse af de begreber og præmisser, der anvendes i vurderingen af borgerens funktionsevne,
- 7) at sikre et grundigt, hurtigt og smidigt sagsforløb både for borgeren og for kommunen,
- 8) at styrke borgerens retssikkerhed i overensstemmelse med god forvaltningsskik, og
- 9) at sikre, at kommunen vurderer behovet for, at der bliver lavet en skriftlig handleplan for den enkelte efter lovens § 141.

139. Der er flere formål med at indføre funktionsevneметоден og hermed fastsætte regler for, hvordan kommunerne skal fremme et objektivi og ensartet grundlag for sagsbehandling af servicelovens handicapkompenserende ydelser.

Det helt overordnede formål er at sikre en rigtig indsats, så borgeren får det, pågældende har brug for – hverken for meget eller for lidt.

Samtidig er et overordnet formål, at det sikres, at der foretages en helhedsvurdering ved afgørelser om handicapkompenserende ydelser.

Funktionsevneметоден skal sikre, at der er ensartethed og gennemskuellighed i sagsbehandlingen, og at der er det fornødne dokumentationsgrundlag for vurderingen af borgerens funk-

tionsevne og dermed den afgørelse, som kommunen træffer.

Derudover sikrer metoden, at borgeren får mulighed for at spille en aktiv rolle i behandlingen af sin sag gennem dialog med kommunen. Borgeren skal blandt andet have mulighed for at bidrage til sagens oplysning.

Det er samtidig vigtigt og nødvendigt, at kommunen sikrer sig, at der sker den fornødne koordinati on af den samlede hjælp – både inden for kommunens egne forvaltninger/afdelinger og i relation til andre myndigheder.

140. Ved vurderingen af, om der skal ydes hjælp efter merudgiftsbestemmelsen i servicelovens § 100 eller efter andre bestemmelser om handicapkompensation i serviceloven, fx bestemmelserne om praktisk og personlig bistand, hjælpemidler mv., er det vigtigt, at kommunen holder sig formålet med at yde bistand/støtte for øje. Ikke mindst fordi, at der i nogle tilfælde vil være tale om flydende grænser mellem forskellige hjælpemuligheder, herunder også mellem naturalhjælp og kontantydelse r.

Ydes støtten som naturalhjælp har kommunen en direkte forpligtelse til at sikre kvaliteten af og indholdet af de ydelser, der gives. Ydes støtten derimod som et kontant tilskud, vil det i højere grad være overladt til den pågældende selv at sikre sig den rigtige bistand. Derfor er det af afgørende betydning, at hjælpen tilrettelægges i samarbejde med modtageren og dennes nærtstående eller værge.

Kapitel 40

Generelt om sagsbehandling

Samarbejde med borgeren

141. Processen med at afdække funktionsnedsættelsens art og omfang skal ske i tæt samarbejde med borgeren. Hermed supplerer funktionsevneметоден s regler om borgerinddragelse, retssikkerhedslovens regler om borgerinddragelse og helhedsorienteret hjælp og de almindelige forvaltningsretlige regler herunder forvaltningsloven og offentlighedsloven.

Efter retssikkerhedslovens § 4 skal borgeren have mulighed for at blive inddraget i sagsbehandlingen, og kommunen skal tilrettelægge sagsbehandlingen på en måde, så borgeren kan benytte muligheden for at medvirke.

Grundigt sagsbehandling

142. Herudover er det et led i sikring af borgerens retssikkerhed, at ansøgninger behandles så hurtigt og grundigt som muligt, jf. retssikkerhedslovens § 3.

Personer, der har behov for handicapkompensation, kan have problemer, som kræver mere indgående social- og sundhedsmæssig bistand. Det kan derfor være nødvendigt at give andre former for hjælp. Der henvises til servicelovens § 150, hvorefter kommunen løbende skal være opmærksom på, at hjælpen fortsat opfylder sit formål, og herunder om der er behov for at yde andre former for hjælp. Der kan desuden henvises til retssikkerhedslovens § 5, hvorefter kommunen skal behandle ansøgninger om spørgsmål om hjælp i forhold til alle de muligheder, der findes i den sociale lovgivning herunder også rådgivning og vejledning. Kommunen skal samtidig være opmærksom på muligheder hos andre myndigheder og i anden lovgivning.

Indhentelse af oplysninger

Funktionsevnebekendtgørelsen

§ 5. Til brug ved vurderingen af funktionsevnen skal kommunen tage stilling til, hvilke oplysninger der skal indhentes fra praktiserende læge, speciallæge, hospital m.fl., jf. i øvrigt lov om retssikkerhed og administration på det sociale område kapitel 3a.

Stk. 2. Kommunen skal på grundlag af den samlede beskrivelse og vurdering af funktionsevnen i henholdsvis sammenfatningen og aftaleskemaet efter § 4, tage stilling til, om der er behov for at indhente yderligere oplysninger, der er nødvendige for at vurdere borgerens funktionsevne.

143. Bestemmelsen følger af officialprincippet. Det betyder, at kommunen skal oplyse sagen fx ved indhentning af oplysninger, inden der træffes afgørelse i sagen.

Kommunen skal kun indhente oplysninger om borgeren, som er relevante for sagen. Det er således kun de oplysninger, der er relevante i forhold til vurdering af borgerens funktionsevne, der skal indhentes. Dette vil fortrinsvis dreje sig

om oplysninger om borgerens helbredsmæssige forhold, sociale, uddannelsesmæssige og arbejdsmæssige forhold samt oplysninger om eventuelle barrierer i det omgivende samfund, som borgeren kan støde imod.

144. I processen kan det i en række tilfælde være nødvendigt at indhente relevant ekspertviden, der kan supplere eller udrede de objektive dele af funktionsnedsættelsen. Det kan være vejledende oplysninger om relevante ydelser til de forskellige former for nedsat funktionsevne. Ligesom det kan være relevant at dokumentere oplysninger, der forstærker og underbygger en tidligere foretaget vurdering.

Behovet for ekspertviden vil variere fra kommune til kommune. Nogle har en særlig forvaltning/afdeling, hvor alt vedrørende mennesker med nedsat funktionsevne behandles mens andre har opbygget forvaltningen på en anden måde. Der vil også være forskel på de enkelte sagsbehandlers faglige ekspertise, idet disse kan have forskellig uddannelsesmæssig baggrund. Sagsbehandlere har derfor forskellige forudsætninger for at vurdere funktionsnedsættelser på krops- og aktivitetsniveau, og dermed også for niveauet som samfundsdeltagelse. Det giver et behov for at sikre, at den fornødne ekspertise inddrages på det relevante tidspunkt.

Der kan være behov for fx en medicinsk udtalelse om konsekvenserne af eller prognoserne for en sygdom, en fysioterapeutisk vurdering af gangevne, en ergoterapeutisk vurdering af personens evne til at gennemføre enkeltaktiviteter eller en psykologisk vurdering af personens evne til at indgå i arbejds- og/eller sociale sammenhænge. Endvidere kan det være ekspertise, som de frivillige organisationer, videnscentre på handicapområdet eller VISO rummer, om fx hvor der findes viden og erfaring om liv og tilværelse med den pågældende type funktionsnedsættelse.

145. Kommunen skal oplyse borgeren om, hvilke oplysninger der indhentes med henblik på behandlingen af sagen, og skal samtidig indhente samtykke til dette hos borgeren, jf. retssikkerhedslovens § 12.

146. Hvis kommunen allerede tidligt i forløbet eller efter at have indhentet tilstrækkelige oplysninger kan vurdere borgerens funktionsevne,

skal kommunen træffe en afgørelse om eventuel tildeling af en handicapkompenserende ydelse eller henvise borgeren til rette afdeling/forvaltning i kommunen.

Borgerens oplysningspligt

147. Der er i retssikkerhedslovens § 11, stk. 2, en direkte pligt for kommunen til at oplyse borgeren

- om borgerens pligt til at medvirke
- om muligheden, for at kommunen indhenter oplysninger efter retssikkerhedslovens § 11a
- om konsekvenserne, hvis borgeren ikke vil medvirke eller give samtykke til at indhente oplysninger efter retssikkerhedslovens § 11b.

Den henvises i øvrigt til Vejledning til retssikkerhedsloven, herunder om at kommunen kan indhente oplysninger fra andre myndigheder og fra private, og at kommunen har mulighed for i elektronisk form at samkøre registre med henblik på kontrol.

148. Hvis en borger ikke ønsker at medvirke i en konkret sag, fx ikke vil tillade, at der indhentes oplysninger, er det klart udgangspunktet, at borgerens ønsker skal respekteres.

Det følger af principper i forvaltningsloven og retssikkerhedslovens § 11b, at myndighederne som alt overvejende hovedregel skal respektere, at borgeren ikke ønsker, at der indhentes oplysninger.

Borgerens ønsker skal således respekteres, men kommunen må klart gøre borgeren opmærksom på, hvilke konsekvenser det kan få, nemlig at sagen må afgøres på det grundlag, som foreligger, dvs. ud fra de oplysninger, som nu ligger i sagen. Der henvises til vejledning om retssikkerhed og administration på det sociale område. Det bemærkes, at kommunerne ikke, alene fordi borgeren ikke vil medvirke, kan give afslag på hjælp, men kommunen skal i hvert enkelt tilfælde vurdere, hvilken betydning den eller de manglende oplysninger har i forhold til den ydelse, som der skal tages stilling til.

Forholdet til andre regler om borgerens retssikkerhed

149. Kommunen skal være opmærksom på, at funktionsevnebekendtgørelsen ikke står alene. Bekendtgørelsen skal bidrage til at systematisere sagsbehandlingen, således at der opbygges et do-

kumentationsgrundlag, som er baseret på fælles præmisser.

Kommunen kan således ikke anvende funktionsevneometoden uden at tage de øvrige sagsbehandlingsregler i blandt andet retssikkerhedsloven og forvaltningsloven i betragtning, herunder reglerne om helhedsvurdering og opfølgning, partshøring, notatpligt, tavshedspligt og begrundelse. Derudover skal kommunen være opmærksom på persondatalovens regler ved registrering af borgerens oplysninger. Der henvises til Vejledning om retssikkerhed og administration på det sociale område.

Kapitel 41

Anvendelsesområde

Funktionsevnebekendtgørelsen

§ 2. Bekendtgørelsen skal anvendes, når kommunen behandler sager om dækning af nødvendige merudgifter ved den daglige livsførelse efter lovens § 100. I sager hvor kommunen umiddelbart vurderer, at borgerens funktionsnedsættelse er ubetydelig, kan den beslutte ikke at anvende bekendtgørelsen. Dog skal bekendtgørelsen altid anvendes i de tilfælde, hvor borgeren ønsker det.

Stk. 2. Bekendtgørelsen kan anvendes, når kommunen behandler sager om andre handicapkompenserende ydelser efter serviceloven end de ydelser, der er omfattet af stk. 1.

Sager om ydelser efter servicelovens § 100

150. Funktionsevneometoden skal anvendes, når kommunen skal undersøge funktionsevnen hos en person, som grundlag for kommunens afgørelse i forbindelse med sager om dækning af nødvendige merudgifter ved den daglige livsførelse efter servicelovens § 100.

151. I sager, hvor kommunen umiddelbart vurderer, at borgerens funktionsnedsættelse er ubetydelig, kan kommunen dog beslutte ikke at anvende funktionsevneometoden.

Funktionsevneometoden skal dog altid anvendes i de tilfælde, hvor borgeren har et udtrykkeligt ønske om det, også selvom det drejer sig om

en sag, hvor kommunen vurderer, at funktionsnedsættelsen er ubetydelig. Kommunen skal være opmærksom på, at det forhold, at metoden som udgangspunkt skal anvendes, betyder, at der er tale om en garantiforskrift – og at manglende brug af metoden kan betyde, at afgørelsen er ugyldig. Der henvises til Ankestyrelsens afgørelse SM C-40-05.

152. Kommunen skal være opmærksom på, at der i uproblematisk sager, hvor borgeren efter eget udsagn ikke har problemer ud over en mindre nedsættelse af funktionsevnen, fx en manglende finger, skal bruges færrest mulige ressourcer i sagsbehandlingen. Derimod er det vigtigt at sætte tidligt og målrettet ind i sager, hvor der vurderes at være behov for en særlig indsats.

Når funktionsevnetoden anvendes, bør den afpasses i forhold til den konkrete situation.

Anvendelse af metoden i andre sager om handicapkompensation

153. Kommunen kan vælge at anvende funktionsevnetoden ved behandling af andre sager om handicapkompenserende ydelser efter serviceloven.

Kapitel 42

Funktionsevnekriteriet og handicapkompensation generelt

Funktionsevnekriteriet

154. Årsagen til den nedsatte funktionsevne vil ofte være en lægeligt diagnosticeret lidelse, der angiver en betydelig og varig nedsættelse af kropslige eller kognitive funktioner, som fx syn, hørelse, lammelse, hjerneskade. Det er dog vurderingen af graden af funktionsnedsættelsen, der er afgørende for berettigelsen til de særlige handicapkompenserende ydelser efter serviceloven, og ikke den lægelige diagnose.

I FN's standardregler om lige muligheder for handicappede vedtaget i december 1993 på FN's generalforsamling anvendes begrebet handicap om tab eller begrænsninger af mulighederne for at deltage i samfundslivet på lige fod med andre. Handicap betegner her således relationen mellem et menneske med nedsat funktionsevne og dets omgivelser. Handicapbegrebet bliver på den måde et dynamisk begreb, der angiver, at græn-

serne for, at et menneske med en funktionsnedsættelse kan leve et normalt liv integreret i samfundet, ændres i takt med samfundets udvikling.

Handicapbegrebet i serviceloven lægger i overensstemmelse hermed vægt på de barrierer i det omgivende samfund, et menneske med en nedsat funktionsevne støder imod. Det beskriver således relationen mellem en persons nedsatte fysiske eller psykiske funktion og mulighederne i det omgivende samfund.

Handicapkompensation

155. Vurderingen af funktionsevnen hos det enkelte menneske bliver efter de gældende regler sat i relation til de tre overordnede principper for handicapindsatsen:

- Solidaritetsprincippet, (skattefinansiering af ydelser).
- Sektoransvarlighedsprincippet (hver sektor er ansvarlig for »indretning«, støtte og ydelser på sit område), og
- Kompensationsprincippet, (kompensering for følgerne af nedsat funktionsevne).

Kompensationsprincippet tager udgangspunkt i, at kompensationsbehovet er forskelligt fra menneske til menneske og fra funktionsnedsættelse til funktionsnedsættelse. Tildelingskriterierne for de enkelte ydelser er fastsat efter dette princip, og for nogle ydelser er også udmålingskriterierne fastsat her ud fra.

Kompensation sker enten ved naturalhjælp eller ved kompensation for væsentlige merudgifter. Der lægges herved på den ene side vægt på, at den handicappede skal afholde udgifter på linie med, hvad alle andre har. På den anden side skal personer med handicap ikke selv dække merudgifter, der er en følge af den nedsatte funktionsevne.

Handicapkompensation kan ses i to forskellige sammenhænge. På den ene side sker kompensationen ved at gøre samfundets tilbud tilgængelige for personer med nedsat funktionsevne. På den anden side ved at stille forskellige særlige ydelser til rådighed for personer med nedsat funktionsevne.

Det er en helhedsvurdering af den samlede livssituation for den enkelte og dennes familie, der ligger til grund for udmålingen af både ydelser og samlet støtte.

Kapitel 43

*Metode for inddragelse af borgeren**Funktionsevnebekendtgørelsen*

§ 4. Kommunen udsender et samtalskema til borgeren, der skal danne grundlag for en beskrivelse og en vurdering af borgerens funktionsevne ved en efterfølgende dialog om borgerens problemstillinger og behov samt muligheder for kompensation.

Stk. 2. I samtalskemaet skal indgå spørgsmål om, hvilke begrænsninger der er i de hverdagsfunktioner og –aktiviteter, som danner grundlag for, at borgeren kan fungere som enkelt individ og som samfundsborger. Samtalskemaet skal i den forbindelse omfatte spørgsmål om:

- 1) Borgerens helbredsmæssige forhold.
- 2) borgerens sociale og arbejdsmæssige forhold og
- 3) barrierer i det omgivende samfund, som borgeren kan støde imod.

156. God sagsbehandling forudsætter en meto- disk arbejdsform, der sikrer, at kommunen sammen med borgeren kommer omkring alle vigtige og relevante aspekter, og at borgerens forskellig- artede behov afdækkes og synliggøres.

Samarbejde mellem borgeren og kommunen

157. Det er vigtigt, at rådgivningen og tildelin- gen af handicapkompenserende ydelser efter ser- viceloven tager udgangspunkt i et samarbejde med den enkelte borger. Det er borgeren, som kan formulere sin nedsættelse af funktionsev- nen, og som gennem rådgivning kan finde ud af, hvad der findes af kompenserende ydelser, hvil- ke der er relevante, og hvad der kan ydes støtte til. Det er efterfølgende også borgeren, der skal kunne leve et liv med nedsat funktionsevne som andre borgere på samme alder og i samme livssi- tuation. Det er samtidig også borgeren, som lø- bende kan formulere ønsker om tildeling af an- dre handicapkompenserende ydelser, der kan være afgørende for borgerens livsførelse i dag- lidagen.

Samarbejdet mellem borgeren og kommunen indebærer både et udredende og et rådgivende element. Sagsbehandlingen skal sikre,

- at omfanget af funktionsnedsættelsen vurderes og beskrives af kommunen,
- at borgeren har en klar fornemmelse af, hvad den nedsatte funktionsevne består i (person- ligt, helbredsmæssigt og i forhold til de barri- erer i det omgivende samfund, som borgeren kan støde imod), og
- at det fremgår, hvilke mulige kompenserende ydelser, der er relevante og hvilke af disse kompenserende ydelser, kommunen yder støt- te til.

Samtalskema – dialog mellem borgeren og kommunen

158. Vurderingen af borgerens funktionsevne skal tage udgangspunkt i en dialog mellem bor- geren og kommunen på baggrund af et på for- hånd tilsendt samtalskema til borgeren.

Hvis et samtalskema sendes til en kommuni- kationssvag borger, som det er vanskeligt for en sagsbehandler at komme i dialog med, skal kom- munen gøre sig overvejelser om, hvordan borge- ren får mulighed for at forberede sig til samtalen. Dette kan fx ske ved at benytte sig af fagfolk med bedre mulighed for at forstå borgerens måde at ytre sig på, pårørende eller en eventuel værge som bisidder for borgeren.

Samtalskemaet er et værktøj, der giver mulig- hed for at forberede både sagsbehandler og bor- ger. Samtalskemaet danner endvidere grundlag for den fælles afdækning af borgerens funktions- evne.

Det er frivilligt for borgeren, om denne ønsker at udfylde og/eller indsende sit samtalskema.

Det skal understreges, at det kun er nødvendigt at udfylde de dele af samtalskemaet, der er rele- vante i forhold til borgeren og borgerens funkti- onsevnenedsættelse.

Hvis borgeren har udfyldt og indsendt sit ske- ma, hvilket som ovenfor anført er frivilligt, kan borgerens udgave indgå i sagen, hvis borgeren ønsker det.

Samtalskemaet skal fungere som et redskab til afdækning af borgerens funktionsevne og skal medvirke til, at der skabes et dækkende og bredt billede af borgerens behov og situation.

Samtalskemaet kan samtidig ses som en tjek- liste, som kan være med til at sikre, dels at sags- behandler og borger kommer omkring alle vigtige aspekter i borgerens liv og tilværelse som hel-

hed, dels at sagsbehandler og borger ikke forta-ber sig i nogen emner frem for andre.

Funktionsevnebekendtgørelsen

§ 4....

Stk. 3. Borgerens eget bidrag til oplysning af sagen skal fremgå i beskrivelsen og i vurderingen af borgerens funktionsevne. Der udarbejdes derfor i fællesskab mellem borgeren og kommunen en sammenfatning som afrunding på samtalen.

Stk. 4. Sammenfatningen indarbejdes i et aftaleskema, hvori kommunen noterer, hvad der videre skal ske.

Stk. 5. Hensigten med samtalskemaet og aftaleskemaet er

- 1) at sikre, at borgeren får indflydelse på sagsbehandlingen,
- 2) at sikre, at borgeren får indsigt i sagsbehandlingsforløbet, samt
- 3) at sikre, at sagsbehandlingen udmunder i den rigtige kompensationsindsats.

Stk. 6. Kommunen sender en kopi af aftaleskemaet sammen med en kopi af sammenfatningen og det udfyldte samtalskema til borgeren.

Stk. 7. Hvis borgeren er uenig i beskrivelsen eller vurderingen af funktionsevnen i det sendte materiale efter stk. 6, skal kommunen tage stilling til, om der er grundlag for at fastholde beskrivelsen eller vurderingen på trods af uenigheden. Hvis kommunen beslutter at fastholde beskrivelsen eller vurderingen, skal borgerens bemærkninger tilføjes, således at de kan indgå i den samlede vurdering af funktionsevnen.

Sammenfatning af borgerens og kommunens fælles drøftelser

159. Som afslutning på drøftelserne skal borgeren og kommunen i fællesskab udfylde en sammenfatning.

Sammenfatningen skal fungere som en fælles opsummering og konklusion.

Når sammenfatningen er udarbejdet, indarbejdes den i et aftaleskema.

Aftaleskema

160. Aftaleskemaet skal ses som et redskab, hvori de næste skridt i sagen noteres.

Aftaleskemaet udfyldes af kommunen sammen med borgeren, idet det skal anvendes til at notere parternes aftaler og eventuelle opgaver i den videre opfølgning i sagen.

Hensigten med samtalskemaet og aftaleskemaet er blandt andet at sikre borgeren indflydelse på sagsbehandlingen, at borgeren får indsigt i sagsbehandlingsforløbet (gennemskuelighed) samt at sagsbehandlingen udmunder i den rigtige indsats (kompensation).

Borgerens medinddragelse

161. Det er vigtigt, at borgeren medinddrages i sin egen sag, og at borgerens eget bidrag til oplysning af sagen fremgår i vurderingen af borgerens funktionsevne.

Kravene om medinddragelse og helhedsorientering i sagsbehandlingen og hjælpen skal ses sammen med formålsbestemmelsen i retssikkerhedslovens § 1. Formålet er at sikre borgerens rettigheder og indflydelse, når myndighederne behandler sager, gennem

- at sikre en tidlig helhedsorienteret hjælp,
- at forebygge at personer får brug for hjælp til forsørgelse, og
- at fastlægge myndighedsstrukturen og de grundlæggende principper for sagsbehandlingen, herunder også klageadgangen.

Det betyder, at kommunen i sin afgørelse skal sørge for, at borgeren bliver medinddraget i sagsbehandlingen. Der henvises i øvrigt til Ankestyrelsens afgørelse SM C-12-06, hvor kommunens afgørelse blev kendt ugyldig, da borgeren ikke havde modtaget aftaleskemaet, inden kommunen traf afgørelse i sagen.

Borgerens ønske om anden sagsbehandler

162. Kommunen bør være opmærksom på, om der mellem borgeren og dennes sagsbehandler er skabt en tillidsfuld dialog. Er dette ikke tilfældet, bør kommunen efter borgerens ønske, og hvis ønsket er velbegrunderet, sørge for at være imødekommende over for en anmodning om at få en anden sagsbehandler.

Bisidder

163. En borger, der ønsker det, har ret til, at en anden person medvirker som støtte for den på-

gældende, når kommunen behandler pågældendes ansøgning om en handicapkompenserende ydelse. Det er borgeren, der vælger, hvem han eller hun ønsker som bisidder. Kommunen skal gøre borgeren opmærksom på denne mulighed.

Uenighed mellem borgeren og kommunen

164. Uenighed mellem kommunen og borgeren kan forekomme både i forhold til sagsforløbet og i forhold til den endelige beskrivelse og vurdering af borgerens funktionsevne.

Fastlæggelsen af borgerens funktionsevne og den endelige afgørelse af hvilke af en eller flere handicapkompenserende ydelser, der skal bevilges, beror på kommunens faglige vurdering, som borgeren i sidste ende kan erklære sig enig eller uenig i. Hvis der er uenighed mellem kommunens vurdering og borgerens egen opfattelse, skal kommunen præcisere, hvori uenigheden består.

Hvis kommunen vælger ikke at imødekomme borgerens indvendinger, skal det fremgå af sagen sammen med kommunens faglige forklaring på, hvorfor beskrivelsen og vurderingen af borgerens funktionsevne fastholdes.

165. Den endelige beslutning om konsekvenserne af eventuel uenighed påhviler kommunen.

166. En afgørelse om bevilling af handicapkompensation efter serviceloven er en afgørelse i forvaltningsretlig forstand, hvorimod en udfyldelse af henholdsvis samtaleskema og aftaleskema ikke er at betragte som en afgørelse i forvaltningsretlig forstand. Se nærmere om klageregler i Socialministeriets vejledning om retssikkerhed og administration på det sociale område, afsnit V.

Kapitel 44

Forhold vedrørende beskrivelse og vurdering af funktionsevnen

Funktionsevnebekendtgørelsen

§ 4. ...

Stk. 8. Det er kommunen, der træffer af

gørelse om bevilling af handicapkompensation. Dette sker på baggrund af en beskrivelse og en vurdering af borgerens funktionsevne, jf. stk. 2 og 3. Ved vurderingen af funktionsevnen skal kommunen på baggrund af den samlede udredning rådgive borgeren om, hvilke ydelser der kan beviliges.

Beskrivelse og vurdering af borgerens funktionsevne

167. Det fremgår af bekendtgørelsens § 5, stk. 2, at kommunen skal vurdere borgerens nedsatte funktionsevne på grundlag af en samlet beskrivelse og vurdering af borgerens funktionsevne.

Beskrivelsen og vurderingen skal ske på baggrund af blandt andet borgerens helbredsmæssige, sociale og arbejdsmæssige forhold samt de barrierer i det omgivende samfund, som borgeren med funktionsnedsættelse støder imod. Funktionsevnen kan således ikke vurderes uafhængigt af det omgivende samfund.

Når funktionsevnen er udgangspunktet for tildeling af handicapkompenserende ydelser, indebærer det en vurdering af personens muligheder for at deltage i samfundslivet. Det skal derfor vurderes, hvilke ydelser der vil kunne kompensere for borgerens aktivitets- og deltagelsesbegrænsninger.

Begrænsningerne kan være af personlig, helbredsmæssig og/eller omgivelsesmæssig karakter.

Fx vil en kørestolsbruger ofte kunne færdes i bymiljøet ved egen hjælp, hvis miljøet er fysisk tilgængeligt. Men hvis dette ikke er tilfældet, kan en personlig hjælper eller ledsager kompensere for denne ydre, omgivelsesmæssige begrænsning, sådan at personen alligevel kan færdes de fleste steder.

Det kan også være begrænsninger i almindelige hverdagsfunktioner og -aktiviteter, fx kan mange af de gøremål, som borgeren skal præstere i løbet af en dag, være meget tidskrævende og dermed bevirke, at han/hun ikke har tid til meget mere den dag.

For borgere med nedsat funktionsevne kan forskellige funktioner ikke blot tage længere tid, men samtidig være så udmattende, at den pågældende skal bruge resten af dagen på at restituere sig.

Fx vil deltagelse i møder og aktiviteter i forbindelse med fx børnenes skolegang og fritidsliv, varetagelse af et fleksjob, at gå til behandlinger og oveni dette bruge kræfter på at blive befordret til og fra alle disse aktiviteter, have konsekvenser for den pågældendes ressourcer til andre gøremål, herunder gøremål af mere praktisk karakter.

Funktionsevnen er betinget af den enkeltes måde at håndtere sin situation på samt af den sociale og kulturelle sammenhæng, den enkelte er placeret i.

Det er med andre ord ikke muligt alene ud fra en medicinsk diagnose eller en oversigt over objektive muligheder for at udføre aktiviteter og lignende at vurdere en persons funktionsevne.

Det vil altid være en helhedsvurdering af den samlede livssituation for den enkelte og dennes familie, der ligger til grund for både ydelser og samlet støtte.

På baggrund af den samlede udredning rådgiver kommunen borgeren om de ydelser, som kommunen kan bevilge, og der træffes aftale om det videre forløb, om foranstaltninger og eventuel behov for yderligere oplysninger, henvisning til andre instanser eller afdelinger, inddragelse af ekspertise mv.

Vurdering af funktionsevne og borgerens deltagelse på arbejdsmarkedet

168. Nedsættelse af funktionsevnen vurderes, som ovenfor beskrevet, i forhold til de begrænsninger, den enkelte borger oplever i sin daglige tilværelse. I modsætning hertil vurderes arbejdsevne alene i forhold til de muligheder borgeren har på arbejdsmarkedet – altså i forhold til den del af den daglige tilværelse der vedrører deltagelsen på arbejdsmarkedet.

De helbredsmæssige forhold, der har betydning for vurdering af funktionsevne, har ikke nødvendigvis betydning for vurderingen af arbejdsevne. Hensigten med handicapkompen- serende ydelser er netop at give borgeren mulighed for på trods af den nedsatte funktionsevne at kunne deltage på lige fod med andre såvel i daglige aktiviteter som i arbejdslivet.

Ved at yde handicapkompen- serende ydelser vil det være muligt at reducere nogle af de barrierer, der ellers ville være for borgeren med hen- syn til deltagelse på arbejdsmarkedet.

Der er således ingen entydig sammenhæng mellem vurderingen af funktionsevne og arbejds- evne. At funktionsevnen er nedsat kan be- tyde, at der tildeles en handicapkompen- serende ydelse, som betyder, at borgeren ikke længere har de samme barrierer for deltagelse på arbejds- markedet og dermed en »forbedret« arbejds- evne.

I forhold til de handicapkompen- serende ydelser, der kan komme på tale i forhold til borgerens deltagelse på arbejdsmarkedet, bør vurderingen af funktionsevnen foretages i sammenhæng med de øvrige initiativer, kommunen tager i forhold til borgeren.

Er borgeren fx visiteret til fleksjob vil vurde- ringen af funktionsevnen på det konkrete tids- punkt falde ud på en bestemt måde, mens vurde- ringen af behovet for handicapkompen- serende ydelser kan se helt anderledes ud i det øjeblik, borgeren rent faktisk får et konkret fleksjob. Kommunen bør i sådanne tilfælde lave en samti- dig vurdering af funktionsevnen, således at bor- gerens genindtræden på arbejdsmarkedet ikke vanskeliggøres af, at der ikke er ydet den nød- vendige hjælp.

Tilsvarende vil en overgang fra fleksjob til før- tidspension kunne have tilsvarende konsekven- ser i forhold til vurderingen af handicapkompen- sation.

Udarbejdelse af ydelsesoversigt

Funktionsevnebekendtgørelsen

§ 3. Kommunen vurderer, om der til brug for sagsbehandlingen skal udarbejdes en ydelsesoversigt over kommunens handi- capkompen- serende ydelser efter servicelo- ven. Desuden vurderes, om der samtidig skal udarbejdes en beskrivelse af kommu- nens organisering på voksen-handicapom- rådet.

169. I forbindelse med sagsbehandlingen kan der udarbejdes en ydelsesoversigt.

En ydelsesoversigt er en oversigt over den enkelte kommunes handicapkompen- serende ydelser i henhold til serviceloven. Ydelsesoversigten retter sig mod både borgerne og medarbejderne i kommunerne.

Ydelsesoversigten kan være et redskab, der anskueliggør muligheder og begrænsninger for borgerne. Samtidig kan ydelsesoversigten være et redskab for kommunernes medarbejdere med henblik på at tydeliggøre opgavers og/eller funktioners placering i kommunen.

Oversigten skal ses som en information om kommunens niveau for handicapkompensation, og dermed tydeliggøre over for borgeren, hvad han/hun kan forvente.

Ydelsesoversigten kan også ses som et redskab til at sikre sammenhæng mellem de overordnede politiske mål og kommunens bevillingspraksis, hvorved den kan være med til at sikre retssikkerheden.

Det er kommunen, der vurderer, om der skal udarbejdes en ydelsesoversigt.

Herudover kan kommunen udarbejde en beskrivelse af kommunens organisering på voksenhandicapområdet. Formålet med denne beskrivelse er at gøre det synligt for borgeren, hvor han/hun kan henvende sig om andre ydelser, end dem kommunen efter den lokale tilrettelæggelse af forvaltningen beskæftiger sig med.

For en vejledning om udarbejdelse af en ydelsesoversigt henvises til Socialministeriets publikation: »Håndbog i metode for god sagsbehandling ved vurdering af nedsat funktionsevne som grundlag for tildeling af handicapkompen- sation efter servicelovens bestemmelser«, 2002.

Kapitel 45

Genvurdering, ændringer mv.

Bekendtgørelse om nødvendige merudgifter

§ 8. Kommunen foretager mindst én gang årligt en genvurdering af ansøgerens forventede nødvendige merudgifter i det kommende år.

Stk. 2. Ved uventede og høje udgifter, som forventes at være blivende, skal aftalen revideres snarest. Det samme gælder i de tilfælde, hvor udgifterne er lavere end oprindeligt antaget. Den årlige opfølgning vil herefter skulle fastsættes senest et år efter det tidspunkt på året, hvor den nye aftale blev indgået.

Stk. 3. Hvis der opstår behov for dækning af en enkeltstående merudgift, kan dette ske ved en enkeltstående udbetaling uden regulering af det månedlige beløb. Dette forudsætter, at den pågældende allerede er berettiget til merudgiftsydelse efter lovens § 100.

Stk. 4. For væsentlige ændringer i den pågældendes situation og behov, som er af midlertidig karakter, kan ydelsen reguleres for et kortere tidsrum. Tidspunktet for den årlige opfølgning fastholdes.

Genvurdering

170. Kommunen skal mindst en gang årligt foretage en genvurdering af ansøgerens forventede merudgifter. Ved udmåling og tildeling af kompensation følges kommunens normale procedurer. Der henvises til afsnittet nedenfor om merudgifter efter servicelovens § 100.

Ændringer i borgerens forhold

171. Hvis der indtræder væsentlige ændringer i borgerens forhold, skal en ny beskrivelse og vurdering af borgerens funktionsevne udarbejdes. Dette kan eventuelt gøres ved at revurdere de områder, der er sket ændringer på.

Væsentlige ændringer kan fx være ændringer i de helbredsrelaterede forhold i forbindelse med en progredierende lidelse (: en lidelse, der udvikler sig), eller hvor helbredsforholdene er meget svingende. Det kan også være ændringer i de sociale forhold, fx i tilfælde hvor borgeren bliver skilt, bliver alene, flytter til en anden bolig eller bliver forælder. Ændringer kan også være i det omgivende samfund fx ved omlægning af de offentlige beforsningsmidler i forhold til boligens placering.

Tilsidesættelse af borgerens oplysningspligt

172. En borger, der modtager hjælp, har efter retssikkerhedslovens § 11 en pligt til at oplyse kommunen om ændringer i sine forhold, der kan have betydning for hjælpen.

Hvis borgeren har givet urigtige eller vildledende oplysninger eller har undladt at oplyse om, at den pågældendes forudsætninger for at modtage handicapkompensation er ændrede eller bortfaldet, og pågældende derfor uberettiget

har modtaget kompensation, skal den/de modtagne ydelser betales og/eller -leveres tilbage.

173. Det er kommunen, der træffer afgørelse om tilbagebetaling/tilbagelevering, når en person mod bedre vidende har undladt at give oplysninger som krævet i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område, eller når en person mod bedre vidende uberettiget har modtaget handicapkompensation efter reglerne i serviceloven, jf. servicelovens § 164.

Der henvises samtidig til vejledning om lov om retssikkerhed og administration på det sociale område.

Klage over afgørelsen

174. Som udgangspunkt kan borgeren klage over en kommunal afgørelse om ydelser efter den sociale lovgivning til enkeltpersoner til Det

Sociale Nævn Afgørelserne herfra vil kunne ankes til Ankestyrelsen, hvis de har principiel eller generel betydning, og herunder fx i forbindelse med nye regler og praksisfastlæggelse på området. Det er Ankestyrelsen, der vurderer, om sagen er af principiel eller generel betydning. For personlig og praktisk hjælp efter servicelovens § 83 er der fastsat særlige klage regler.

Uenighed mellem borgeren og kommunen om henholdsvis sagsforløbet og/eller i forhold til den endelige beskrivelse og vurdering af borgers funktionsevne er ikke en afgørelse i forvaltningsretlig forstand men derimod et sagsbehandlingskridt af procesledende karakter, hvorover der ikke kan ankes.

Der kan således ikke klages over udfyldelsen af henholdsvis samtaleskema og aftaleskema, idet disse alene er sagsbehandlingskridt i sagen.

Socialministeriet, den 5. december 2006

EVA KJER HANSEN

/ Frode Svendsen

Bekendtgørelse om nødvendige merudgifter ved den daglige livsførelse

I medfør af § 100, stk. 4, i lov nr. 573 af 24. juni 2005 om social service fastsættes:

Personkreds

§ 1. Kommunalbestyrelsen skal efter lovens § 100 yde dækning af nødvendige merudgifter ved den daglige livsførelse til personer mellem 18 og 65 år med varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne og til personer med varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne, der efter § 15 a i lov om social pension har opsat udbetalingen af folkepensionen. Det er en betingelse, at merudgiften er en konsekvens af den nedsatte funktionsevne og ikke kan dækkes efter anden lovgivning eller andre bestemmelser i loven.

Stk. 2. Med varigt nedsat funktionsevne forstås en langvarig lidelse, hvis konsekvenser for den enkelte er af indgribende karakter i den daglige tilværelse, og som medfører, at der må sættes ind med betydelige hjælpeforanstaltninger.

Stk. 3. Personer, der modtager førtidspension efter lov om højeste, mellemste, forhøjet almindelig og almindelig pension, er ikke berettigede til ydelser efter lovens § 100, medmindre de til lige er bevilget personlig hjælpeordning efter lovens § 96.

Stk. 4. Personer, der modtager invaliditetsydelse tilkendt efter lov om højeste, mellemste, forhøjet almindelig og almindelig førtidspension, kan samtidig få dækket nødvendige merudgifter efter lovens § 100.

§ 2. Personer, som har medfødte misdannelser eller mangler men ikke synligt eller umiddelbart konstaterbar nedsat funktionsevne, kan få hjælp til dækning af merudgifter til diæt, når forskrifter om diæt og lignende følges.

Stk. 2. Udgifter til særlige diætpræparater til personer med PKU (Føllings sygdom) og personer med Alcaptonuri afholdes af staten og udleveres af Kennedy Institutet – Statens Øjenklinik.

§ 3. Personer, som på grund af deformiteter eller ganske særlig legemsbygning eller lignende har behov for særligt dyrt eller særligt udformet tøj, kan få hjælp til merudgifter hertil. Det samme gælder merudgifter til beklædning, der er nødvendigt på grund af ekstraordinært slid på tøj og sko, herunder ekstraordinært slid på ortopædisk sko.

§ 4. Dækning af nødvendige merudgifter kan ske uanset ansøgerens boform.

Beregning

§ 5. Der ydes alene hjælp til dækning af nødvendige merudgifter, som er en følge af den nedsatte fysiske eller psykiske funktionsevne hos ansøgeren. Behovet vurderes i forhold til ikke-handicappede på samme alder og i samme livssituation.

Stk. 2. De udgifter til den daglige livsførelse, som den pågældende selv ville have afholdt, hvis der ikke havde foreligget særlige omkostninger på grund af den nedsatte funktionsevne, skal afholdes af den pågældende selv.

Stk. 3. Beløbet til dækning af merudgifter er uafhængigt af ansøgerens indkomst og er ikke skattepligtigt.

§ 6. Udmåling af tilskuddet sker på grundlag af de sandsynliggjorte merudgifter for den enkelte. Udmålingen skal ske for det kommende år regnet fra afgørelsestidspunktet, jf. dog § 7.

Stk. 2. Kommunen laver et overslag over de sandsynliggjorte merudgifter. Overslaget over merudgifterne fastlægges ud fra kendskabet til niveauet generelt for de omhandlede udgifter.

Stk. 3. Merudgifterne omfatter såvel løbende udgifter som enkeltudgifter.

§ 7. Tilskud til nødvendige merudgifter kan ydes, når de skønnede merudgifter udgør mindst 6.000 kr. pr. år, svarende til 500 kr. pr. måned.

Stk. 2. Tilskuddet beregnes med et basisbeløb på 1.500 kr. pr. måned.

Stk. 3. Basisbeløbet øges første gang med 500 kr. pr. måned til 2.000 kr. pr. måned, når de skønnede merudgifter overstiger 21.000 kr. pr. år, svarende til 1.750 kr. pr. måned.

Stk. 4. Basisbeløbet øges herefter med 500 kr. pr. måned, hver gang merudgifterne stiger henholdsvis 6.000 kr. pr. år og 500 kr. pr. måned.

Stk. 5. Tilskuddet ydes som udgangspunkt som en kontantydelse. Visse ydelser kan dog aftales som naturalhjælp, som afregnes direkte af kommunen.

Stk. 6. Den kontante del af ydelsen udbetales i månedlige rater. Beløb, som afregnes direkte af kommunen, modregnes i det månedlige tilskud.

Genvurdering

§ 8. Kommunen foretager mindst én gang årligt en genvurdering af ansøgerens forventede nødvendige merudgifter i det kommende år.

Stk. 2. Ved uventede og høje udgifter, som forventes at være blivende, skal aftalen revideres snarest. Det samme gælder i de tilfælde, hvor udgifterne er lavere end oprindelig antaget. Den årlige opfølgning vil herefter skulle fastsættes senest et år efter det tidspunkt på året, hvor den nye aftale blev indgået.

Stk. 3. Hvis der opstår behov for dækning af en enkeltstående merudgift, kan dette ske ved en enkeltstående udbetaling uden regulering af det månedlige beløb. Dette forudsætter, at den pågældende allerede er berettiget til merudgiftsydelse efter lovens § 100.

Stk. 4. For væsentlige ændringer i den pågældendes situation og behov, som er af midlertidig karakter, kan ydelsen reguleres for et kortere tidsrum. Tidspunktet for den årlige opfølgning fastholdes.

Ophør

§ 9. Merudgiftsydelsen er forudbetalt og bortfalder ved udgangen af den måned, hvor den pågældende fylder 65 år, eller hvor den pågældende dør.

Stk. 2. Hvis betingelserne for tilskud efter lovens § 100 ikke længere er opfyldt, eller hvis det vurderes, at merudgifterne er lavere end oprindeligt antaget, og de samlede merudgifter ikke mindst overstiger 6.000 kr. årligt, bortfalder tilskuddet ved udgangen af den måned, hvor dette konstateres.

Stk. 3. Tilskud efter lovens § 100 ophører i de tilfælde, hvor en person, som hidtil har modtaget invaliditetsydelse, overgår til førtidspension efter lov om højeste, mellemste, forhøjet almindelig og almindelig førtidspension. Tilskuddet ophører med virkning fra den måned, hvor førtidspensionen kommer til udbetaling.

Samspil med andre ordninger

§ 10. Lovens § 100 omfatter ikke hjælp til egenbetaling efter andre bestemmelser i den sociale lovgivning.

Stk. 2. Lovens § 100 omfatter ikke udgifter, der dækkes af Sygeforsikringen Danmark eller andre private forsikringer.

Ikrafttræden

§ 11. Bekendtgørelsen træder i kraft den 1. januar 2007.

Stk. 2. Samtidig bortfalder bekendtgørelse nr. 869 af 23. oktober 2002 om nødvendige merudgifter ved den daglige livsførelse efter servicelovens § 84.

Socialministeriet, den 15. juni 2006

EVA KJER HANSEN

/ Karin Munk Petersen

Bekendtgørelse om metode for god sagsbehandling ved vurdering af nedsat funktionsevne som grundlag for tildeling af handicapkompenserende ydelser efter servicelovens bestemmelser

(Funktionsevnebekendtgørelsen)

I medfør af § 8 i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område, jf. lovbe- kendtgørelse nr. 847 af 8. september 2005, fast- sættes:

Kapitel 1

Bekendtgørelsens formål og anvendelsesområde

§ 1. Formålet med bekendtgørelsen er:

- 1) at sikre, at der foretages en helhedsvurdering af den samlede livssituation for borgeren og dennes familie,
- 2) at sikre, at borgeren oplever synlighed og gennemskuelighed i afgørelser og procedu- rer,
- 3) at sikre, at borgeren involveres og får indfly- delse på egen sag gennem dialog med kom- munen,
- 4) at sikre, at afgørelse træffes efter en koordi- neret indsats i kommunen samt andre invol- verede instanser,
- 5) at sikre dokumentationsgrundlaget for vur- deringen af borgerens funktionsevne,
- 6) at bidrage til at skabe en fælles faglig forstå- else af de begreber og præmisser, der anvendes i vurderingen af borgerens funktionsev- ne,
- 7) at sikre et grundigt, hurtigt og smidigt sags- forløb både for borgeren og for kommunen,
- 8) at styrke borgerens retssikkerhed i overens- stemmelse med god forvaltningsskik og
- 9) at sikre, at kommunen vurderer behovet for, at der bliver lavet en skriftlig handleplan for den enkelte efter lovens § 141.

§ 2. Bekendtgørelsen skal anvendes, når kom- munen behandler sager om dækning af nødven- dige merudgifter ved den daglige livsførelse ef- ter lovens § 100. I sager hvor kommunen umid- delbart vurderer, at borgerens funktionsnedsæt-

telse er ubetydelig, kan den beslutte ikke at an- vende bekendtgørelsen. Dog skal bekendtgørel- sen altid anvendes i de tilfælde, hvor borgeren ønsker det.

Stk. 2. Bekendtgørelsen kan anvendes, når kommunen behandler sager om andre handicap- kompenserende ydelser efter serviceloven end de ydelser, der er omfattet af stk. 1.

Kapitel 2

Metode for god sagsbehandling ved vurdering af funktionsevnen

§ 3. Kommunen vurderer, om der til brug for sagsbehandlingen skal udarbejdes en ydelses- oversigt over kommunens handicapkompanse- rende ydelser efter serviceloven. Desuden vur- deres, om der samtidig skal udarbejdes en be- skrivelse af kommunens organisering på voksen- handicapområdet.

§ 4. Kommunen udsender et samtaleskema til borgeren, der skal danne grundlag for en beskre- velse og en vurdering af borgerens funktionsev- ne ved en efterfølgende dialog om borgerens problemstillinger og behov samt muligheder for kompensation.

Stk. 2. I samtaleskemaet skal indgå spørgsmål om, hvilke begrænsninger der er i de hverdags- funktioner og -aktiviteter, som danner grundlag for, at borgeren kan fungere som enkelt individ og som samfundsborger. Samtaleskemaet skal i den forbindelse omfatte spørgsmål om:

- 1) Borgerens helbredsmæssige forhold,
- 2) borgerens sociale og arbejdsmæssige for- hold og
- 3) barrierer i det omgivende samfund, som bor- geren kan støde imod.

Stk. 3. Borgerens eget bidrag til oplysning af sagen skal fremgå i beskrivelsen og i vurderin-

gen af borgerens funktionsevne. Der udarbejdes i fællesskab mellem borgeren og kommunen en sammenfatning som afrunding på samtalen.

Stk. 4. Sammenfatningen indarbejdes i et aftaleskema, hvori kommunen noterer, hvad der videre skal ske.

Stk. 5. Hensigten med samtaleskemaet og aftaleskemaet er:

- 1) at sikre, at borgeren får indflydelse på sagsbehandlingen,
- 2) at sikre, at borgeren får indsigt i sagsbehandlings forløb, samt
- 3) at sikre, at sagsbehandlingen udmunder i den rigtige kompensationsindsats.

Stk. 6. Kommunen sender en kopi af aftaleskemaet sammen med en kopi af sammenfatningen og det udfyldte samtaleskema til borgeren.

Stk. 7. Hvis borgeren er uenig i beskrivelsen eller vurderingen af funktionsevnen i det sendte materiale efter stk. 6, skal kommunen tage stilling til, om der er grundlag for at fastholde beskrivelsen eller vurderingen på trods af uenigheden. Hvis kommunen beslutter at fastholde beskrivelsen eller vurderingen, skal borgerens bemærkninger tilføjes, således at de kan indgå i den samlede vurdering af funktionsevnen.

Stk. 8. Det er kommunen, der træffer afgørelse om bevilling af handicapkompensation. Dette sker på baggrund af en beskrivelse og en vurdering af borgerens funktionsevne, jf. stk. 2 og 3. Ved vurderingen af funktionsevnen skal kommunen på baggrund af den samlede udredning rådgive borgeren om, hvilke ydelser der kan bevilliges.

§ 5. Til brug ved vurderingen af funktionsevnen skal kommunen tage stilling til, hvilke oplysninger der skal indhentes fra praktiserende læge, speciallæge, hospital m.fl., jf. i øvrigt lov om retssikkerhed og administration på det sociale område kapitel 3 a.

Stk. 2. Kommunen skal på grundlag af den samlede beskrivelse og vurdering af funktionsevnen i henholdsvis sammenfatningen og aftaleskemaet efter § 4, tage stilling til, om der er behov for at indhente yderligere oplysninger, der er nødvendige for at vurdere borgerens funktionsevne.

§ 6. Hvis der indtræder væsentlige ændringer i de forhold, der har betydning for beskrivelsen og vurderingen af borgerens funktionsevne, jf. § 4,

stk. 2, skal kommunen udarbejde en ny beskrivelse og vurdering af borgerens funktionsevne.

Kapitel 3

Handleplaner efter servicelovens § 141

§ 7. Efter lovens § 141 skal kommunen, når der ydes hjælp til personer under 67 år efter servicelovens afsnit V, som led i indsatsen skønne, om det er hensigtsmæssigt at tilbyde at udarbejde en handleplan for indsatsen, jf. dog stk. 2. Ved denne vurdering skal der tages hensyn til borgerens ønske om en handleplan samt karakteren og omfanget af indsatsen, jf. lovens § 141.

Stk. 2. Kommunen skal, jf. lovens § 141 tilbyde at udarbejde en handleplan, når hjælpen ydes til:

- 1) personer med betydelig nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne,
- 2) personer med alvorlige sociale problemer, der ikke eller kun med betydelig støtte kan opholde sig i egen bolig, eller
- 3) personer, som i øvrigt har behov for betydelig støtte for at forbedre de personlige udviklingsmuligheder.

Stk. 3. Det skal fremgå af sagen, at kommunen har vurderet spørgsmålet om udarbejdelse af den konkrete handleplan, herunder om borgeren har udtrykt ønske om, at der bliver udarbejdet en handleplan.

§ 8. Efter lovens § 141 skal handleplanen angive

- 1) formålet med indsatsen,
- 2) hvilken indsats der er nødvendig for at opnå formålet,
- 3) den forventede varighed af indsatsen og
- 4) andre særlige forhold om boform, beskæftigelse, personlig hjælp, behandling, hjælpemidler m.v.

Stk. 2. Efter lovens § 141 bør handleplanen udarbejdes ud fra borgerens forudsætninger og så vidt muligt i samarbejde med denne.

§ 9. Ved vurderingen af behovet for en handleplan skal der tages hensyn til borgerens samlede funktionsevne og behov, samt karakteren, omfanget, sværhedsgraden og tidshorisonten for den indsats, der er brug for.

Stk. 2. I de tilfælde, hvor der udarbejdes en handleplan, kan vurdering af funktionsevnen efter § 4 anvendes som udgangspunkt for det videre arbejde.

Kapitel 4

Ikrafttræden

§ 10. Bekendtgørelsen træder i kraft den 1. januar 2007.

Stk. 2. Samtidigt ophæves bekendtgørelse nr. 1098 af 11. december 2002 om metode for god sagsbehandling ved vurdering af nedsat funktionsevne som grundlag for tildeling af handicapkompenserende ydelser efter servicelovens bestemmelser.

Socialministeriet, den 15. juni 2006

EVA KJER HANSEN

/ Karin Munk Petersen

Bekendtgørelse om betingelser for ledsageordningen efter serviceloven

I medfør af § 45, stk. 6, og § 97, stk. 9, i lov nr. 573 af 24. juni 2005 om social service fastsættes:

§ 1. Kommunalbestyrelsen skal tilbyde 15 timers ledsagelse om måneden til:

- 1) Unge mellem 16 og 18 år, som ikke kan færdes alene på grund af betydelig og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne, jf. lovens § 45.
- 2) Personer under 67 år, der ikke kan færdes alene på grund af betydelig og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne, jf. lovens § 97.

Stk. 2. Personer, der er visiteret til 15 timers ledsagelse om måneden ved det fyldte 67. år, bevarer denne ret efter det fyldte 67. år.

Stk. 3. Ledsageordningen omfatter ikke personer med nedsat funktionsevne som følge af sindslidelse eller af sociale årsager.

§ 2. En person, som er berettiget til ledsagelse, jf. § 1, stk. 1 eller stk. 2, har ret til selv at udpege en person til at udføre opgaven. Kommunen skal godkende og ansætte den udpegede person.

Stk. 2. I henhold til lovens § 97 kan kommunalbestyrelsen beslutte at tilbyde personer mellem 18 og 67 år, der opfylder betingelserne i § 1, stk. 1, nr. 2, at få ydelsen udbetalt som et kontant tilskud til ledsager, som de pågældende selv antager. Dette gælder også for personer, der bevarer retten til ledsagelse efter det fyldte 67. år. Det er frivilligt for den berettigede at benytte tilbudet.

Stk. 3. Udbetaling af et kontant tilskud til ledsagelse, jf. stk. 2, forudsætter, at brugeren selv er i stand til at administrere ledsageordningen, herunder at ansætte ledsagerne og være ansvarlig for tilrettelæggelse af ordningen. Brugeren kan dog aftale med kommunen, at kommunen efter anvisning fra brugeren og med accept fra ledsageren udbetaler løn direkte til ledsageren og forestår skattetræk m.v.

Stk. 4. Der kan normalt ikke ske ansættelse af personer med en meget tæt tilknytning til den, der er berettiget til ledsagelse efter § 1, stk. 1 eller 2.

§ 3. Personer mellem 18 og 67 år, der opfylder betingelserne i § 1, har ret til ledsagelse uanset boform. Dette gælder også for personer, der bevarer retten til ledsagelse efter det fyldte 67. år.

Stk. 2. Unge mellem 16 og 18 år har ikke ret til ledsagelse, hvis de har et døgnophold efter servicelovens § 40, stk. 2, nr. 4, 5 og 11.

§ 4. Ledsageordningen indeholder ikke socialpædagogisk bistand, men udelukkende ledsagelse til aktiviteter, som brugeren selv bestemmer indholdet i, og ordningen er således begrænset til personer, der kan efterspørge individuel ledsagelse uden socialpædagogisk indhold.

§ 5. Personer, der opfylder betingelserne for at få ledsagelse, har ret til 15 timers ledsagelse pr. måned til formål, som brugeren selv vælger.

Stk. 2. Hvis en person mellem 18 og 67 år i forvejen modtager ledsagelse i en form, der svarer til ledsagelse efter § 78, fx som en integreret del af servicetilbud i eget hjem eller i et botilbud, fradrages denne i de 15 timers ledsagelse pr. måned. Dette gælder også for personer, der bevarer retten til ledsagelse efter det fyldte 67. år.

§ 6. Modtageren kan efter aftale med kommunen opspare timer inden for en periode på 6 måneder. Der kan dermed være op til 90 timer til rådighed inden for en enkelt måned.

Stk. 2. Modtageren kan efter aftale med kommunen opspare den kontante ydelse, jf. § 2, stk. 2, inden for en periode på 6 måneder.

Stk. 3. Ledsageordningen og en eventuel aftale om opsparing, jf. stk. 1 og 2, må tilrettelægges, så brugernes ønsker i videst muligt omfang kan

imødekommes, men samtidig således, at ordningen bliver mulig at administrere for kommunen.

Stk. 4. Forbrug af ledsagetimer svarer til den tid, der medgår til den enkelte ledsageopgave. Ledsagerens befordringstid mellem de enkelte opgaver medregnes ikke.

Stk. 5. Ved ledsagelse på rejser udover lokalområdet beregnes hjemrejse og/eller nødvendige ventetider eller eventuel overnatning for ledsager som forbrug af ledsagetimer. De beregnede ledsagetimer kan dog ikke overstige det tilsvarende antal fulde løntimer.

§ 7. Kommunalbestyrelsen er forpligtet til at yde ledsagelse som en naturalydelse, medmindre brugeren selv ønsker at udpege en ledsager, jf. § 2, stk. 1, eller ønsker et kontant beløb, jf. § 2, stk. 2.

§ 8. Modtagerens udgifter til ledsagerens befordring og andre aktiviteter med tilknytning til ledsageordningen kan dækkes med et beløb på op til 676 kr. årligt (2006 priser). Beløbet ydes af kommunen efter anmodning fra modtageren.

Stk. 2. Beløbet udbetales som et samlet beløb én gang årligt. Udbetalingen sker på baggrund af de sandsynliggjorte udgifter, jf. den opgørelsesmetode der skal anvendes ved beregning af kommunens dækning af nødvendige merudgifter efter servicelovens § 100.

§ 9. Brugeren afholder sine egne og ledsagerens udgifter til befordring m.v. samt ledsagerens udgifter, hvis brugeren ønsker dennes tilstedeværelse under aktiviteter, der skal betales for, fx biograf- eller restaurationsbesøg.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen afholder ledsagerens udgifter til befordring mellem de enkelte ledsageopgaver i lokalområdet og kan i forbindelse med den enkelte ledsageopgave efter en konkret vurdering yde udgifter til ledsagerens lokalbefordring. Hvis ledsagerens tilstedeværelse i det konkrete tilfælde skønnes nødvendig un-

der aktiviteter, der skal betales for, kan kommunalbestyrelsen afholde udgiften hertil.

Stk. 3. Det beløb, der er nævnt i § 8, stk. 1, skal ikke være forbrugt, før der ydes hjælp efter stk. 2.

§ 10. Kommunalbestyrelsen skal sørge for, at kommunen giver ledsagere, der er udpeget af brugeren, jf. § 2, stk. 1, en introduktion til arbejdet som ledsager. Introduktionen svarer til den, som gives til ledsagere, der i øvrigt er ansat i kommunens ledsagekorps.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen kan beslutte, at kommunen tilbyder at foretage en instruktion, jf. stk. 1, af ledsagere, der ansættes af brugere, der modtager ledsagelse som et kontant tilskud, jf. § 2, stk. 2.

§ 11. Den kontante ydelse, som kommunen skal udbetale til ledsagelse, jf. § 2, stk. 2, kan maksimalt svare til de faktiske omkostninger, som kommunen har ved at udføre en tilsvarende opgave. Kommunen skal ved beregningen af beløbet medtage alle omkostninger til opgaven, jf. opgørelsesmetoden for kontant tilskud af hjemmehjælp efter servicelovens § 95 stk. 2. Det medfører, at der ud over løn for op til 15 timers ledsagelse om måneden skal medtages omkostninger til administration i forbindelse med udførelsen m.v. Beløbet udbetales hvert kvartal.

Stk. 2. Kommunen skal orientere de kommunale skattemyndigheder om de ledsageordninger, der etableres med kontant tilskud, jf. § 2, stk. 2.

§ 12. Bekendtgørelsen træder i kraft den 1. januar 2007.

Stk. 2. § 1, stk. 2, har virkning for personer, der efter den 1. januar 1998 ved det fyldte 67. år er eller var visiteret til 15 timers ledsageordning om måneden.

Stk. 3. Bekendtgørelse nr. 1471 af 14. december 2004 om betingelser for ledsageordningen efter serviceloven bortfalder.

Socialministeriet, den 15. juni 2006

EVA KJER HANSEN

/ Karin Munk Petersen

Socialpædagogisk bistand

(Ekstrakt fra vejledning nr. 2 til serviceloven om personlig og praktisk hjælp, træning, forebyggelse mv.)

Kapitel 31

Socialpædagogisk bistand

§ 85. Kommunalbestyrelsen skal tilbyde hjælp, omsorg eller støtte samt genoptræning og hjælp til udvikling af færdigheder til personer, der har behov herfor på grund af betydelig nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller særlige sociale problemer.

165. Socialpædagogisk bistand skal ydes til personer, der på grund af betydelig nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller særlige sociale problemer har behov herfor. Socialpædagogisk bistand kan bestå af hjælp, omsorg eller støtte til, at den pågældende kan leve et liv på egne præmisser. Socialpædagogisk bistand kan også bestå af oplæring eller genoptræning i en række færdigheder, som sætter den pågældende i stand til at leve et så selvstændigt liv, som muligt.

Ved vurdering af, om en person har behov for hjælp efter § 85, skal kommunalbestyrelsen, jf. § 88, tage stilling til alle anmodninger om hjælp fra ansøgeren.

Socialpædagogisk bistand kan ydes som en del af et samlet tilbud om hjælp til pleje, overvågning eller ledsagelse til personer, der modtaget et samlet tilbud som led i et ophold i eget hjem eller i et botilbud.

Formål

166. Formålet med indsatsen er at bidrage til at skabe en tilværelse for den enkelte på egne præmisser. Indsatsen tager bl.a. sigte på, at brugeren kan bevare eller forbedre sine psykiske, fysiske eller sociale funktioner.

Støtten skal tage udgangspunkt i den enkeltes særlige behov og forudsætninger og skal tildeles efter en individuel behovsvurdering for at styrke den enkeltes funktionsmuligheder eller for at

kompensere for nedsat funktionsevne, som betyder, at den enkelte ikke kan fungere optimalt i dagligdagen eller i relation til omgivelserne.

Det socialpædagogiske arbejde med personer med betydelig nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne kan bestå i at støtte den enkelte til selv at træffe valg og til at få indflydelse på sin egen situation.

For personer, der på grund af betydelig nedsat psykisk eller fysisk funktionsevne reelt ikke har mulighed for at tage vare på egne interesser, kan der være behov for en særlig hjælp til at opnå og fastholde egen identitet samt opnå en mere aktiv livsudfoldelse. Dette kan opnås gennem ledsagelse som socialpædagogisk bistand, både når der er tale om individuelle og fælles aktiviteter, fx i forbindelse med fritids- og kulturtilbud.

Formålet med støtten kan endvidere være udvikling og vedligeholdelse af personlige færdigheder, bl.a. med henblik på at skabe eller opretholde sociale netværk, struktur i dagligdagen m.v., således at personen bliver bedre i stand til at gøre brug af samfundets almindelige tilbud.

Socialpædagogisk bistand ydes uafhængigt af boformen. Den socialpædagogiske bistand vil således blandt andet kunne ydes til beboere i de særlige boformer efter servicelovens kapitel 20 samt til beboere i handicapegnede boliger efter lov om almene boliger m.v. Hvis det ud fra en konkret vurdering af formålet med hjælpen skønnes tilfredsstillende, at hjælpen ydes i pågældendes eget hjem, vil dette også være muligt. Kommunerne vil således kunne tilrettelægge den nødvendige bistand i form af fx besøg fra hjemmevejledere og lignende socialpædagogiske tilbud på en fleksibel og hensigtsmæssig måde.

Tildeling af ydelser efter servicelovens kapitel 16, herunder socialpædagogisk bistand, skal altid ydes på baggrund af en konkret, individuel vurdering af behovet for hjælp i relation til de opgaver, som pågældende ikke selv kan klare, jf. § 88. Ydelse af støtte efter § 85 kræver, at pågæl-

dende har en betydelig nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne.

Det vil sige, at der skal foretages en visitation til de enkelte tilbud, herunder en vurdering af omfang og art af den pågældende ydelse. Vurderingen skal således omfatte graden af den pågældendes funktionsnedsættelse og danne udgangspunkt for udmålingen af den hjælp, der er behov for.

Et fagligt miljø

167. Ved tilrettelæggelsen af den socialpædagogiske bistand, kan det indgå som et moment, at man søger at fastholde mulighederne for, at der kan bevares et kollegialt fagligt miljø, hvor der kan ske faglig udvikling og erfaringsopsamling, supervision samt mulighed for løbende efteruddannelse. Selvom serviceloven baseres på et sammensat tilbud af separate ydelser, bør dette ikke stille sig i vejen for, at fx den socialpædagogiske bistand organiseres på en måde, hvor personalet, der udfører denne bistand, får mulighed for at udveksle erfaringer og støtte hinanden i det daglige arbejde og på denne måde sikre et højt fagligt niveau.

Hjælpens art

168. Der kan være tale om et bredt spektrum af socialpædagogiske og andre støtteforanstaltninger som fx vejledning, rådgivning og hjælp til selvhjælp til at udføre dagligdagens gøremål m.v. Der er således tale om den type hjælp, som efter bistsandsloven skulle ydes som en integreret del af de forskellige botilbud eller som hjemmevejledning.

Hjælpen skal tage udgangspunkt i pågældendes egne behov og forudsætninger og gives med respekt for den enkeltes integritet og værdighed.

For personer med betydelig nedsat fysisk og psykisk funktionsevne vil hjælpen udover egentlig optræning og behandling kunne omfatte oplæring/genoplæring i daglige færdigheder, omsorg, støtte til udvikling af egne ressourcer, herunder muligheder for at kommunikere og indgå i samvær med andre.

Optræning, behandling og rådgivning som en forebyggende foranstaltning kan fx have form af et tværfagligt samarbejde med fysio- og ergoterapeuter. Der vil være en glidende overgang fra § 85 til § 102 om behandling og det almindelige sundhedssystem.

Efter omstændighederne vil socialpædagogisk bistand kunne omfatte ledsagelse i forbindelse med aktiviteter som fx aktivitets- og samværstilbud, beskyttet beskæftigelse o.l. Også andre aktiviteter af navnlig social karakter kan være omfattet.

Til nogle udviklingshæmmede kan der fx være behov for støtte med henblik på de pågældendes muligheder for selv at klare dagligdagen, fx træning i at klæde sig på, spisetræning, hjælp til indkøb m.v.

Hjælpen bør tage sigte på hjælp til selvhjælp både på det praktiske og det personlige plan. Der kan fx være behov for hjælp til, at den enkelte kan tilrettelægge og overskue sin egen økonomi.

Rådgivningsindsats

169. Rådgivningsindsatsen udgør en vigtig faktor, idet rådgivning både kan have en forebyggende og en støttende effekt. Rådgivningen kan bidrage til at hjælpe den enkelte over øjeblikkelige vanskeligheder og på længere sigt gøre den enkelte bedre i stand til at løse opståede problemer ved egen hjælp.

Indsatsen kan bl.a. bestå i rådgivning i forbindelse med tilbud om aktivitets- og samværstilbud, samt fritids- og kulturaktiviteter m.v.

Der kan også være behov for hjælp i forbindelse med opretholdelse af sociale netværk samt hjælp i forbindelse med personlige forhold, konfliktløsning samt hjælp til økonomisk planlægning. Hjælpen kan også bestå af mere praktisk betonedede funktioner som fx indkøb, lægebesøg, rejser, læsning af post m.v.

Der kan imidlertid også være tale om den mere omsorgsbetonede og intensive støtte til personer med betydelig nedsat fysisk og psykisk funktionsevne, hvor fx den personlige omsorg og pleje kan være et mål i sig selv.

Paragrafnøgle for serviceloven

1. Fra ny servicelov til tidligere servicelov
2. Fra tidligere servicelov til ny servicelov

1. Fra ny servicelov til tidligere servicelov

Ny servicelov	Tidligere servicelov	Bemærkninger
§ 1	§ 1	Videreførelse af den gældende bestemmelse om samlet ”formål” og ”område”
§ 2	§ 2	Videreførelse af den gældende bestemmelse om samlet ”formål” og ”område”
§ 2 a	§ 2 a	Videreførelse med red. ændr.
§§ 3-12	-	Nyt kapitel 2 om kommuner og regioner som følge af kommunalreformen
§ 10	§ 3 § 101, stk. 1 § 101, stk. 2, 1. pkt.	Videreførelse med red. ændr.
§ 11	§ 5 § 34	Videreførelse med red. ændr.
§ 12	§ 68 § 69, stk. 1 og 3	Videreførelse med red. ændr.
§ 13	-	Ny som følge af kommunalreformen
§ 13 a	-	Ny bestemmelse som følge af kommunalreformen (Socialministerens lovforslag L 48 af 25. oktober 2006, som forventes at træde i kraft 1. januar 2007)
§ 14	-	Ny som følge af kommunalreformen
§ 15	§ 70 a	Videreførelse af den gældende bestemmelse
§ 16	§ 112 § 114	Videreførelse med red. ændr.
§ 17	§ 112 a	Videreførelse med red. ændr.
§ 18	§ 115	Videreførelse med red. ændr.
§ 19	§ 4	Videreførelse med red. ændr.
§ 20	§ 7	Videreførelse med red. ændr.
§ 21	§ 8	Videreførelse med red. ændr.
§ 22	§ 8 a	Videreførelse med red. ændr.
§ 23	§ 9	Videreførelse med red. ændr.
§ 24	§ 10	Videreførelse med red. ændr.
§ 25	§ 11	Videreførelse med red. ændr.
§ 25 a	§ 11 a	Videreførelse med red. ændr.

§ 26	§ 12	Videreførelse med red. ændr.
§ 27	§ 13	Videreførelse med red. ændr.
§ 28	§ 14	Videreførelse med red. ændr.
§ 28 a	§ 14 a	Videreførelse med red. ændr.
§ 29	§ 15	Videreførelse med red. ændr.
§ 30	§ 15 a	Videreførelse med red. ændr.
§ 31	§ 15 b	Videreførelse med red. ændr.
§ 32	§ 16 § 18	Videreførelse med red. ændr. Henvisning til læreplaner tilføjes
§ 33	§ 19	Videreførelse med red. ændr.
§ 35, stk. 3, 1. pkt.	§ 20	
§ 34	§ 21	Videreførelse med red. ændr.
§ 35	§ 22	Videreførelse med red. ændr.
§ 36	§ 23 § 25	Videreførelse med red. ændr.
§ 37	§ 26	Videreførelse med red. ændr.
§ 38	§ 26 a	Videreførelse med red. ændr.
§ 39	§ 27	Videreførelse med red. ændr.
§ 40	§ 27 a	Videreførelse med red. ændr.
§ 41	§ 28	Videreførelse med red. ændr.
§ 42	§ 29	Videreførelse med red. ændr.
§ 43	§ 29 a	Videreførelse med red. ændr.
§ 44	§ 30	Videreførelse med red. ændr.
§ 45	§ 31	Videreførelse med red. ændr.
§ 46	§ 32	Videreførelse med red. ændr.
§ 47	§ 57 a	Anbringelsesreform Videreførelse med red. ændr.
§ 48	§ 58	Anbringelsesreform Videreførelse med red. ændr.
§ 49	§ 37 a	Videreførelse med red. ændr.
§ 50	§ 38	Anbringelsesreform Videreførelse med red. ændr.
§ 51	§ 39	Videreførelse med red. ændr.
§ 52	§ 40	Anbringelsesreform Videreførelse med red. ændr.
§ 53	§ 54	Videreførelse med red. ændr.
§ 54	§ 40 a	Videreførelse med red. ændr.
§ 55	§ 40 b	Videreførelse med red. ændr.
§ 56	§ 41	Videreførelse med red. ændr.
§ 57	§ 37	Videreførelse med red. ændr.
§ 57 a	§ 41 a	Videreførelse med red. ændr.
§ 58	§ 42	Videreførelse med red. ændr.
§ 59	§ 59	Videreførelse med red. ændr.
§ 60	§ 42 a	Anbringelsesreform Videreførelse med red. ændr.
§ 61	§ 59 a	Videreførelse med red. ændr.
§ 62	§ 43	Videreførelse med red. ændr.
§ 63	§ 44	Videreførelse med red ændringer

§ 64	§ 48	Videreførelse med red. ændr.
§ 65	§ 47	Anbringelsesreform Videreførelse med red. ændr.
§ 66	-	Ny – liste over anbringelsessteder
§ 67	§ 49 a § 51	Videreførelse med red. ændr.
§ 68	§ 46	Anbringelsesreform Videreførelse med red. ændr.
§ 69	§ 55	Anbringelsesreform Videreførelse med red. ændr.
§ 70	§ 56	Anbringelsesreform Videreførelse med red. ændr.
§ 71	§ 53 § 57	Anbringelsesreform Videreførelse med red. ændr.
§ 72	§ 60	Anbringelsesreform Videreførelse med red. ændr.
§ 73	§ 61	Videreførelse med red. ændr.
§ 74	§ 62	Videreførelse med red. ændr.
§ 75	§ 45	Videreførelse med red. ændr.
§ 76	§ 62 a	Anbringelsesreform Videreførelse med red. ændr.
§ 77	§ 63	
§ 78	§ 64	Videreførelse med red. ændr.
§ 79	§ 65	Videreførelse med red. ændr.
§ 80	§ 66	Videreførelse med red. ændr.
§ 81	§ 67	Videreførelse med red. ændr.
§ 82	§ 67 a	Videreførelse med red. ændr.
§ 83	§ 67 b § 71	Videreførelse med red. ændr.
§ 84	§ 72	Videreførelse med red. ændr.
§ 85	§ 73	Videreførelse med red. ændr.
§ 86	§ 73 a	Videreførelse med red. ændr.
§ 87	§ 74	Videreførelse med red. ændr.
§ 88	§ 75	Videreførelse med red. ændr.
§ 89	§ 75 a	Videreførelse med red. ændr.
§ 90	§ 75 b	Videreførelse med red. ændr.
§ 91	§ 75 c	Videreførelse med red. ændr.
§ 92	§ 75 d	Videreførelse med red. ændr.
§ 93	§ 75 e	Videreførelse med red. ændr.
§ 94	§ 75 f	Videreførelse med red. ændr.
§ 94 a	§ 75 g	Videreførelse med red. ændr. (Socialministerens lovforslag L 5 af 4. oktober 2006, som forventes at træde i kraft 1. januar 2007)
§ 95	§ 76	Videreførelse med red. ændr.
§ 96	§ 77	Videreførelse med red. ændr.
§ 97	§ 78	Videreførelse med red. ændr.
§ 98	§ 79	Videreførelse med red. ændr.
§ 99	§ 80	Videreførelse med red. ændr.

-	§ 81	Udgået
§ 100	§ 84	Videreførelse med red. ændr.
§ 101	§ 85	Videreførelse med red. ændr.
§ 102	§ 86	Videreførelse med red. ændr.
§ 103	§ 87	Videreførelse med red. ændr.
§ 104	§ 88	Videreførelse med red. ændr.
§ 105	§ 89	Videreførelse med red. ændr.
§ 106	§ 90	Videreførelse med red. ændr.
§ 107	§ 91 § 93	Videreførelse med red. ændr.
§ 108	§ 92	Videreførelse med red. ændr.
§ 109	§ 93 a	Videreførelse med red. ændr.
§ 110	§ 94	Videreførelse med red. ændr.
§ 111	§ 96	Videreførelse med red. ændr.
§ 112	§ 97	Videreførelse med red. ændr.
§ 113	§ 98	Videreførelse med red. ændr.
§ 114	§ 99	Videreførelse med red. ændr.
§ 115	§ 100	Videreførelse med red. ændr.
§ 116	§ 102	Videreførelse med red. ændr.
§ 117	§ 103	Videreførelse med red. ændr.
§ 118	§ 103 a	Videreførelse med red. ændr.
§ 119	§ 104	Videreførelse med red. ændr.
§ 120	§ 105	Videreførelse med red. ændr.
§ 121	§ 106	Videreførelse med red. ændr.
§ 122	§ 107	Videreførelse med red. ændr.
§ 123	§ 108	Videreførelse med red. ændr.
§ 124	§ 109	Videreførelse med red. ændr.
§ 125	§ 109 a	Videreførelse med red. ændr.
§ 126	§ 109 b	Videreførelse med red. ændr.
§ 127	§ 109 c	Videreførelse med red. ændr.
§ 128	§ 109 d	Videreførelse med red. ændr.
§ 129	§ 109 e	Videreførelse med red. ændr.
§ 130	§ 109 f	Videreførelse med red. ændr.
§ 131	§ 109 g	Videreførelse med red. ændr.
§ 132	§ 109 h	Videreførelse med red. ændr.
§ 133	§ 109 i	Videreførelse med red. ændr.
§ 134	§ 109 j	Videreførelse med red. ændr.
§ 135	§ 109 k	Videreførelse med red. ændr.
§ 136	§ 109 l	Videreførelse med red. ændr. samt ændr. som følge af kommunalreformen
§ 137	§ 109 m	Videreførelse med red. ændr.
§ 138	§ 58 b	Videreførelse med red. ændr.
§ 139	§ 110 a	Videreførelse med red. ændr.
§ 140	§ 58 a	Anbringelsesreform Videreførelse med red. ændr.
§ 141	§ 111	Videreførelse med red. ændr.
§ 142	§§ 49	Anbringelsesreform Videreførelse med red. ændr.

§ 142, stk. 8	§ 50	
§ 143	§ 49 b, 1. pkt.	Anbringelsesreform Videreførelse med red. ændr.
§ 144	§ 94 a § 94 b	Videreførelse med red. ændr.
§ 145	-	Ny pga. strukturaftalen
§ 146	§ 6 § 33	Videreførelse med red. ændr.
§ 147	§ 63, stk. 3	Videreførelse med red. ændr.
§ 148	§ 55, stk. 2 § 113	Anbringelsesreform Videreførelse med red. ændr.
§ 149	-	Ophævet
§ 150	-	Ophævet
§ 151	§ 75 i	Videreførelse med red. ændr. samt ændr. som følge af kommunalreformen
§ 152	§ 33 a	Videreførelse
§ 153	§ 35	Videreførelse med red. ændr.
§ 154	§ 36	Videreførelse
§ 155	§ 36 a	Anbringelsesreform Videreførelse med red. ændr.
§ 156	§ 116	Videreførelse
§ 157	§ 117	Videreførelse
§ 158	§ 118	Videreførelse med red. ændr.
§ 159	§ 52	Videreførelse med red. ændr.
§ 160	§ 62 b	Videreførelse med red. ændr.
§ 161	§ 82	Videreførelse med red. ændr.
§ 162	§ 83	Videreførelse med red. ændr.
§ 163	§ 95	Videreførelse med red. ændr.
§ 163 a	§ 95 a	Videreføres med red. ændr. (Socialministerens lovforslag L 5 af 4. oktober 2006, som forventes at træde i kraft 1. januar 2007)
§ 164	§ 119	Videreførelse med red. ændr.
§ 164 a	§ 119 a	Videreføres med red. ændr. (Socialministerens lovforslag L 48 af 25. oktober 2006, som forventes at træde i kraft 1. januar 2007)
§ 165	§ 120	Ændret som følge af kommunalreformen
§ 165 a	§ 120 a	Videreføres med red. ændr. (Socialministerens lovforslag L 48 af 25. oktober 2006, som forventes at træde i kraft 1. januar 2007)
§ 165 b	§ 120 b	Videreføres med red. ændr. (Socialministerens lovforslag L 48 af 25. oktober 2006, som forventes at træde i kraft 1. januar 2007)
§ 166	§ 75 h § 121	Videreførelse med red. ændr.
§ 167	§ 122	Anbringelsesreform Videreførelse med red. ændr.
§ 168	§ 123	Videreførelse med red. ændr.
§ 169	§ 124	Videreførelse med red. ændr.
§ 170	§ 125	Videreførelse med red. ændr.

§ 171	§ 126	Ophævet
§ 172	§ 127	Videreførelse med red. ændr.
-	§ 128	Udgået
§ 172 a	§ 58 c	Videreførelse med red. ændr. Ikke indarbejdet i LBK 929/2006
§ 173	(§§ 129-131d)	Ny finansieringsbestemmelse pga. kommunalreformen
§ 174	-	Ny pga. strukturaftalen
§ 175	-	Ny pga. strukturaftalen
§ 176	-	Ny pga. strukturaftalen
§ 177	§ 131	Videreførelse med red. ændr.
§ 178	§ 132	Videreførelse med red. ændr.
§ 179	§ 134	Videreførelse med red. ændr.
§ 180	§ 135, stk. 2	Videreførelse med red. ændr.
§ 181	§ 133	Videreførelse med red. ændr.
§ 182	§ 136	Videreførelse med red. ændr. samt ny pga. kommunalreformen
§ 183	§ 137	Konsekvensændringer som følge af kommunalreformen
§ 184	§ 138	Videreførelse med red. ændr.
§ 185	-	Ny pga. ressortomlægning
§ 186	-	Ny pga. strukturaftalen
§ 187	-	Ny pga. strukturaftalen
§ 188	-	Ny pga. strukturaftalen
§ 189	§ 139	Ikrafttrædelsesbest.
§ 190	-	Ny pga. strukturaftalen
§ 191	-	Ny pga. strukturaftalen
§ 192	§ 140, stk. 1	Videreførelse med red. ændr.
§ 192 a	§ 140 a	Videreførelse med red. ændr.
§ 193	§ 144	Videreførelse med ændr. pga. kommunalreformen
§ 194	-	Ny pga. strukturaftalen
§ 195	-	Ny pga. strukturaftalen
§ 196	§ 145	Videreførelse med red. ændr.

2. Fra tidligere servicelov til ny servicelov

Tidligere servicelov	Ny servicelov	Bemærkninger
-	§§ 3-12	Nyt kapitel 2 om kommuner og regioner som følge af kommunalreformen
-	§ 13	Ny som følge af kommunalreformen
-	§ 13 a	Ny bestemmelse som følge af kommunalreformen (Socialministerens lovforslag L 48 af 25. oktober 2006, som forventes at træde i kraft 1. januar 2007)
-	§ 14	Ny som følge af kommunalreformen

-	§ 66	Ny – liste over anbringelsessteder
-	§ 145	Ny pga. strukturaftalen
-	§ 149	Ophævet
-	§ 150	Ophævet
-	§ 174	Ny pga. strukturaftalen
-	§ 175	Ny pga. strukturaftalen
-	§ 176	Ny pga. strukturaftalen
-	§ 185	Ny pga. ressortomlægning
-	§ 186	Ny pga. strukturaftalen
-	§ 187	Ny pga. strukturaftalen
-	§ 188	Ny pga. strukturaftalen
-	§ 190	Ny pga. strukturaftalen
-	§ 191	Ny pga. strukturaftalen
-	§ 194	Ny pga. strukturaftalen
-	§ 195	Ny pga. strukturaftalen
§ 1	§ 1	Videreførelse af den gældende bestemmelse om samlet ”formål” og ”område”
§ 2	§ 2	Videreførelse af den gældende bestemmelse om samlet ”formål” og ”område”
§ 2 a	§ 2 a	Videreførelse med red. ændr.
§ 3	§ 10	Videreførelse med red. ændr.
§ 4	§ 19	Videreførelse med red. ændr.
§ 5	§ 11	Videreførelse med red. ændr.
§ 6	§ 146	Videreførelse med red. ændr.
§ 7	§ 20	Videreførelse med red. ændr.
§ 8	§ 21	Videreførelse med red. ændr.
§ 8 a	§ 22	Videreførelse med red. ændr.
§ 9	§ 23	Videreførelse med red. ændr.
§ 10	§ 24	Videreførelse med red. ændr.
§ 11	§ 25	Videreførelse med red. ændr.
§ 11 a	§ 25 a	Videreførelse med red. ændr.
§ 12	§ 26	Videreførelse med red. ændr.
§ 13	§ 27	Videreførelse med red. ændr.
§ 14	§ 28	Videreførelse med red. ændr.
§ 14 a	§ 28 a	Videreførelse med red. ændr.
§ 15	§ 29	Videreførelse med red. ændr.
§ 15 a	§ 30	Videreførelse med red. ændr.
§ 15 b	§ 31	Videreførelse med red. ændr.
§ 16	§ 32	Videreførelse med red. ændr. Henvielse til læreplaner tilføjes
§ 18	§ 32	Videreførelse med red. ændr. Henvielse til læreplaner tilføjes
§ 19	§ 33	Videreførelse med red. ændr.
§ 20	§ 35, stk. 3, 1. pkt.	
§ 21	§ 34	Videreførelse med red. ændr.
§ 22	§ 35	Videreførelse med red. ændr.
§ 23	§ 36	Videreførelse med red. ændr.
§ 25	§ 36	Videreførelse med red. ændr.

§ 26	§ 37	Videreførelse med red. ændr.
§ 26 a	§ 38	Videreførelse med red. ændr.
§ 27	§ 39	Videreførelse med red. ændr.
§ 27 a	§ 40	Videreførelse med red. ændr.
§ 28	§ 41	Videreførelse med red. ændr.
§ 29	§ 42	Videreførelse med red. ændr.
§ 29 a	§ 43	Videreførelse med red. ændr.
§ 30	§ 44	Videreførelse med red. ændr.
§ 31	§ 45	Videreførelse med red. ændr.
§ 32	§ 46	Videreførelse med red. ændr.
§ 33	§ 146	Videreførelse med red. ændr.
§ 33 a	§ 152	Videreførelse
§ 34	§ 11	Videreførelse med red. ændr.
§ 35	§ 153	Videreførelse med red. ændr.
§ 36	§ 154	Videreførelse
§ 36 a	§ 155	Anbringelsesreform Videreførelse med red. ændr.
§ 37	§ 57	Videreførelse med red. ændr.
§ 37 a	§ 49	Videreførelse med red. ændr.
§ 38	§ 50	Anbringelsesreform Videreførelse med red. ændr.
§ 39	§ 51	Videreførelse med red. ændr.
§ 40	§ 52	Anbringelsesreform Videreførelse med red. ændr.
§ 40 a	§ 54	Videreførelse med red. ændr.
§ 40 b	§ 55	Videreførelse med red. ændr.
§ 41	§ 56	Videreførelse med red. ændr.
§ 41 a	§ 57 a	Videreførelse med red. ændr.
§ 42	§ 58	Videreførelse med red. ændr.
§ 42 a	§ 60	Anbringelsesreform Videreførelse med red. ændr.
§ 43	§ 62	Videreførelse med red. ændr.
§ 44	§ 63	Videreførelse med red. ændr.
§ 45	§ 75	Videreførelse med red. ændr.
§ 46	§ 68	Anbringelsesreform Videreførelse med red. ændr.
§ 47	§ 65	Anbringelsesreform Videreførelse med red. ændr.
§ 48	§ 64	Videreførelse med red. ændr.
§ 49	§ 142	Anbringelsesreform Videreførelse med red. ændr.
§ 49 a	§ 67	Videreførelse med red. ændr.
§ 49 b, 1. pkt.	§ 143	Anbringelsesreform Videreførelse med red. ændr.
§ 50	§ 142, stk. 8	
§ 51	§ 67	Videreførelse med red. ændr.
§ 52	§ 159	Videreførelse med red. ændr.

§ 53	§ 71	Anbringelsesreform Videreførelse med red. ændr.
§ 54	§ 53	Videreførelse med red. ændr.
§ 55	§ 69	Anbringelsesreform Videreførelse med red. ændr.
§ 55, stk. 2	§ 148	Anbringelsesreform Videreførelse med red. ændr.
§ 56	§ 70	Anbringelsesreform Videreførelse med red. ændr.
§ 57	§ 71	Anbringelsesreform Videreførelse med red. ændr.
§ 57 a	§ 47	Anbringelsesreform Videreførelse med red. ændr.
§ 58	§ 48	Anbringelsesreform Videreførelse med red. ændr.
§ 58 a	§ 140	Anbringelsesreform Videreførelse med red. ændr.
§ 58 b	§ 138	Videreførelse med red. ændr.
§ 58 c	§ 172 a	Videreførelse med red. ændr. Ikke indarbejdet i LBK 929/2006
§ 59	§ 59	Videreførelse med red. ændr.
§ 59 a	§ 61	Videreførelse med red. ændr.
§ 60	§ 72	Anbringelsesreform Videreførelse med red. ændr.
§ 61	§ 73	Videreførelse med red. ændr.
§ 62	§ 74	Videreførelse med red. ændr.
§ 62 a	§ 76	Anbringelsesreform Videreførelse med red. ændr.
§ 62 b	§ 160	Videreførelse med red. ændr.
§ 63	§ 77	
§ 63, stk. 3	§ 147	Videreførelse med red. ændr.
§ 64	§ 78	Videreførelse med red. ændr.
§ 65	§ 79	Videreførelse med red. ændr.
§ 66	§ 80	Videreførelse med red. ændr.
§ 67	§ 81	Videreførelse med red. ændr.
§ 67 a	§ 82	Videreførelse med red. ændr.
§ 67 b	§ 83	Videreførelse med red. ændr.
§ 68	§ 12	Videreførelse med red. ændr.
§ 69, stk. 1 og 3	§ 12	Videreførelse med red. ændr.
§ 70 a	§ 15	Videreførelse af den gældende bestemmelse
§ 71	§ 83	Videreførelse med red. ændr.
§ 72	§ 84	Videreførelse med red. ændr.
§ 73	§ 85	Videreførelse med red. ændr.
§ 73 a	§ 86	Videreførelse med red. ændr.
§ 74	§ 87	Videreførelse med red. ændr.
§ 75	§ 88	Videreførelse med red. ændr.
§ 75 a	§ 89	Videreførelse med red. ændr.
§ 75 b	§ 90	Videreførelse med red. ændr.

§ 75 c	§ 91	Videreførelse med red. ændr.
§ 75 d	§ 92	Videreførelse med red. ændr.
§ 75 e	§ 93	Videreførelse med red. ændr.
§ 75 f	§ 94	Videreførelse med red. ændr.
§ 75 g	§ 94 a	Videreførelse med red. ændr. (Socialministerens lovforslag L 5 af 4. oktober 2006, som forventes at træde i kraft 1. januar 2007)
§ 75 h	§ 166	Videreførelse med red. ændr.
§ 75 i	§ 151	Videreførelse med red. ændr. samt ændr. som følge af kommunalreformen
§ 76	§ 95	Videreførelse med red. ændr.
§ 77	§ 96	Videreførelse med red. ændr.
§ 78	§ 97	Videreførelse med red. ændr.
§ 79	§ 98	Videreførelse med red. ændr.
§ 80	§ 99	Videreførelse med red. ændr.
§ 81	-	Udgået
§ 82	§ 161	Videreførelse med red. ændr.
§ 83	§ 162	Videreførelse med red. ændr.
§ 84	§ 100	Videreførelse med red. ændr.
§ 85	§ 101	Videreførelse med red. ændr.
§ 86	§ 102	Videreførelse med red. ændr.
§ 87	§ 103	Videreførelse med red. ændr.
§ 88	§ 104	Videreførelse med red. ændr.
§ 89	§ 105	Videreførelse med red. ændr.
§ 90	§ 106	Videreførelse med red. ændr.
§ 91	§ 107	Videreførelse med red. ændr.
§ 92	§ 108	Videreførelse med red. ændr.
§ 93	§ 107	Videreførelse med red. ændr.
§ 93 a	§ 109	Videreførelse med red. ændr.
§ 94	§ 110	Videreførelse med red. ændr.
§ 94 a	§ 144	Videreførelse med red. ændr.
§ 94 b	§ 144	Videreførelse med red. ændr.
§ 95	§ 163	Videreførelse med red. ændr.
§ 95 a	§ 163 a	Videreføres med red. ændr. (Socialministerens lovforslag L 5 af 4. oktober 2006, som forventes at træde i kraft 1. januar 2007)
§ 96	§ 111	Videreførelse med red. ændr.
§ 97	§ 112	Videreførelse med red. ændr.
§ 98	§ 113	Videreførelse med red. ændr.
§ 99	§ 114	Videreførelse med red. ændr.
§ 100	§ 115	Videreførelse med red. ændr.
§ 101, stk. 1	§ 10	Videreførelse med red. ændr.
§ 101, stk. 2, 1. pkt.	§ 10	Videreførelse med red. ændr.
§ 102	§ 116	Videreførelse med red. ændr.
§ 103	§ 117	Videreførelse med red. ændr.
§ 103 a	§ 118	Videreførelse med red. ændr.
§ 104	§ 119	Videreførelse med red. ændr.
§ 105	§ 120	Videreførelse med red. ændr.

§ 106	§ 121	Videreførelse med red. ændr.
§ 107	§ 122	Videreførelse med red. ændr.
§ 108	§ 123	Videreførelse med red. ændr.
§ 109	§ 124	Videreførelse med red. ændr.
§ 109 a	§ 125	Videreførelse med red. ændr.
§ 109 b	§ 126	Videreførelse med red. ændr.
§ 109 c	§ 127	Videreførelse med red. ændr.
§ 109 d	§ 128	Videreførelse med red. ændr.
§ 109 e	§ 129	Videreførelse med red. ændr.
§ 109 f	§ 130	Videreførelse med red. ændr.
§ 109 g	§ 131	Videreførelse med red. ændr.
§ 109 h	§ 132	Videreførelse med red. ændr.
§ 109 i	§ 133	Videreførelse med red. ændr.
§ 109 j	§ 134	Videreførelse med red. ændr.
§ 109 k	§ 135	Videreførelse med red. ændr.
§ 109 l	§ 136	Videreførelse med red. ændr. samt ændr. som følger af kommunalreformen
§ 109 m	§ 137	Videreførelse med red. ændr.
§ 110 a	§ 139	Videreførelse med red. ændr.
§ 111	§ 141	Videreførelse med red. ændr.
§ 112	§ 16	Videreførelse med red. ændr.
§ 112 a	§ 17	Videreførelse med red. ændr.
§ 113	§ 148	Anbringelsesreform Videreførelse med red. ændr.
§ 114	§ 16	Videreførelse med red. ændr.
§ 115	§ 18	Videreførelse med red. ændr.
§ 116	§ 156	Videreførelse
§ 117	§ 157	Videreførelse
§ 118	§ 158	Videreførelse med red. ændr.
§ 119	§ 164	Videreførelse med red. ændr.
§ 119 a	§ 164 a	Videreføres med red. ændr. (Socialministerens lovforslag L 48 af 25. oktober 2006, som forventes at træde i kraft 1. januar 2007)
§ 120	§ 165	Ændret som følge af kommunalreformen
§ 120 a	§ 165 a	Videreføres med red. ændr. (Socialministerens lovforslag L 48 af 25. oktober 2006, som forventes at træde i kraft 1. januar 2007)
§ 120 b	§ 165 b	Videreføres med red. ændr. (Socialministerens lovforslag L 48 af 25. oktober 2006, som forventes at træde i kraft 1. januar 2007)
§ 121	§ 166	Videreførelse med red. ændr.
§ 122	§ 167	Anbringelsesreform Videreførelse med red. ændr.
§ 123	§ 168	Videreførelse med red. ændr.
§ 124	§ 169	Videreførelse med red. ændr.
§ 125	§ 170	Videreførelse med red. ændr.
§ 126	§ 171	Ophævet
§ 127	§ 172	Videreførelse med red. ændr.

§ 128	-	Udgået
(§§ 129-131 d)	§ 173	Ny finansieringsbestemmelse pga. kommunalreformen
§ 131	§ 177	Videreførelse med red. ændr.
§ 132	§ 178	Videreførelse med red. ændr.
§ 133	§ 181	Videreførelse med red. ændr.
§ 134	§ 179	Videreførelse med red. ændr.
§ 136	§ 182	Videreførelse med red. ændr. samt ny pga. kommunalreformen
§ 135, stk. 2	§ 180	Videreførelse med red. ændr.
§ 137	§ 183	Konsekvensændr. som følge af kommunalreformen
§ 138	§ 184	Videreførelse med red. ændr.
§ 139	§ 189	Ikrafttrædelsesbest.
§ 140, stk. 1	§ 192	Videreførelse med red. ændr.
§ 140 a	§ 192 a	Videreførelse med red. ændr.
§ 144	§ 193	Videreførelse med ændr. pga. kommunalreformen
§ 145	§ 196	Videreførelse med red. ændr.

Stikordsregister

Stikordsregistret er opdelt efter de enkelte afsnit:

Afsnit I. Støtte- og kontaktpersoner efter servicelovens § 99.

Afsnit II. Kontaktperson til døvblinde efter servicelovens § 98.

Afsnit III. Ledsageordning efter servicelovens § 97.

Afsnit IV. Hjælpeordning efter servicelovens § 96.

Afsnit V. Nødvendige merudgifter efter servicelovens § 100.

Afsnit VI. Funktionsevnetoden

Socialpædagogisk bistand. Ekstrakt fra Vejledning nr. 2 til serviceloven er indsat som bilag 4.

Afsnit I. Støtte- og kontaktpersoner efter servicelovens § 99

<i>Stikord</i>	<i>Punkthenvisninger</i>
Finansiering	7
Formål og målgruppe	3
Metodehæfte	6
Opgaven	4
Tilrettelæggelse af ordningerne	5

Afsnit II. Kontaktperson til døvblinde efter servicelovens § 98

<i>Stikord</i>	<i>Punkthenvisninger</i>
Finansiering	16
Formål	10
Generelt om kontaktpersonordningen	9
Indirekte udgifter ved kontaktpersonordningen	12
Instruktion	15
Kontaktpersonens opgaver	11
Personkreds	10
Tilrettelæggelse af ordningerne	13-14

Afsnit III. Ledsageordning efter servicelovens § 97

<i>Stikord</i>	<i>Punkthenvisninger</i>
Finansiering	40
Formålet med ledsagelse	19
Generelt om ledsagelse	18
Ledsagelse i forbindelse med botilbud	24

Ledsageordningens indhold	26-27
Ledsagerens kvalifikationer	36-38
Opspareordningen	28-29
Opsøgende arbejde	25
Personkredsen	20-22
Tildeling af ledsager	23
Tilrettelæggelsen af ledsageordningen	30-35
Udgifter til aktiviteter og befordring	39

Afsnit IV. Hjelpeordning efter servicelovens § 96

<i>Stikord</i>	<i>Punkthenvisninger</i>
Administration	56-58
Aflønning af hjælpere	53-54
Arbejdsvilkår	59
Beskæftigelsesministeriets regler	60
Betingelser for ydelse af hjelpeordning	45-47
Betingelser i øvrigt	47
Betingelser om administration	46
Betingelser om aktivitet	45
Boformer undtaget	44
Finansiering	69
Flytning til anden kommune	63
Forhold til ydelser efter uden for den sociale lovgivning	66-68
Forholdet til andre ydelser efter den sociale lovgivning	64-65
Forholdet til plejetillægget	51
Forsikring	55
Generelt om hjelpeordningen	42
Instruktion	61
Opfølgning og tilsyn	62
Personkredsen	43
Personlig assistance efter Beskæftigelsesministeriets regler	66-67
Udgifterne til hjælpere	52
Udmåling	48-50
Ventilatørbistand	68

Afsnit V. Nødvendige merudgifter efter servicelovens § 100

<i>Stikord</i>	<i>Punkthenvisninger</i>
Afgrænsning over for aktivlovens bestemmelser	122
Afgrænsning over for behandling	115
Afgrænsning over for behandlingsredskaber	116

Afgrænsning over for hjælpemidler, forbrugs- goder og støtte til køb af bil	117
Afgrænsning over for nødvendig boligindretning og boligskit	118-120
Afgrænsning over for respirationsinsufficiens	121
Befordring generelt	97-99
Befordring i fritid	100
Befordring til at fra arbejde	101
Befordring til og fra behandling	103
Befordring til og fra uddannelse	102
Beklædning	105
Beregning af merudgiftsydelse	88-89
Betingelser for støtte	74
Diætpræparater der dækkes af staten	94
Eksempler på øvrige udgifter	111
Enkeltstående merudgifter	126-128
Finansiering	137
Forsikringer	109
Forsørgelsesgrundlaget	80
Generelt, herunder om formål	71-73
Genvurdering – regulering - opfølgning	123-125
Handicaprettede kurser	104
Hvilende førtidspension	82
Håndsrækninger, daglige	106-107
Håndsrækninger, nødvendige i øvrigt	108
Ikke ret til merudgiftsydelse	81
Ikke skattepligt	90
Ikke-udtømmende eksempler på sandsynlig- gjorte merudgifter	91
Indskud i en lejebolig og andre udgifter i tilknyt- ning til bolig	110
Invaliditetsydelse	83-84
Kost og diætpræparater	92
Medicin	95
Ophør	129-134
Personer med førtidspension efter de indtil 1. januar 2003 gældende regler	136
Personkreds	75-79
Privat sygeforsikring	96
Rådgivning, særligt over for personer med mer- udgifter under bagatelgrænsen	135
Sagkyndig bistand	93
Samspil med andre ordninger og bestemmelser	112-114
Udbetalingstidspunkt	87
Udmåling af støtte	85

Afsnit VI. Funktionsevnetoden

<i>Stikord</i>	<i>Punkthenvisninger</i>
Aftaleskema	160
Anvendelsesområde, sager efter servicelovens § 100 om nødvendige merudgifter	150-152
Anvendelsesområde, øvrige sager	153
Beskrivelse og vurdering af borgerens funktionsevne	167-168
Bisidder	163
Borgerens oplysningspligt	147-148
Forholdet til andre regler om borgerens retssikkerhed	
Formålet	139-140
Funktionsevnekriteriet	154
Genvurdering,	170
Grundig sagsbehandling	142
Handicapkompensation	155
Indhentelse af oplysninger	143-146
Klage over afgørelsen	174
Metode for inddragelse af borgeren	156-166
Samarbejde med borgeren	141
Sammenfatning af borgerens og kommunens fælles drøftelser	159
Samtaleskema	158
Tilsidesættelse af borgerens oplysningspligt	172-173
Udarbejdelse af ydelsesoversigt	169
Uenighed mellem borgeren og kommunen	164-166
Ændringer i borgerens forhold	171
Ønske om anden sagsbehandler	162